

**INSTITUTIONEN FÖR SPRÅK OCH
LITTERATURER**

FUNDAMENT I ENGELSKA OCH SVENSKA

En jämförelse av en engelsk populärvetenskaplig
text och dess svenska översättning

Gustav Landälv/Institutionen för språk och litteraturer

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Översättarprogrammet
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	Vt 2019
Handledare:	Anna-Lena Fredriksson
Examinator:	Joseph Trotta

Abstract

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Översättarprogrammet
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	Vt 2019
Handledare:	Anna-Lena Fredriksson
Examinator:	Joseph Trotta
Nyckelord:	Fundament, översättningsstrategier, engelska, svenska, Chesterman, populärvetenskap.

I studien analyseras strukturen hos 150 engelska fundament och deras svenska översättningar ur ett nästan sammanhängande utdrag från den engelska populärvetenskapliga boken *Berlin: The Downfall 1945* och dess svenska översättning *Berlin: Slutstriden 1945*. Jämförelsen utgår främst ifrån flertalet av Andrew Chestermans översättningsstrategier, och även från grammatiska skillnader mellan engelska och svenska. Hos de 104 fundament där ordföljden i fundamentet är oförändrad med undantag för V2 och subjektet inte är förändrat i något av språken är de vanligaste översättningsstrategierna: 'Literal translation', 'Clause structure change' (varav en stor del var grammatiskt obligatoriska), 'Phrase structure change', 'Explicitness change' och 'Distribution change'. Bland de 25 fundament där ordföljden i fundamentet var oförändrad med undantag för V2 och subjektet var en 'övrig förekomst' eller i ena språket hade fått en annan referent, var pronominaliserat eller expliciterat/underförstått hade 15 subjekt en annan referent i översättningen. Detta berodde främst på strategierna 'Paraphrase' och 'Clause structure change'. Bland de 37 fundament som hade en skillnad i längd på minst 3 ord mellan käll- och måltext hade 23 en oförändrad ordföljd med undantag för V2 mellan käll- och måltext och ett oförändrat subjekt. Den främsta orsaken till skillnaden i fundamentslängd var grammatiska skillnader mellan språken, som inte kunde relateras till en översättningsstrategi.

Förord

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
2. Teoretisk bakgrund.....	3
2.1 Chestermans översättningsstrategier	3
2.1.1 Syntaktiska strategier	4
2.1.2 Semantiska strategier	6
2.1.3 Pragmatiska strategier	9
2.2 Grammatik	10
2.2.1 Definition av fundament	10
2.2.2 Skillnader mellan svenska och engelska fundament	13
2.3 Tidigare forskning	18
2.4 Populärvetenskap	19
3. Material och metod.....	21
3.1 Material	21
3.1.1 Författare	22
3.1.2 Översättare.....	22
3.2 Metod	22
4. Resultat och diskussion	30
4.1 Översättning med oförändrad ordföljd, med undantag för V2	30
4.1.1 Förekomster med oförändrad ordföljd och förändringar i subjektet	33
4.2 Förändrad ordföljd men samma inledande satsdel	36
4.2.1 Förekomster med förändrad ordföljd och förändringar i subjektet	37
4.3 Förändrad ordföljd med ny inledande satsdel	37
4.3.1 Förekomster med förändrad ordföljd och förändringar i subjektet	39
4.4 Skillnad i fundamentalslängd	39
4.4.1 Skillnad i fundamentalslängd på minst tre ord för fundament med oförändrad ordföljd med (eventuellt) undantag för V2	40
4.4.1.1 Skillnad i fundamentalslängd på minst tre ord för fundament med oförändrad ordföljd och förändringar i subjektet	41
4.4.2 Skillnad i fundamentalslängd på minst tre ord för fundament med förändrad ordföljd men samma inledande satsdel	42
4.4.2.1 Skillnad i fundamentalslängd på minst tre ord för fundament med förändrad ordföljd men samma inledande satsdel, och förändringar i subjektet	42
4.4.3 Skillnad i fundamentalslängd på minst tre ord för fundament med ny inledande satsdel	42
4.4.3.1 Skillnad i fundamentalslängd på minst tre ord för fundament med ny inledande satsdel och förändringar i subjektet	43
5. Sammanfattning	45
Referenslista	47
Bilagor.....	51

1. Inledning

Fundamentet är enligt Hellspong och Ledin ”förstapositionen i meningen, det som kommer före huvudsatsens finita (tidsböjda) verb” (1997, s. 77)¹. Fundamentets struktur tycks påverka meningens läsbarhet, då Jarrick och Josephsson (1996, s. 78) hävdar att det blir allt svårare att förstå en menings uppbyggnad och innehåll ju längre tid det tar innan läsaren kommer till meningens tidsböjda verb (det framgår dock inte huruvida de syftar specifikt på huvudsatser men exemplet de ger är från en huvudsats). Dessutom hävdar Hellspong och Ledin (1977) om en specifik text att meningsstrukturen är enkel och att ”Fundamenten är korta” (s. 110). Hellspong och Ledin (1977, s. 77) ger emellertid även ett exempel där en mening hade blivit svårare att förstå om fundamentet hade blivit kortare. Oavsett så tycks fundamentet vara en viktig del i meningens uppbyggnad, och fundamentlängd tycks i alla fall potentiellt kunna påverka textens läsbarhet. I en populärvetenskaplig text borde därför meningars fundament ha stor betydelse eftersom en funktion hos populärvetenskap enligt Dyring (refererad i Pelger et al., 2009, s. 8) är att den ”överför användbar kunskap till samhället”. Med avseende på engelska och svenska hävdar Altenberg (1998, s. 117) att det finns grammatiska skillnader som ”create rather different conditions on how sentences can be ’opened’”. Resultaten i en opublicerad studie av Svensson (refererad i Svensson, 2000, s. 357-358²) indikerar till exempel att de satsdelar som förekommer i mer än 1 % av engelska fundamentstrukturer är: subjekt (71,8 %), adverbial + subjekt (25 %) och subjekt + adverbial (3 %). Enligt resultaten i Svenssons opublicerade studie är motsvarande strukturer i svenska; subjekt (73,5 %): adverbial (24,3 %) och objekt/predikatsfyllnad (1,9 %) (Svensson, 2000, s. 358). Dessa skillnader borde innebära att det kan uppstå svårigheter vid översättning av engelska fundament till svenska. Det är dessutom möjligt att engelska fundament är genomsnittligt längre än svenska eftersom brittisk och svensk kultur tycks skilja sig åt med avseende på vad Nilsson (2016, s. 6) kallar ”författarsvar” och ”läsarsvar”, med avseende på myndighetspråk. Ett bra exempel på detta är att Cutts (2001), som är ”research director of

¹ I den här studien, som även inkluderar engelska fundament, kan ett fundament bestå av flera satsdelar (inklusive bisatser med finita verb) som föregår huvudsatsens finita verb, i enlighet med bland annat ett exempel som ges av Svensson (2000, s. 366), som dock använder termen ”sentence opening” (s. 355) istället för fundament (se avsnitt 2.3). Även Altenberg (1998, s. 118, 128) ger exempel som demonstrerar att han inkluderar såväl bisatser med finita verb som satsdelar i huvudsatsen i vad som förefaller vara hans motsvarighet till ett fundament, som han kallar ”onset” (s. 115) (se även avsnitt 2.3). Joseph Trotta (personlig kommunikation, 28 augusti 2019) menar att det är väldigt speciellt att inkludera bisatser med finit verb tillsammans med delar av huvudsatsens satsdelar i fundamentet. Hellspong och Ledins (1977, s. 77) egen definition framgår inte i detalj då de endast ger exempel på svenska, där man normalt bara kan ha en stadel i fundamentet.

² Det framgår inte huruvida statistiken i fråga är från Svenssons opublicerade studie eller från den publicerade artikeln, men i den här studien refereras det till den här statistiken som om den ursprungligen kommer från Svenssons opublicerade studie.

Plain Language Commission” (s. 2), menar att föreskrifter från EU på svenska är lättare att förstå för svenska medborgare än vad de engelska motsvarigheterna är för briter (s. 3). Denna skillnad kan eventuellt vara ett tecken på vad Nilsson (2016, s. 7), med hänvisning till en jämförelse av ett annat stycke i Cutts (2001) och ytterligare en källa, kallar ”starka underliggande textnormer i de olika länderna”. Detta skulle därför kunna resultera i skillnader i den genomsnittliga längden mellan engelska och svenska fundament. Därför förefaller det intressant att studera fundamentstruktur i originalet och översättningen av en populärvetenskaplig text.

Syftena med denna uppsats är därför att:

1. Identifiera övergripande strukturella skillnader i fundamentstruktur mellan fundament från en engelsk populärhistorisk text och deras svenska översättningar.
2. Analysera de förekomster där subjektet i källtextens fundament skiljer sig från motsvarande subjekt i måltextern i följande avseenden: Subjektet har fått en annan referent än i det engelska fundamentet. Subjektet är ett pronomen i det ena språket men en nominalfras i det andra³. Subjektet är underförstått i den ena texten men utskrivet i det andra. Subjektet är en ’övrig förekomst’ som till exempel när det motsvaras av ett tomt subjekt (se avsnitt 2.3) i det ena språket men en nominalfras⁴ i det andra.
3. Analysera såväl genomsnittliga som större skillnader i fundamentlängd mellan den engelska originaltexten och dess svenska översättning.

De övergripande strukturella skillnaderna i punkt 1 har identifierats med hjälp av Svenssons (2000) modell (se avsnitt 2.3 och 3.2). Punkt 2-5 har analyserats med utgångspunkt i flertalet av Chestermans (2016) översättningsstrategier (se avsnitt 2.1), vilket skulle kunna nyansera studiet av fundamentstruktur i översättning eftersom det inte verkar ha gjorts i tidigare studier.

³ I denna typ av förekomst har pronomenet och nominalfrasen samma referent. I bilagorna kallas detta *pronominalisering*.

⁴ Hultman (2003, s. 261) definierar även pronomen som nominalfraser, vilket inte har gjorts i den här studien.

2. Teoretisk bakgrund

Det teoretiska ramverket i den här studien baseras bland annat på Chestermans (2016) översättningsstrategier (se avsnitt 2.1). Det baseras även på de grammatikor som en del av studien grundar sig på, av Hultman (2003) och Svartvik och Sager (1996) (se avsnitt 2.2). Studien baseras även på forskning inom kontrastiv lingvistik med fokus på bland annat facktext (se avsnitt 2.3). Slutligen baseras den på studier som har gjorts på populärvetenskaplig text (se avsnitt 2.4).

2.1 Chestermans översättningsstrategier

I boken *Memes of Translation* (2016) talar Chesterman om ett antal olika översättningsstrategier som han delar upp i kategorierna ”Syntactic strategies”⁵ (s. 91), ”Semantic strategies” (s. 98) och ”Pragmatic strategies” (s. 104)⁶. Dessa benämns i fortsättningen som *syntaktiska strategier*, *semantiska strategier* och *pragmatiska strategier*. Chesterman (2016) ger ett antal exempel på olika underkategorier av dessa olika strategier som presenteras i återstoden av det här avsnittet. De exempel som Chesterman (2016) ger handlar om översättning från tyska till engelska. Chesterman (2016, s. 86) hävdar att dessa strategier är ”directly observable from the translation product itself, in comparison with the source text” och av den anledningen inkluderar inte Chesterman ”such translatorial actions as looking something up, accessing a database...”. I den här uppsatsen har det ibland dock varit nödvändigt att konsultera till exempel ordlistor och databaser för att avgöra vilken strategi det är fråga om, såsom *Longman Dictionary of Contemporary English* (2014), *Cambridge Dictionary* [online] och *Svenska Akademiens Ordböcker* [online]. Chesterman (2016, s. 90) menar även att hans strategier inte gäller för ”changes that are obligatory for obvious grammatical reasons, like adding a definite article in English when translating from a language which does not use one”. Samma begränsning gäller även i den här studien. Chesterman (2016, s. 91) nämner med avseende på strategierna att han inte diskuterar ”exactly why they are used, nor on their various possible side effects”, men nämner dock att hans analys är ”a necessary first stage towards further research that would dig deeper into the reasons why particular translators choose particular strategies under particular circumstances”. I den här studien har vissa försök gjorts att beskriva sådana orsaker. Vidare

⁵ I den här uppsatsen är ett antal citat ur Chesterman (2016) skrivna på svenska (dock inte citatet för den här fotnoten). Samtliga svenska citat från Chesterman (2016) är mina egna översättningar.

⁶ De individuella strategierna skrivs inom citattecken med källhänvisning första gången de nämns. Därefter skrivs de inom enkla citattecken och utan källhänvisning. Emellertid är inte ’övrig förekomst’ en översättningsstrategi utan en underkategori av fundament i original och översättning.

har inte alla strategier studerats i studien, varför endast de som både har studerats och har några förekomster nämns i avsnitt 2.1– 2.3. Slutligen nämns ett antal namn i avsnitt 2.1.1 – 2.1.3 på andra personer som Chesterman har tagit några av sina termer från, nämligen Vinay och Darbelnet, Catford, Blum-Kulka, Stetting och Venuti.

2.1.1 Syntaktiska strategier

Chestermans (2016) första typ av syntaktisk översättningsstrategi kallas ”*Literal translation*” (s. 91), och innebär att översättningen är så lik källtexten som är möjligt utan att bli grammatiskt inkorrekt (Chesterman, 2016, s. 91).

Chestermans andra typ av syntaktisk översättningsstrategi kallas ”*Loan, calque*” (Chesterman, 2016, s. 92). Den inkluderar lån av såväl ”enheter”⁷ som syntaktiska konstruktioner (Chesterman, 2016, s. 92). Ett exempel på en ’calque’ är tyskans *Übermensch*, översatt som engelskans *Superman* (Chesterman, 2016, s. 92). Av praktiska skäl såsom tidsbegränsningar och etymologiska efterforskningar som krävs för att avgöra hur ett ord har lånats från ett språk, har sådana förekomster inte noterats. Vidare har ingen analys gjorts av översättningen av vissa svenska termer när motsvarande engelska termer i sin tur troligtvis har översatts från tyska beteckningar. Sådana engelska termer, som i sammanhanget används om tyska personer, är i bokstavsordning: *chief military adjutant, chief of staff, chief of the army personnel department, chief of the army supreme command, Colonel General, Field Marshal, Führer, General, General staff officers, high command, Reichsminister for Propaganda and Enlightenment* och *Veteran NCOs*. Detsamma gäller översättningen av *tank warfare* i *Guderian, the great theorist of tank warfare*, samt egennamn. I analysen har de klassificerats som ’Literal translation’ (se det här avsnittet) om inga andra skillnader har framkommit som att till exempel bestämd form har översatts som obestämd form när detta inte var grammatiskt nödvändigt. Likaså har ingen hänsyn tagits till att både *air-raid construction* och *air-raid shelter* har översatts som *skyddsrum*. När den tyska termen finns med i texten parallellt med den engelska har emellertid den svenska textens motsvarighet till både den tyska och engelska termen analyserats med avseende på Chestermans översättningsstrategier, dock inte *air-raid shelter*. Likaså har det analyserats när en engelsk förklaring av en term har översatts med en tysk term eller när den engelska texten innehåller en tysk term som har översatts till svenska.

Chestermans tredje variant av syntaktisk översättningsstrategi, som han har tagit från Vinay och Darbelnet, är ”*Transposition*” (2016, s. 93). Den innebär att en ordklass ändras ”t.ex. från substantiv till verb” (Chesterman, 2016, s. 93).

⁷ Chestermans (2016) engelska term ”items” (s. 92), är vag och inte tydligt definierad.

Den fjärde syntaktiska strategin Chesterman nämner, och som är från Catford, är ”*Unit shift*” (2016, s. 93). De ”units” Chesterman (2016, s. 93) talar om är: ”morfem, ord, fras, sats, mening, paragraf” (Chesterman, 2016, s. 93). Chesterman menar att ”a ST unit is translated as a different unit in the TT” (2016, s. 93). I den här uppsatsen sker emellertid inte ett ’Unit shift’ när en engelsk nominalfras bestående av bestämd artikel och huvudord översätts med ett enda ord i form av ett substantiv i bestämd form, eftersom Hultman (2003, s. 204) menar att ett ord kan utgöra en nominalfras, vilket även tycks gälla för engelskan enligt Svartvik och Sagers (1996, s. 110) exempel. Likaså ignoreras därför förekomster där ett ord översätts med flera ord som utgör en fras. Slutligen ignoreras förekomster där det till exempel krävs att en bestämd form översätts som en obestämd form eller att en singularform översätts som en pluralform för att måltextern ska bli grammatiskt korrekt.

Den femte strategin Chesterman föreslår är ”*Phrase structure change*” (2016, s. 93). En fras i källtexten kan översättas med samma typ av fras i måltextern, dock med en förändring av strukturen (Chesterman, 2016, s. 93). Chesterman (2016, s. 95) ger bland annat ett exempel där ett räknebart substantiv i pluralis har översatts med ett oräknebart substantiv i singularis. Chesterman (2016, s. 94) tycks även mena att det även sker en ’Phrase structure change’ när översättningen får ett annat subjekt. En sådan förändring har dock inte klassificerats som ’Phrase structure change’ i den här studien. Likaså har det inte undersökts när ett oräknebart substantiv översätts som ett räknebart substantiv eller tvärtom.

Den sjätte strategin kallas ”*Clause structure change*” (Chesterman, 2016, s. 94). Den innebär att satsens struktur ändras när det till exempel sker en förändring i ordningen i vilken satsdelar såsom subjekt, verb och objekt placeras, när en aktiv sats översätts som en passiv sats eller när en transitiv sats översätts som en intransitiv sats (Chesterman, 2016, s. 94). I den här studien ingår även de exempel där en verblös sats har översatts som en transitiv sats och när en satsdel har utelämnats i översättningen. Likaså ingår exempel med en obligatorisk ändring av ordföljden från till exempel adverb, subjekt och verb till adverb, verb och subjekt (se avsnitt 2.2), som har klassats som en obligatorisk ’Clause structure change’. Denna extra kategori beror på att de tre övergripande syntaktiska kategorierna som fundamenten har delats upp i baseras på den här skillnaden (se avsnitt 1 och 3.2). I övrigt har obligatoriska förändringar inte noterats, annat än när de varit den eller en av de främsta orsakerna till en skillnad i fundamentalslängd på minst 3 ord (se avsnitt 4.4 och bilaga 9-14).

Chestermans sjunde strategi är ”*Sentence structure change*” och handlar om förändringar i meningsstrukturen med avseende på meningens satser (2016, s. 95). Chesterman (2016, s. 95) ger bland annat ett exempel där en huvudsats har översatts som en bisats och en huvudsats.

Det kan även handla om vad Chesterman kallar ”förändringar i typen av bisats” (2016, s. 95), men dessa har inte kontrollerats i den här studien.

Den åttonde strategin kallas ”*Cohesion change*” (Chesterman, 2016, s. 95). Chesterman menar att detta ”affects the intra-textual reference, ellipsis, substitution, pronominalization and repetition, or the use of connectors of various kinds” (Chesterman, 2016, s. 95).

Den nionde förändringen kallas ”*Level shift*” (Chesterman, 2016, s. 96). Nivåerna i fråga är ”fonologi, morfologi, syntax och ordförråd” (Chesterman, 2016, s. 96). Chesterman ger ett exempel där ett tyskt sammansatt substantiv har översatts med en elliptisk relativsats på engelska (Chesterman, 2016, s. 97).

2.1.2 Semantiska strategier

De semantiska strategier som Chesterman (2016) presenterar och som ingår i den här studien är:

”*Synonymy*” (Chesterman, 2016, s. 99). Översättningen görs inte med den ”uppenbara ekvivalenten”, utan med något som har samma eller nästan samma betydelse (Chesterman, 2016, s. 99).

”*Antonymy*” (Chesterman, 2016, s. 99), vilket görs med en antonym och en negation (Chesterman, 2016, s. 99).

”*Hyponymy*” (Chesterman, 2016, s. 99). Det kan handla om att en hyperonym översätts med en hyponym, att en hyponym översätts med en hyperonym eller att en hyponym översätts med en annan hyponym, som har samma hyperonym (Chesterman, 2016, s. 99).

”*Abstraction change*” (Chesterman, 2016, s. 100). Måltexten blir mer konkret eller mer abstrakt än vad källtexten är (Chesterman, 2016, s. 100).

”*Distribution change*” (Chesterman, 2016, s. 100). Det innebär att ”samma’ semantiska komponenter” i källtexten fördelas över ”fler [...] eller färre enheter” i måltexten (Chesterman, 2016, s. 100). Detta tycks inte gälla när till exempel en bestämd artikel följt av substantiv i engelskan översätts med substantiv i bestämd form i svenskan (se avsnitt 2.1). Likaså har inte de förekomster inkluderats i den här studien där ett sammansatt substantiv har översatts med två substantiv eller när en genitiv-konstruktion med prepositionen *of* har översatts som genitiv ändelsen *-s* på svenska. Chestermans (2016) definition av ”enheter” (s. 93) förefaller emellertid vara något vag då det inte helt framgår vad dessa enheter är (se även fotnot 5), varför förekomster av ’Distribution change’ i den här studien kan behöva tolkas extra kritiskt.

”*Emphasis change*” (Chesterman, 2016, s. 101). Det innebär en förminskning, förstärkning eller förändring av ”the emphasis or thematic focus” (Chesterman, 2016, s. 101). Ett exempel som Chesterman (2016, s. 101) ger indikerar att det som kommer mot slutet av meningen betonas mest. Emellertid kan även intonation påverka hur ett visst stycke betonas. I den här studien har därför endast de förekomster klassats som ’*Emphasis change*’ där olika delar av meningen har bytt plats med varandra mellan eller inom fundamenten i original och översättning, utan att det är grammatiskt nödvändigt eller tydligt kopplat till någon form av ’*Clause structure change*’, inklusive passivisering. Orsaken till denna begränsning är att det är svårt att avgöra när en ’*Clause structure change*’ bidrar till att en eller flera satsdelar får en starkare betoning, som i följande exempel där *he hardly ever* har flyttats till en senare position i översättningen som *han [...] ytterst sällan*, vilket enligt Chestermans (2016, s. 101) exempel bör ge den en starkare betoning:

1. Colonel General Jodl, who had a cold, hard face, was far more competent than Keitel, yet he hardly ever⁸ opposed the Führer’s disastrous attempts to control every battalion. (111)⁹

Generalöverste Jodl, som hade ett kallt och hårt ansikte, var betydligt mer kompetent än Keitel, men ändå motsatte han sig ytterst sällan Führerns katastrofala försök att kontrollera skeendet ner till varje bataljon.

⁸ Samtliga fundament i den här studien är understrukna, såväl i löpande text som i motsvarande bilagor. Om en mening innehåller flera fundament i löpande text eller bilagor är emellertid endast det fundament understruket som är relevant för exemplet i respektive språk. För samtliga fundament som studien grundar sig på, se bilaga 1 för källtexten och bilaga 2 för måltextern. Notera att de nummer som står inom parentes i bilaga 1 och 2 efter varje paragraf indikerar hur många fundament som hittills har lästs, inte antalet meningar.

⁹ Siffran inom parentes indikerar vilken mening fundamentet är taget ur från källtexten. Exempel 1 ovan är från den 110:e meningen från källtexten (se bilaga 1). Detta är inte samma sak som fundament nr. 110 eftersom en och samma mening kan ha flera huvudsatser och därmed flera fundament. Totalt ingår 136 meningar i studien. Emellertid har ytterligare ett fåtal meningar från källtexten inte tagits med i studien (se avsnitt 3.2), varför två meningar med angränsande nummer inom parentes inte alltid (men oftast) står intill varandra i källtexten i bilaga 1. Mer specifikt är det 6 meningar mellan mening (70) och (71), 2 meningar mellan mening (120) och (121), 2 meningar mellan mening (126) och (127) och 2 meningar mellan mening (134) och (135). Det räknas endast som ny mening när de åtskiljs med en punkt. Blanda inte ihop dessa nummer inom parentes med de nummer som det hänvisas till i bilagorna 3–14 till vänster om meningarna (till exempel nummer 1–104 i bilaga 3) och som anger ordningen i vilken fundamenten i den bilagan presenteras.

Ett undantag är emellertid mening 2 i bilaga 7 där 'Emphasis change' föreföll vara den rimligaste kategoriseringen. Ett annat undantag är mening 20 i bilaga 4 där adverbialen *in the matter* kommer tidigare i motsvarande sats i översättningen, där det är en del av en nominalfras, utan att det tycks ha fått någon ändrad betoning. Därför har det inte klassificerats som en 'Emphasis change'. Vidare anser Hultman (2000) att information som ges i form av egentliga subjekt får "större tyngd" (s. 235). I den här studien har emellertid översättningar med ett formellt och egentligt subjekt klassificerats som 'Paraphrase' (se längre ned i det här avsnittet) då inte heller denna typ av omskrivning alltid tycks ge det egentliga subjektet en starkare betoning, som till exempel *att ta sig fram till det* i:

2. Nobody could get to it, and she wondered how long it would be before it tumbled down to join the rubble below. (12)

Det gick inte att ta sig fram till det, och hon undrade hur länge det skulle dröja innan det rasade ner och blev till ett med bråten nere på marken.

En del exempel med sådan utbrytning, såsom exempel 2, har även klassificerats som en 'Sentence structure change' då engelskan utgörs av en huvudsats (*Nobody could get to it*) medan svenskan utgörs av huvudsats följt av en bisats (*Det gick inte + att ta sig fram till det*). Emellertid ger Chesterman (2016, s. 101) enbart exempel där förändringen 'Emphasis change' skett inom en och samma sats. I den här studien har därför samma begränsning gjorts. Denna begränsning motiveras även av 3 exempel i bilaga 4 (exempel 6, 7 och 15) där olika subjekt står i fundamentet men där skillnader i huvudsatser och bisatser mellan käll- och måltext, liksom betoning, motiverar en annan kategorisering än 'Emphasis change'. Dessa översättningar har i stället klassificerats som 'Paraphrase'. Slutligen bör det nämnas att de översättningar som har klassificerats som 'Emphasis change' i den här studien bör tas extra kritiskt, på grund av svårigheterna att definiera strategin, i likhet med förekomsterna av 'Distribution change' (se avsnitt 2.1.2).

"Paraphrase" (Chesterman, 2016, s. 101) som "resulterar i en variant av måltext som kan beskrivas som lös, fri och i vissa sammanhang till och med otillräckligt översatt" (Chesterman, 2016, s. 101). Strategin används ofta för översättning av till exempel idiomatiska uttryck som saknar motsvarighet i målspråket (Chesterman, 2016, s. 101). Den har även använts för översättningar i den här studien som till exempel lägger till eller tar bort ett tomt subjekt ur fundamentet (se även avsnitt 3.2).

"Trope change" (Chesterman, 2016, s. 101). Den används vid översättning av "bildliga

uttryck” (Chesterman, 2016, s. 101). Det kan vara samma trop i käll-och måltext (Chesterman, 2016, s. 101), olika troper (Chesterman, 2016, s. 102), eller en trop i endast käll- eller måltext (Chesterman, 2016, s. 103).

”*Other semantic changes*” (Chesterman, 2016, s. 103), som innefattar ”modulationer av olika slag, såsom en förändring i (fysisk) bemärkelse eller i deiktisk riktning” (Chesterman, 2016, s. 103).

2.1.3 Pragmatiska strategier

De av Chestermans (2016) pragmatiska översättningsstrategier som ingår i den här studien är:

”*Explicitness change*” (Chesterman, 2016, s. 105). Det handlar om hur information i källtexten som går att sluta sig till blir explicit eller implicit i måltexten (Chesterman, 2016, s. 105–106). Att göra något mer explicit är ”en av de vanligaste översättningsstrategierna” (Chesterman, 2016, s. 105). I den här studien har den strategin ibland verkat sammanfalla med ’Distribution change’ (se avsnitt 2.1.2).

”*Information change*” (Chesterman, 2016, s. 106). Det innebär att information som inte går att sluta sig till läggs till eller tas bort i översättningen för att den anses vara relevant respektive irrelevant (Chesterman, 2016, s. 106).

”*Coherence change*” (Chesterman, 2016, s. 107). Med en hänvisning till Blum-Kulka, menar Chesterman att det handlar om förändringar i ”den logiska dispositionen av information i texten” (2016, s. 107).

”*Partial translation*” (Chesterman, 2016, s. 108). Den innebär att bara delar av texten har översatts (Chesterman, 2016, s. 108), och exempel Chesterman (2016) ger är bland annat ”en sammanfattande översättning”, och ”en transkribering” (s. 108).

”*Visibility change*” (Chesterman, 2016, s. 108). Chesterman (2016) menar att termen ”refers to a change in the status of the authorial presence, or to the overt intrusion or foregrounding of the translatorial presence” (s. 108). Exempel som Chesterman (2016) ger, med hänvisning till Venuti, är bland annat ”översättarens fotnoter” och ”kommentar inom hakparenteser” (s. 108).

”*Transediting*” (Chesterman, 2016, s. 108). Termen, som kommer från Stetting (Chesterman, 2016, s. 108), syftar på vad Chesterman (2016) kallar ”den ibland radikala redigering som översättare måste göra på dåligt skrivna originaltexter” (s. 108).

2.2 Grammatik

I följande två delavsnitt ges en definition av begreppet fundament (se avsnitt 2.2.1) följt av ett antal grammatiska regler i svenska och engelska som påverkar hur meningar inleds (se avsnitt 2.2.2).

2.2.1 Definition av fundament

Som nämnts i avsnitt 1 är fundamentet, enligt Hellspong och Ledin (1997, s. 77), ”det som kommer före huvudsatsens finita (tidsböjda) verb”. En liknande definition ges i ett stycke av Hultman (2003) som menar att det finita verbet kommer efter fundamentet i påstående huvudsatser (s. 291). För engelskan tycks det förekomma olika termer för samma fenomen, som till exempel i Svenssons (2000) studie där termen ”sentence opening” (s. 355) används (se avsnitt 2.3). Vidare menar Kjellmer (1990, s. 35) att den engelska motsvarigheten till fundament är ”initial clause-constituent”. I den här studien används av praktiska skäl främst Hultmans definition av fundament för både svenska och engelska exempel, med några modifieringar som beskrivs längre ned i det här avsnittet och baseras på Teleman et al. (1999) och även på Landqvist, som ger en kortfattad presentation av ”Paul Diedrichsens positionsgrammatiska analysmodell” (2003, s. 1). Likaså används Svenssons (2000) och Altenbergs (1998) definition med avseende på att fundamentet på engelska kan innehålla både bisatser med finita verb och satsdelar från huvudsatsen (se avsnitt 1).

I det här avsnittet ges även ett antal olika exempel på svenska satsscheman, baserade på de konstruktioner som ges av Hultman (2003), där han delar upp huvudsatsen i ”INLEDARE”, ”MITTFÄLT” och ”SLUTFÄLT” med tillhörande underkategorier av satsdelar (s. 292). Dessa presenteras i Tabell 1. Hultman (2003) menar att fundamentet (som han även kallar för ”**satsbasen**”) vanligen består av ett subjekt eller adverbial men att också andra satsdelar kan ha denna placering (s. 291). Hultman (2003, s. 292) nämner även att satsdelarna ofta består av ”längre fraser eller (bi)satser”. I exemplen nedan, tagna från Hultman (2003, s. 291–292) är fundamentet ett subjekt, ett adverbial, ett objekt, ett satsadverbial samt en bisats som fungerar som ett tidsadverbial. Den tredje och fjärde exempelmeningen stod dock inte skrivna i ett satsschema.

Tabell 1: Fundament i svenska påståendesatser

INLED ARE	MITTFÄLT			SLUTFÄLT			
	Finit verb	Sub- jekt	Satsad vl	Infinit verb	Partikel- advl	Objekt Eg. subjekt Predikativ Objektlikn. advl	Övrigt advl
<i>Staden</i>	<i>mås- te</i>	-	<i>kanske</i>	<i>dra</i>	<i>fram</i>	<i>ledningar</i>	<i>under gatan</i>
<i>I går</i>	<i>hade</i>	<i>det</i>	<i>faktiskt</i>	<i>passerat</i>		<i>en tankbil</i>	<i>på vägen</i>
<i>Svamp</i>	<i>lyck- ades</i>	<i>vi</i>	<i>inte</i>	<i>hitta</i>		-	<i>i går</i>
<i>Inte</i>	<i>lyck- ades</i>	<i>vi</i>	-	<i>hitta</i>		<i>svamp</i>	<i>i går</i>
<i>Efter att ha blivit bjudna på flädersaft och välsmakand e hembakade kakor i familjen H:s blomstrande trädgård</i>	<i>går</i>	<i>vi</i>				<i>en sväng upp mot kyrkan, varifrån en ilsken motorgräsklippare stör den annars stillsamma tystnaden.</i>	

(Samtliga tre överkategorier, såsom ”INLEDARE”, liksom underkategorierna av de olika fälten, såsom ”Satsbas (fundament)” och är tagna ur Hultman (2003, s. 292) Den tredje och fjärde meningen är från Hultman (2003, s. 291) där de inte står i ett satsschema. Den första, andra och femte meningen, är också från Hultman (2003, s. 292), där de står i ett satsschema).

Beträffande konjunktioner nämner Hultman (2003) emellertid inte huruvida dessa kan utgöra en del av fundamentet. I det avseendet utgår den här studien därför från Teleman et al. (1999)

som hävdar att ”Utanför satsens positionsschema står konjunktioner som samordnar huvudsatser eller bisatser” (s. 7). Likaså väljer Landqvist (2003, s. 35) att ha ett fält före fundamentet för olika konjunktioner som *och* och *men*. Därför kommer konjunktioner inte att klassificeras som en del av fundamentet i den här studien. Av praktiska skäl ingår emellertid de konjunktioner som i den här studien samordnar led inom fundamentet, som konjunktionen *or* som har översatts som *eller* i följande exempel, där fundamentet är understruket:

3. A forced labourer, particularly an ‘Ostarbeiter’, or eastern worker, most of whom had been rounded up in the Ukraine and Belorussia, was regarded as expendable. (47)
Slavarbetare, och då särskilt ”Ostarbeiter”, eller arbetare från Öst, varav de flesta hade hämtats från Ukraina och Vitryssland, betraktades som förbrukningsvaror.

Det var emellertid svårt att veta om ordet *yet* skulle inkluderas i fundamentet; enligt ”Yet²” (2014) är det en konjunktion när det används för att ”introduce a fact, situation or quality that is surprising after what you have just said”. Svartvik och Sager (1996, s. 418) anser istället att det är ett ”**anknytningsadverb**”. I den här studien har ordet inte inkluderats i fundamentet, eftersom det oftast bara har översatts med konjunktionen *men*. I framför allt ett specifikt fall var det dock svårt att avgöra, då det såg ut att ha översatts med både konjunktionen *men* och adverbialiet *ändå*. Av praktiska skäl har *yet* ändå inte inkluderats i fundamentet:

4. Colonel General Jodl, who had a cold, hard face, was far more competent than Keitel, yet he hardly ever opposed the Führer’s disastrous attempts to control every battalion. (111)
Generalöverste Jodl, som hade ett kallt och hårt ansikte, var betydligt mer kompetent än Keitel, men ändå motsatte han sig ytterst sällan Führerns katastrofala försök att kontrollera skeendet ner till varje bataljon.

Emellertid har konjunktioner som föregår ett underförstått fundament strukits under för att markera ett underförstått efterföljande fundament. Dessa konjunktioner räknas dock inte som en del av det faktiska fundamentet. Detta illustreras i följande exempel där ett förmodat underförstått ’they’ följer den understrukna konjunktionen *and*:

5. After the raid, a boy called Erich Schmidtke and a Czech labourer whose illegal presence in the cellar had been tolerated heard his screams of pain and ran upstairs towards the sound. (59)

Med avseende på subjunktioner framgår inte huruvida Hultman (2003) anser att de kan ingå i huvudsatsens fundament. Telemann et al. (1999, s. 432) tycks dock räkna in *Om* i fundamentet i följande mening: ”*Om han tog i för hårt med högra armen* kom han snett”. I den här studien räknas därför samtliga subjunktioner som föregår huvudsatsens finita verb med i fundamentet. För ytterligare information om svenska fundament, se avsnitt 2.2.2.

2.2.2 Skillnader mellan svenska och engelska fundament

I svenskan ska det finita verbet stå på andra plats i huvudsatsen i en påståendesats, vilket Hultman (2003, s. 291) kallar ”**V2-regeln**”. Hultman (2003, s. 293) hävdar emellertid att fundamentet kan utgöras av två satsdelar, varav det vanligaste är ett fritt adverbial som följs av *så*. En sådan mening från Hultman (2003, s. 293) ges i Tabell 3 men skrevs dock inte ut i ett satsschema av Hultman (2003):

Tabell 2: Satsschema med dubblerat satsdel i fundamentsposition

INLED ARE	MITTFÄLT			SLUTFÄLT			
	Finit verb	Sub- jekt	Sats- advl	Infinit verb	Partikel- advl	Objekt subjekt Predikativ Objektlikn. advl	Övrigt advl
<i>Kom- mer inte vår yngste son in så</i>	<i>kan</i>	<i>jag</i>	<i>inte</i>	<i>börja jobba.</i>			

(Samtliga tre överkategorier, såsom ”**INLEDARE**”, liksom underkategorierna av de olika fälten, såsom ”**Satsbas (fundament)**” är tagna ur Hultman (2003, s. 292) Meningen är från Hultman (2003, s. 293) där den inte står i ett satsschema).

Detta *så* visar slutet på fundamentet, i synnerhet om det är ett långt fundament (Hultman, 2003, s. 293). Emellertid nämner inte Hultman (2003) hur man ska göra med en liknande användning av *då* som i följande engelska mening med svensk översättning:

6. And if a third candle, positioned at about chin level, began to sputter, then the whole bunker was evacuated, however heavy the attack above. (44)

Och om ett tredje ljus, som stod ungefär i hakhöjd började fladdra, då utrymdes hela bunkern, oavsett hur kraftigt angreppet var.

Teleman et al. (1999, s. 10) anser att vissa sorters fundament kan följas av *så*, men inte av *då* i initialfältet, där fundamentet står i påstående huvudsatser¹⁰, men tycks ändå anse att *så* står efter fundamentet. Landqvist (2003, s. 49–50) inkluderar inte en satsdel följd av *då* eller *så* i fundamentet i denna typ av konstruktion, utan enbart *då* och *så*. I den här uppsatsen ingår dock både denna satsdel och *så/då* i fundamentet eftersom Hultman (2003, s. 293) nämner att fundamentet kan bestå av två satsdelar, även om han inte nämner just villkorsbisats följt av *då* som exempel. Dessutom tycks Landqvist (2003) anse att både *så* och *då* är ett ”pronominent adverb” (s. 49). Det förefaller därför motiverat att inkludera *då* i fundamentet om *så* inkluderas.

Slutligen hävdar Lagerholm (2008, s. 131) att fundament i svenska tenderar att vara långa i ”mycket skriftspråklig stil med hög grad av komplexitet, långa bisatser, andragsbissatser och meningar med ett utförligt och komplext innehåll”. Detta kallar Lagerholm för ”**vänstertyngd**” i texten, och påstår att det i synnerhet finns i ”författningstexter och specialiserade facktexter” (2008, s. 131). I en svensk populärvetenskaplig text vars mål i alla fall ibland är att nå ut till allmänheten (se avsnitt 2.4) borde därför vänstertyngd vara mer ovanligt.

I engelskan kan påståendesatser inledas av såväl subjekt som adverb, vilket framgår av Svartvik och Sager (1996, s. 420). I det här avseendet har svenska och engelska fundament i påståendesatser alltså en likhet, vilket illustreras i Tabell 3 längre ned i det här avsnittet.

Engelskan tycks även, likt svenskan, kunna ha objekt i fundamentalsposition eftersom Svartvik och Sager (1996, s. 422), hävdar att så kallad ”**objektsframflyttning**” kan äga rum, vilket ger ordföljden objekt-subjekt-verb, som i: ”I know his sister, but *his brother* I haven’t met so far” (s. 422), där den andra huvudsatsen även illustreras i exempelmening 3 i tabell 3 i

¹⁰ Teleman et al (1999, s. 10) använder termen ”Deklarativ huvudsats”, i den här studien används ’påstående huvudsats’.

det här avsnittet. Detta är dock mycket ovanligare i engelska än i svenska (Svartvik och Sager, 1996, s. 422), vilket stämmer med resultaten i Svenssons opublicerade studie (refererad i Svenssons, 2000, s. 358), (se avsnitt 1 och 2.3). Joseph Trotta (personlig kommunikation, 28 augusti 2019) menar att vilken satsdel som helst kan flyttas fram på det här viset på engelska.

Tabell 3: Fundament i engelska påståendesatser

INLED ARE	MITTFÄLT			SLUTFÄLT			
	Sub- jekt	Finit verb	Sats- advl	Infinit verb	Partikel- advl	Objekt Eg. subjekt Predikativ Objektlikn. advl	Övrigt advl
<i>Our friends</i>	-	<i>have</i>		<i>arrived</i>			
<i>This year</i>	<i>she</i>	<i>has</i>		<i>bought</i>		<i>a new car</i>	-
<i>...his brother</i>	<i>I</i>	<i>have</i>	<i>n't</i>	<i>met</i>		-	<i>so far</i>
<i>If you ask him</i>	<i>he</i>	<i>'ll</i>		<i>do</i>		<i>it</i>	<i>for you</i>

(Samtliga tre överkategorier, såsom ”INLEDARE”, liksom underkategorierna av de olika fälten, såsom ”Satsbas (fundament)” är tagna ur Hultman (2003, s. 292). På grund av den engelska ordföljden har dock fälten för subjektet och det finita verbet bytt plats. Ingen av meningarna stod ursprungligen i ett satsschema. Den första och andra meningen är från Svartvik och Sager (1996, s. 420). Den tredje meningen är också från Svartvik och Sager (1996, s. 422) liksom den sista meningen (s. 424).

Engelsk fundamentstruktur är dock annorlunda mot svenskans med avseende på hur många satsdelar som kan föregå det finita verbet eftersom Svartvik och Sager (1996) menar att engelskan brukar ha rak ordföljd även när meningen inleds med ”ett adverbial (inklusive en bisats som fungerar som adverbial)” (s. 424). Detta illustreras i exempelmening 2 och 4 i Tabell 3 i det här avsnittet, liksom i följande Tabell 4, vars exempelmening är hämtad från det material som studien grundar sig på:

Tabell 4: Skillnader mellan engelsk och svensk placering av subjekt och övrigt adverbial i påstående huvudsatser.

INLED ARE	MITTFÄLT			SLUTFÄLT			
	Finit verb	Sub- jekt	Sats- advl	Infinit verb	Partikel- advl	Objekt Eg. subjekt Predikativ Objektlikn. advl	Övrigt advl
<i>By 1944, the traditio- nal roast goose</i>	<i>had</i>	-		<i>become</i>		<i>a distant memory.</i>	-
<i>1944</i>	<i>hade</i>	<i>den tradi- tionel- la ugns- stekta gåsen</i>		<i>blivit</i>		<i>ett avlägset minne.</i>	-

(Samtliga tre överkategorier, såsom ”INLEDARE”, liksom underkategorierna av de olika fälten, såsom ”Satsbas (fundament)” är tagna ur Hultman (2003, s. 292). Meningen är tagen ur materialet som studien grundar sig på (se avsnitt 3.1)).

I den engelska meningen utgörs alltså fundamentet av adverbialet *By 1944* och subjektet *the traditional roast goose*, medan det svenska fundamentet enbart utgörs av en satsdel, nämligen adverbialet *1944*. Dessutom tycks det i merparten av de engelska konstruktionerna vara ett subjekt som föregår det finita verbet, enligt de kombinationer av satsdelar som ges av Svartvik & Sager, som emellertid inte anger några procentsatser eller andra frekvenser (1996, s. 420). Svartvik och Sager (1996, s. 447–448) nämner dock också ett antal situationer när även engelskan har V2.

När ett adverbial är ”omedelbart före huvud verbet i verbfras utan hjälpverb” (Svartvik och Sager, 1996, s. 400) handlar det främst om vad Svartvik & Sager (1996) kallar ”adverb som

anger obestämd frekvens”, ”vissa gradadverb” och ”attitydverb” (s. 400). Mer specifikt nämner Svartvik och Sager (1996) bland tidsadverbial bland annat sådana ”som betecknar **tidpunkt**” såsom *soon* (s. 408) och ”obestämda tidsadverb” såsom *never* (s. 409). Samtliga av dessa adverb bör därför kunna ingå som adverbial i ett engelskt fundament även när det föregås av subjekt, medan svenskan, som nämnts tidigare i det här avsnittet, tycks vara mer begränsat till adverb som *då*, och *så* i det här avseendet. Skillnaden mellan meningsbyggnaden för adverbial som föregår finita verb på engelska men inte på svenska illustreras i Tabell 5:

Tabell 5: Placeringen av ett fåtal specifika adverbial såsom *never* i engelska och svenska fundament.

INLEDARE	MITTFÄLT			SLUTFÄLT			
	Finit verb	Subjekt	Satsadvl	Infinit verb	Partikeladvl	Objekt Eg. subjekt Predikativ Objektlikn. advl	Övrigt advl
<i>Soviet rifle divisions never</i>	<i>had</i>		-			<i>more than 7,000 men each</i>	
<i>Sovjetiska skyttedivisioner</i>	<i>omfattade</i>	-	<i>aldrig</i>			<i>fler än 7000 man.</i>	

(Samtliga tre överkategorier, såsom ”INLEDARE”, liksom underkategorierna av de olika fälten, såsom ”Satsbas (fundament)” är tagna ur Hultman (2003, s. 292). Meningen är tagen ur materialet som studien grundar sig på (se avsnitt 3.1)).

Beträffande sättsadverbial i fundamentsposition menar Svartvik och Sager (1996, s. 404) att sådana adverbial kan föregå huvud verbet på engelska i aktiva satser. Svartvik och Sager (1996, s. 404) ger även ett specifikt exempel på hur *quietly* föregår huvud verbet på engelska.

2.3 Tidigare forskning

Tidigare relevant forskning med avseende på meningars inledande fält har inte fokuserat på identiska partier av fundamentet. Altenbergs (1998) definition av vad som inleder meningen (vilket han inledningsvis kallar "sentence opening", men därefter "onset" (s. 115)) tycks emellertid vara allting som föregår det finita verbet (s. 115), där han ignorerar vissa "syntactically peripheral elements" (s. 115), men han nämner inte uttryckligen huruvida det gäller huvudsatsens eller bisatsens finita verb. Några exempel Altenberg ger (1998, s. 118, 128) indikerar dock att det gäller huvudsatsens finita verb. Altenberg (1998) förefaller alltså använda samma definition som används i den här uppsatsen. Han undersöker enbart påståendesatser (1998, s. 115), tagna främst ur facktext (s. 121). Dock indikerar ett exempel (1998, s. 118) eventuellt att Altenberg bara intresserar sig för den första påstående huvudsatsen i varje mening. Vidare utgår Altenberg (1998) från placeringen av "conjuncts" (s. 121), en term som Kjellmer (1990), med hänvisning till dels Svartvik och Sager, dels Johansson och Rönnerdal, översätter som "anknytningsadverb(ial)" (s. 118). Termen används även av Svartvik och Sager (1996, s. 416) (se avsnitt 2.2.2 och fotnot 10). Altenberg nämner dock med hänvisning till tidigare studier att svenska påståendesatser normalt börjar med ett subjekt (60-75 %), medan adverbial är mindre vanliga (20-30 %) och objekt (2-14 %) och predikatsfyllnad (0-2 %) är ovanliga (1998, s. 117). Vilka studierna är framgår inte tydligt men i samma fotnot nämner Altenberg (1998) bland annat en studie av Westman, en studie av Jörgensen och en studie av Nordman (s. 117). Uppgifterna om satsdelarnas frekvens överensstämmer ganska väl med resultaten från Svenssons opublicerade studie (refererad i Svensson, 2000, s. 358) (se avsnitt 1).

Erman (2000, s. 123) fokuserar på meningens första tre satsdelar i påstående huvudsatser, som mestadels är tagna ur skönlitteratur och ungdomslitteratur (2000, s. 123).

Svensson (2000) talar om "complex sentence openings" vilket innebär att det som föregår huvudsatsens finita verb utgörs av mer än en "constituent" (s. 355). Svensson (2000, s. 366) ger även ett exempel som visar att både bisatser med finit verb och det satsdelar som föregår huvudsatsens finita verb ingår i definitionen. Svensson nämner även att de fundamentstrukturer som har en förekomst på över en procent i engelska är; subjekt (71,8%), adverbial + subjekt (25 %) och subjekt + adverbial (3 %) (opublicerad studie av Svensson refererad i Svensson, 2000, s. 358). I svenska är motsvarande strukturer; subjekt (73,5 %): adverbial (24,3 %) och objekt/predikatsfyllnad (1,9 %) (opublicerad studie av Svensson, refererad i Svensson, 2000, s. 358) (se avsnitt 1).

De förändringar Svensson (2000, s. 364) observerar i den svenska översättningen av engelska fundament är; engelsk ordföljd med undantag för att det finita verbet står på andra plats (72 %): ändrad ordföljd men samma inledande satsdel (9 %): ändrad ordföljd och ny inledande satsdel (19 %).

Slutligen har det skrivits ett antal studentuppsatser som i varierande utsträckning behandlar fundamentslängd, däribland Hansson (2007) i sin uppsats om en egenöversatt journalistisk text. Vidare analyserar Nilsson (2016) bland annat fundamentslängd i ett till svenska egenöversatt utdrag ur en engelsk populärvetenskaplig bok om vikingar. Dessutom berör Ericsson (2016) fundamentslängd i sin analys av ett till svenska egenöversatt utdrag ur en populärvetenskaplig text om den japanska animerade filmen *Spirited Away*.

2.4 Populärvetenskap

Enligt Joseph Trotta (personlig kommunikation, 28 augusti 2019) är populärvetenskap ett väldigt brett koncept. Definitionen som ges i den här uppsatsen är därför förenklad.

Syftet med populärlitteratur är enligt Pelger et al. (2009, s. 15) att den ska vara ”tillgänglig” och att detta skiljer den från facklitteratur. Pelger et al. (2009, s. 35) hävdar bland annat även att tillgänglighet innebär att orden går att förstå och att meningsbyggnaden inte orsakar svårigheter för läsaren. Pelger et al. (2009) menar också att populärvetenskapliga texter ska framstå som ”relevanta”, ”intressanta” och ”lättillgängliga” (s. 23) (här åsyftas eventuellt de specifika texter som ska skrivas av biologistudenter på Lunds naturvetenskapliga utbildning (se Pelger et. al, 2009, s. 7)).

Vidare tillskriver Dyring (citerad i Melander, 1987) bland annat följande uppgifter till ”den mot samhället riktade forskningsinformationen” (s. 107): Den ska bidra till ”folkbildning med demokratiska ambitioner” (Dyring, refererad i Melander, 1987, s. 107). Den ska bidra till ”folkbildning med kulturella ambitioner” (Dyring, refererad i Melander, 1987, s. 107).

Melander (1987, s. 107) menar att populärvetenskapliga texter har dessa två uppgifter och att sådana texter ”utförligare och noggrannare vill redogöra för och förmedla kunskap om forskning och vetenskap, gärna med en ambition att roa, fascinera och locka till vidare studier”. Populärvetenskaplig text tycks således ha som mål att vara lättförståelig och riktad till en bred publik.

Gunnarsson (1996, s. 143) gör emellertid en åtskillnad mellan den ”*akademiska populärvetenskapen*” och den ”*traditionella populärvetenskapen*”. Med avseende på en specifik artikel inom respektive genre menar Gunnarsson (1996) även att den akademiska populärvetenskapen skrivs för folk med expertkunskap inom liknande forskningsområden (s.

144-145) och att den traditionella populärvetenskapen skrivs för en ”välutbildad men bred allmänhet” (s. 145). Likaså skriver Melander (1987, s. 119) att populärvetenskapligt språk inte kan ses som ”särskilt lätt utan snarare ganska komplicerat och koncentrerat, men knappast extremt i något avseende”. Populärvetenskaplig text tycks alltså inte vara enbart enkel och kan (åtminstone ibland) vara avsedd för en specifik grupp av människor.

Dessa olika definitioner och beskrivningar indikerar att det är en åtminstone relativt bred publik som är mål för i alla fall en del av det populärvetenskapliga skrivandet. Detta motiverar en jämförelse mellan en engelsk populärvetenskaplig text och dess svenska översättning med avseende på fundamentstruktur, då fundamentstrukturen tycks kunna påverka hur lätt läsaren förstår innehållet (se avsnitt 1).

3. Material och metod

I det här avsnittet presenteras det material som uppsatsen baseras på samt den metod som har använts för att analysera texterna.

3.1 Material

Materialet för den här uppsatsen är ett (nästan) sammanhängande utdrag innehållande 150 påstående huvudsatser ur början av det första kapitlet från den populärvetenskapliga historieboken *Berlin: The Downfall 1945* (2002) av den brittiske författaren Antony Beevor och översättningen *Berlin: Slutstriden 1945* (2004) av Ulf Gyllenhak. De textpartier som inte ingår (och är överstrukna i bilaga 1 och 2) är sådana där fundamentet troligtvis är en översättning av ett tyskt original, såsom citat och brev skrivna av personer som inte kan ha haft engelska som sitt modersmål. Likaså har fundament i anföringssatser till sådana partier utelämnats. Vidare har meningar som inte är påståendesatser utelämnats. Likaså har citat utelämnats. Slutligen har ett (underförstått) fundament oavsiktligt utelämnats i analysen, vars föregående konjunktion är understruket i följande exempel:

7. When Lothar Loewe, a Hitler Youth who had been away from the city, used it on entering a shop, everyone turned and stared at him. (20)

På motsvarande vis skulle fundamentet i förekomst 4 i bilaga 8 kunna vara en del av ett citat men eftersom det inte har citattecken har det inkluderats i studien.

Boken förefaller vara populärvetenskaplig då översättningen gavs ut av bokförlaget Historisk Media, som hävdar att deras ”främsta kännetecken är utgivningen av populärhistorisk och samhällsnära sakprosa samt historiska romaner och deckare” (Historisk Media, u.å.b). Vidare gavs originalet ut av Viking, som säger om sig själva: ”We publish books that combine brilliant writing with popular appeal, both fiction and non-fiction” (Viking, u.å.). Detta skulle kunna tyda på att den populärvetenskapliga genren är en viktig del av deras utbud. Vidare nämns Antony Beevor bland de författare som Viking publicerar (u.å.), vilket motiverar att boken klassificeras som populärvetenskaplig. Bokens populärvetenskapliga natur bekräftas ytterligare genom de allmänna omdömen som ges om författaren (se avsnitt 3.1.1).

3.1.1 Författare

Författaren Antony Beevor är, enligt "Historisk Media" (u.å.a), "hedersdoktor vid Kent University och innehar en gästprofessur vid University of London". Han har även mottagit Samuel Johnson-priset, som är Storbritanniens högst ansedda pris inom facklitteratur (Historisk Media, u.å.a). Beträffande boken *Berlin: The Downfall 1945* var den "accompanied by a BBC Timewatch programme on his research into the subject. It was a No. 1 Bestseller in seven countries apart from Britain, and in the top five in another nine countries. The book received the first Longman-History Today Trustees' Award" (Antony Beevor, u.å.). Vidare skriver Moorhouse (2009, 14 juni) att Antony Beevor är "the doyen of British popular history" och att Beevor "has done more than any other current writer to drag history out of its ivory towers and into the nation's living-rooms". Likaså hävdar Moorhouse att bland annat *Berlin* var "brilliantly written" (2009, 14 juni). Även om det inte framgår av recensionen är det klarlagt att R. Moorhouse är den brittiske historikern Roger Moorhouse, eftersom en förfrågan skrevs till e-post adressen roger@rogermoorhouse.com, som även anges som historikern Roger Moorhouse e-post adress av Roger Moorhouse (u.å.), för att bekräfta att han skrev artikeln av Moorhouse som är från 14 juni 2009. Från e-post adressen roger@rogermoorhouse.com bekräftade därefter R. Moorhouse (personlig kommunikation, 23 april 2019) att han hade skrivit artikeln. Antony Beevors böcker tycks alltså falla inom vad Gunnarsson (1996, s. 143) kallar "den *traditionella populärvetenskapen*" i den bemärkelsen att de snarare verkar rikta sig till vad Gunnarsson kallar en "välutbildad men bred allmänhet" (1996, s. 145) än till vad Gunnarsson (1996, s. 144-145) anser vara "experter inom närgränsande områden".

3.1.2 Översättare

Beträffande översättaren Ulf Gyllenhak, tycks han ha översatt två av de tio böcker av Antony Beevor som ges ut på Historisk Media. Vidare står det på Historisk Media (u.å.c) att "Antony Beevors *Berlin: Slutstriden* har hittills sålt i nära 150 000 exemplar i Sverige". Den siffran indikerar att den med framgång har nått ut till allmänheten i enlighet med populärvetenskapens mål och syfte (jfr avsnitt 2.4).

3.2 Metod

I den här studien kategoriseras fundamenten delvis som i Svensson (2000), som tittade på hur engelska fundament med mer än en satsdel översätts till svenska (se avsnitt 2.3). I den här

uppsatsen undersöks dock även översättningen av de engelska fundament som enbart har en satsdel. Orsaken är att det till exempel kan vara olika subjekt i käll-och måltext, eller att ett subjekt i den engelska texten används på ett sätt som saknar motsvarighet på svenska.

Fundamenten har strukturerats syntaktiskt utifrån samma mönster som tillämpades av Svensson (2000, s. 364). Den första kategorin är därför engelsk ordföljd, dvs. SVO-ordföljd, med undantag för att det finita verbet står på andra plats i översättningen (V2). Skillnaden med avseende på V2 var dock inte nödvändig för att ett fundament skulle placeras i den här kategorin i den här studien eftersom även fundament med endast en satsdel ingår, som i följande exempel där det understrukna fundamentet utgörs av ett subjekt:

8. The actress Hildegard Knef gazed at a piano left exposed on the remnants of a floor.

(11)

Skådespelerskan Hildegard Knef stirrade på ett piano som stod utlämnat åt vädrets makter på återstoden av ett golv.

I det här avseendet skiljer sig den här studien från Svenssons (2000, s. 364). Skillnaden möjliggör dock en mer detaljerad analys av de engelska fundamenten och de svenska översättningarna. Den andra kategorin är ändrad ordföljd men samma inledande satsdel, som i följande exempel med översättningen av verbet *thwarted* som *fick inte*. Översättningen har resulterat i att inte endast det finita verbet, utan också satsadverbialet *inte*, har infogats mellan motsvarigheten till det engelska fundamentets adverbial och subjekt i den svenska översättningen. Detta motiverar att förekomsten klassificeras som förändrad ordföljd men samma inledande satsdel:

9. Since this was exactly what Hitler wanted, Guderian was thwarted. (124)

Eftersom detta var exakt vad Hitler ville, fick inte Guderian sin vilja igenom.

Den tredje och sista syntaktiska kategorin är ändrad ordföljd och ny inledande satsdel, som i följande exempel där det engelska fundamentet utgörs av substantivet *Rumours* men som i den svenska texten har översatts som adverbialet *En kort tid före julen 1942*:

10. Rumours had begun to circulate just before Christmas 1942 that General Paulus's Sixth Army had been encircled on the Volga by the Red Army. (6)

En kort tid före julen 1942 hade rykten börjat spridas att general Paulus 6. armé hade omringats vid Volga av Röda armén.

De tre kategoriseringarna ovan gjordes endast med avseende på de syntaktiska funktionerna som satsdelarna i fundamenten hade. Dessa förekomster analyserades sedan med avseende på Chestermans översättningsstrategier i avsnitt 4.1, 4.2 och 4.3 för att påvisa skillnader i fundamenten som inte framgår av en rent syntaktisk beskrivning. Emellertid inkluderades inte de fundament i dessa avsnitt där subjektet hade en annan referent, var ett pronomen i det ena språket, var underförstått/expliciterat i det ena språket eller översatt på ett sätt som motiverade att det klassificerades som en 'övrig förekomst'. Samtliga av dessa förekomster analyserades istället separat i underavsnitten 4.1.1, 4.2.1 och 4.3.1. Ett sådant exempel, från 4.1.1, där de båda understrukna fundamenten utgörs av ett subjekt, men där referenterna är olika är:

11. Far fewer people seemed to worry about being denounced to the Gestapo for defeatism, as the rash of jokes indicated. (17)

De galghumoristiska skämten blev bara fler och fler, någonting som antydde att folk inte längre var lika rädda för att bli angivna och gripna av Gestapo för defaitism.

Orsaken till denna underkategorisering är att den underlättar en mer detaljerad analys av fundamenten. Samma uppdelning gjordes även på de förekomster där en satsdel i det engelska fundamentet hade flyttats ut ur fundamentet i den svenska översättningen. Till exempel finns det en förekomst där en 'Clause structure change' har gjort att den engelska passiva satsen har blivit aktiv på svenska, vilket har resulterat i att det engelska subjektet *children*, som inte ingår i det svenska fundamentet, har ersatts med det svenska subjektet *man*.

12. When a candle placed on the floor went out, children were picked up and held at shoulder height. (42)

När ett stearinljus som stod på golvet slocknade, lyfte man upp barnen och höll dem i axelhöjd.

Notera att de subjekt vars huvudord syftar på en del av samma referent i översättningen ändå har klassificerats som att de har en annan referent, som i följande exempel:

13. The operation was spearheaded by the Sixth SS Panzer Army of Oberstgruppenführer Sepp Dietrich and the Fifth Panzer Army of General Hasso von Manteuffel. (83)
Operationens spjutspets utgjordes av 6. SS-pansararmén under befäl av Oberstgruppenführer Sepp Dietrich och 5. pansararmén under general Hasso van Manteuffel.

Operationens spjutspets är här en del av *The operation*.

Referenten har emellertid klassificerats som oförändrad i fall där det endast är underförstått att referenten är densamma, som i följande exempel:

14. Much of the capital of the Reich had been reduced to rubble by bombing raids. (2)
Större delen av Tredje rikets huvudstad hade förvandlats till ruiner av bombräderna.

Trots att huvudordet i det engelska fundamentet är *capital* medan det svenska fundamentets huvudord är *delen* syftar nominalfraserna som helhet på samma företeelse (en stor del av Berlin) och har därför räknats som samma referent. Det har även klassats som samma referent i följande exempel:

15. This was partly an extension of the Nazi policy to stop them mingling intimately with the German race, but the overriding concern of the authorities was to save the lives of Germans. (46)

Detta var delvis en förlängning av den nazistiska politiken att hindra dem från att umgås intimt med den tyska rasen, men myndigheternas främsta skäl var att rädda tyska liv.

Trots att nominalfrasens huvudord i engelskan (*concern*) har en lite annan innebörd än i svenskan (*skäl*) syftar nominalfraserna som helhet på orsaken till en viss företeelse i Berlin år 1945. Detsamma gäller exempel 70 i bilaga 3.

Även subjekt som står i en sats som är passiv i ett språk men aktiv i ett annat har klassificerats som samma referent. Likaså har olika typer av 'Phrase structure change' i fundamentets subjekt, som när bestämd form blir obestämd form eller när singularis blir pluralis, klassificerats som samma referent.

Några fundament utgörs av det formella subjekt *det*. Hultman (2003) hävdar att "Det opersonliga pronomenet *det* används ofta som subjekt utan syftning, (expletivt)" (s. 274). Hultman (2003) tycks även anse att det är ett "'tomt' subjekt" (s. 274). Ett exempel Hultman (2003) ger där det särskilt används är "I satser med egentligt subjekt" (s. 275). Hultman (2003) skriver även att "subjektets plats fylls av det innehållstomma **formella** subjektet *det*" (s. 234). Engelskans formella subjekt är *it* och *there* (Svartvik och Sager, 1996, s. 194). Emellertid bör det formella subjektet kunna anses syfta på den del av satsen som det skulle kunna ersättas med, som *a pervasive atmosphere of impending downfall* respektive *en förhärskande stämning av förestående undergång* i följande exempel:

16. There was a pervasive atmosphere of impending downfall in personal lives as much as in the nation's existence. (27)

Det fanns en förhärskande stämning av förestående undergång lika mycket i privatlivet som i nationens existens.

Av praktiska skäl har emellertid Hultmans definition tillämpats i den här studien, varför alla fundament som utgörs av någon typ av vad Hultman (2003, s. 274) kallar "'tomt' subjekt" (inklusive formellt subjekt) i både käll- och måltext har klassificerats dels som fundament utan referent, (vilket dock inte har skrivits i bilagorna), dels som 'Literal translation'.

Slutligen finns det ett antal 'övriga förekomster'. Dessa inkluderar förekomster där fundamentet i ett av språken utgörs av vad Hultman (2003, s. 274) kallar "'tomt' subjekt", som nämnts ovan, och som förutom formellt subjekt inkluderar vad Hultman (2003) kallar "**utbrytning**" (s. 274), då en satsdel skrivs ut efter "*det är, det var*" (s. 274) och där återstoden "hamnar i en relativ *som*-sats" (s. 274–275). Den engelska motsvarigheten till utbrytning tycks vara vad Svartvik och Sager (1996) benämner "en emfatisk omskrivning, kallad **kluven sats**" (s. 193). Svartvik och Sager (1996, s. 430) presenterar tre typer av kluven sats och hävdar att den vanligaste är "*It*-typen". Två svåra exempel att kategorisera var:

17. Childbirth seemed to be accelerated by the vibrations from bomb explosions, which felt as if they came as much from the centre of the earth as from ground level. (34)

Det verkade som om vibrationerna från bombexplosionerna, som snarare lät som om de kom från jordens medelpunkt än från gatunivån, satte igång födsloarbetet.

18. There was no doubt where that lay. (103)

Och svaret på den frågan var entydigt.

De har emellertid klassats som 'övrig förekomst' eftersom ett av språken i varje fundament innehåller ett tomt subjekt eller en liknande konstruktion på engelska.

Slutligen analyserades i avsnitt 4.4 de fundament som hade en skillnad i fundamentalslängd på minst 3 ord, för att se vad skillnaden berodde på med avseende på Chestermans (2016) översättningsstrategier. Att mindre skillnader inte analyserades beror på studiens begränsade omfattning. En svårighet bestod i att avgöra gränsen mellan vissa ord och enligt Joseph Trotta (personlig kommunikation, 28 augusti 2019) är det "infamously hard" att definiera ett ord. Words ordräknare anser att *300,000* är ett ord i det engelska originalet men att *300 000* är två ord i den svenska översättningen. Av praktiska skäl kommer nummer alltid att räknas som ett ord i den här studien. Vidare räknar Word ord sammansatta med bindestreck som ett ord, vilket också har gjorts i den här studien, såsom *air-raid*. Endast de översättningsstrategier och/eller grammatiska skillnader mellan språken som har bidragit mest till skillnaden har inkluderats och skillnader som ensamma inte hade bidragit till en fundamentalslängd på minst 3 ord har inte nämnts såvida inte ett flertal små skillnader bidrar lika mycket. Om en obligatorisk 'Clause structure change' har bidragit till merparten av skillnaden har ingen hänsyn tagits till hur skillnaden hade kunnat påverkas av eventuella översättningsstrategier inne i satsdelarna, såsom till exempel en 'Phrase structure change' inom ett adverbial. Om flera förändringar har ägt rum men ordskillnaden mellan meningarna ändå är oförändrad fram till en viss del av meningen har endast det som bidrar till skillnaden i resten av meningen undersökts. Det finns även exempel där en obligatorisk 'Clause structure change' eller eventuella översättningsstrategier har bidragit till skillnaden på 3 ord eller mer i fundamentalslängd men där meningen i det andra språket skulle ha blivit minst 3 ord längre om den förändringen inte hade gjorts. Detta har inte noterats i bilagorna men har eventuellt nämnts i motsvarande avsnitt i studiens resultatdel (alltså underavsnitt till avsnitt 4.4).

Av praktiska skäl har endast förändringar av satsdelarna i det engelska fundamentet undersökts med avseende på Chestermans översättningsstrategier. Därför har till exempel inte skillnader i huvudsatsens finita verb inkluderats, som när det är ett finit huvudverb i ett språk men ett finit hjälpverb och ett infinit huvudverb i det andra. Likaså analyserades inte om verbet i översättningen var reflexivt. Ett undantag är emellertid exempel 9 (se det här avsnittet) där ordföljden har ändrats med avseende på mer än bara V2 eftersom översättningen av verbet *thwarted* som *fick inte* har resulterat i att satsadverbialet *inte* har infogats mellan

huvudsatsens finita verb och subjektet i översättningen. Ett annat undantag är när ett verb som inte alltid är reflexivt har ett reflexivt pronomen som fungerar som objekt i satsen. Hultman (2003, s. 294) tycks till exempel anse att ”**sig**” är ett objekt i ”*Beräkande sakta vänder **sig farfar mot pappa***”. I förekomst 1 i bilaga 5 har *sig* därför klassificerats som en del av objektet.

I likhet med Svensson (2000, s. 362) analyserades endast påstående huvudsatser och samordnade huvudsatser delades upp och analyserades enskilt. I några fall har en samordnad huvudsats fått ett underförstått subjekt i originalet eller översättningen, och då har istället den samordnade konjunktionen strukits under som i följande exempel:

19. He declared that such estimates of enemy strength were preposterous. (118)

Hitler tystade honom och hävdade att sådana beräkningar av fiendens styrka var absurda.

Beträffande bilagorna som medföljer studien innehåller bilaga 1 det stycke i källtexten som ligger till grund för analysen. Motsvarande stycke i måltexten återfinns i bilaga 2. Bilaga 3 innehåller de förekomster som har analyserats i avsnitt 4.1, och bilaga 4 innehåller de förekomster som har analyserats i avsnitt 4.1.1. På samma sätt innehåller bilaga 5 de förekomster som har analyserats i avsnitt 4.2, och bilaga 6 de förekomster som har analyserats i avsnitt 4.2.1. Bilaga 7 och 8 innehåller de förekomster som har analyserats i avsnitt 4.3 respektive 4.3.1. De förekomster från bilaga 3-8 som har en skillnad på minst 3 ord i fundamentslängd mellan original och översättning återfinns även i bilaga 9, 10, 11, 12, 13 och 14 och har analyserats i avsnitt 4.4.1, 4.4.1.1, 4.4.2, 4.4.2.1, 4.4.3 och 4.4.3.1.

Efter varje engelsk mening som innehåller ett fundament i bilaga 3-8 anges meningens ordningstal i det engelska textstycket som helhet (se avsnitt 2.1.2). Likaså anges det i fetstil efter parentes vilken satsdel eller satsdelar som det understrukna fundamentet utgör, efter både den engelska och den svenska meningen. Likaså anges i fetstil hur många ord fundamentet innehåller. Slutligen anges även vilken eller vilka av Chestermans översättningsstrategier som kan urskiljas i översättningen av fundamentet. Ett exempel från bilaga 3 är:

20. She started screaming in anger. (61) **Subjekt. 1 ord.**

Hon började skrika av ilska. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

Notera även att i bilaga 3–5, 7–11 och 13–14 finns en medföljande tabell. Dessa anges med bokstäverna A–J. Orsaken till att bilaga 6 och 12 inte har någon tabell är att de endast innehåller ett fundament vardera.

I den här studien görs inga anspråk på en fullständig inkludering av alla förekomster av en viss översättningsstrategi. I synnerhet är det troligt att det kan finnas fler exempel på 'Transposition', 'Other semantic changes', 'Trope change' och 'Emphasis change' (se avsnitt 2). Likaså kan det finnas förekomster av en strategi som Chesterman (2016, s. 97) kallar "Scheme change" och som inte har undersökts i den här studien. I bilaga 4, 6 och 8 nämns dessutom endast den eller de strategier som har gjort att subjektet har fått en annan referent, är ett pronomen i det ena språket, har blivit underförstått eller expliciterat i det ena språket eller har klassificerats som en 'övrig förekomst'. I bilaga 7 inkluderas endast de strategier som har bidragit till att fundamentet har fått en ny inledande satsdel. Likaså har ett antal förekomster med stor skillnad i fundamentalslängd mellan översättning och original inte kunnat härledas till en viss översättningsstrategi utan är en rent språkstrukturell skillnad. Dessa skillnader har då klassificerats under en kategori kallad 'Övriga obligatoriska förändringar'.

Vidare studeras endast de engelska fundamenten och deras direkta motsvarigheter i den svenska översättningen, men inte extra fundament i den svenska översättningen, som adverbialen *först* i:

21. The ceilings were painted with luminous paint for the frequent occasions during the air raids when the lights failed, first dimming then flickering off. (35)

Taken var målade med självlysande färg eftersom det ofta hände under bombräderna att elektriciteten försvann – först fladdrade ljusskenet till och sedan slocknade lamporna helt.

Slutligen är resultatdelen (avsnitt 4) i huvudsak deskriptiv, men den innehåller även partier där en analys görs av orsaken till vissa översättningar.

4. Resultat och diskussion

I samtliga fall utom ett utgjordes det engelska fundamentet och dess svenska översättning av ett subjekt och/eller ett adverbial, ibland i form av en bisats. I totalt 129 fundament (86 % av det totala antalet) var ordföljden i det engelska fundamentet identisk med den svenska översättningen med undantag för V2.

I totalt 48 fundament (32 % av det totala antalet) hade det skett en förändring i ordningen på fundamentets satsdelar. Av dessa 48 fundament var 27 stycken (56 %) förändrad ordföljd med undantag för V2, vilket är något lägre än Svenssons (2000) motsvarande 72 % (s. 364). I 6 av de 48 fundamenten (13 %) var förändringen förändrad ordföljd med samma inledande satsdel vilket är högre än Svenssons (2000) 9 % (s. 364). I 15 av de 48 fundamenten (31 %) var förändringen ändrad ordföljd med ny inledande satsdel, vilket är fler än Svenssons (2000) motsvarande 19 %. En del av dessa och övriga fundament diskuteras med avseende på Chestermans översättningsstrategier i avsnitt 4.1–4.3.1. Det har inte undersökts hur/huruvida de mönster som observeras i fundamentstrukturen har påverkat texternas läsbarhet.

4.1 Översättning med oförändrad ordföljd, med undantag för V2

Utöver de vanligaste av Chestermans översättningsstrategier som diskuteras längre ned i det här avsnittet förekommer åtminstone en så kallad obligatorisk 'Clause structure change' i översättningen av 20 av de 104 fundamenten (19 %). I 15 av dessa fundament består förändringen i att ordningen på satsdelarna har ändrats från A + S + V till A + V + S. Dessa 15 översättningar bestyrker delvis Altenbergs (1998, s. 129) resultat som indikerar "the high priority given to adverbials in the Swedish translations in cases where several candidates compete for onset position". Ett sådant exempel, som även återfinns i avsnitt 2.2, är:

22. By 1944, the traditional roast goose had become a distant memory. (9)

1944 hade den traditionella ugnstekta gåsen blivit ett avlägset minne.

Här utgörs det engelska fundamentet både av ett adverbial och ett subjekt (*By 1944 + the traditional roast goose*), medan det svenska fundamentet endast utgörs av ett adverbial (*1944*). Detta är en nödvändig förändring för alla de 14 förekomsterna med denna typ av 'Clause structure change' på grund av de syntaktiska skillnaderna mellan svenska och engelska fundament (se avsnitt 2.2). Emellertid är adverbialen i 3 fundament (förekomst 19,

78 och 93 i bilaga 3) vad Svartvik och Sager (1996, s. 416) kallar ”Anknytningsadverbial”. Denna typ av adverbial avses inte i det föregående citatet av Altenberg (1998)¹¹. Det är intressant att det engelska fundamentet i dessa 2 förekomster har översatts som *I stället* snarare än med det engelska fundamentets subjekt, eftersom Altenberg (1998, s. 125) menar att när engelskan har ett eller två anknytningsadverbial följt av subjekt i den här delen av meningen är det vanligast att den svenska översättningen har kvar subjektet (i 86 % av Altenbergs sådana förekomster).

I 4 förekomster består förändringen i att ordföljden på satsdelarna har ändrats från S + A + V till S + V + A. I 2 av förekomsterna är adverbialen *soon*, (som anger tidpunkt), *never* (som anger frekvens). Båda adverbialen kan ha denna position i en engelsk mening, till skillnad mot i svenska (se avsnitt 2.2.2). I en förekomst är adverbialen *also*, vilket är ytterligare ett adverbial som Svartvik & Sager (1996) kallar ett ”Anknytningsadverbial” (s. 416). Det vanliga är enligt Svartvik och Sager (1996, s. 416) att anknytningsadverbial har ”**initial position**”. I följande exempel har *also* ändå en medial placering i det engelska fundamentet, vilket enligt Svartvik och Sager (1996) innebär att adverbialen ”omedelbart” föregår huvud verbet i en ”verbfras utan hjälpverb” (s. 400). Detta kan ha bidragit till att det inte placerades i det svenska fundamentet, till skillnad mot de anknytningsadverbial som har nämnts tidigare i det här avsnittet:

23. The humour also reflected the grotesque, sometimes surreal, images of the time. (23)

Humorn återspeglade också de groteska och ibland överkliga bilder som hörde tiden till.

Då det svenska adverbialen *också* inte är ett adverbial som kan föregås av ett subjekt i det svenska fundamentet har det genom en obligatorisk ’Clause structure change’ istället placerats efter det finita verbet i översättningen.

Som framgår av resultaten i Tabell A (Bilaga 1) är den vanligaste översättningsstrategin bland fundamenten i det här avsnittet en ’Literal translation’ och gäller för 51 av de 104 förekomster i den här kategorin (49 % av förekomsterna). I samtliga fall är då den enda satsdelen ett subjekt, vilket är rimligt eftersom subjektet normalt föregår det finita verbet i engelska samtidigt som endast en satsdel normalt kan föregå det finita verbet i svenska (se

¹¹ Här antas det att Altenbergs (1996) *conjunct* är detsamma som Svartviks och Sagers (1996) *anknytningsadverbial*. De anger ibland samma adverbial såsom *on the other hand* (Svartvik och Sager, 1996, s. 417; Altenberg, 1998, s. 131-132) och *however* (Svartvik och Sager, 1996, s. 417; Altenberg, 1998, s. 125-126). Termerna motsvarar även varandra i Kjellmers (1990, s. 118) översättning av *conjunct* (se avsnitt 2.3).

avsnitt 2.2.2). I följande exempel har det engelska understrukna fundamentet *The actress Hildegard Knef* direktöversatts som *Skådespelerskan Hildegard Knef*:

24. The actress Hildegard Knef gazed at a piano left exposed on the remnants of a floor.

(11)

Skådespelerskan Hildegard Knef stirrade på ett piano som stod utlämnat åt vädrets makter på återstoden av ett golv.

Likaså innehåller 16 fundament (15 %) av de 104 fundamenten i det här avsnittet totalt 23 förekomster av en 'Phrase structure change'. 16 av dessa förekomster, i 13 fundament, består i att en bestämd form har översatts som en obestämd form eller tvärtom, som i följande exempel där den obestämda formen *Berliners* har översatts med den bestämda formen *Berlinarna*:

25. Berliners, gaunt from short rations and stress, had little to celebrate at Christmas in 1944. (1)

Berlinarna, som magrat som en följd av den hårda ransoneringen av livsmedel och alla påfrestningar, hade föga anledning att fira julen 1944.

Vidare innehåller översättningen av 11 av 104 fundament (11 %) totalt 12 förekomster av en 'Explicitness change'. Ett sådant exempel är:

26. The mood in Germany had changed exactly two years before. (5)

Stämningen hade förändrats exakt två år tidigare.

Här har översättningen blivit mindre explicit, då översättaren har valt att inte nämna att det är i Tyskland stämningen har förändrats. Ett annat exempel är:

27. Both organizations were based just south of Berlin in neighbouring underground complexes at Zossen. (99)

Organisationerna låg grannar med varandra ett kort stycke söder om Berlin i underjordiska bunkerkomplex i Zossen.

Översättaren har valt att inte uttryckligen nämna att det handlar om båda organisationerna och har därför utelämnat ordet *Both* i den svenska översättningen.

Det finns även 12 fundament (12 %) som innehåller 14 förekomster av en 'Distribution change', som i följande exempel där *conscripted* har översatts med *sådana som hämtats med tvång*:

28. Yet many foreign workers, conscripted as well as volunteers, enjoyed a far greater degree of freedom than the unfortunates consigned to camps. (48)

Men många utländska arbetare, såväl sådana som hämtats med tvång som frivilliga, åtnjöt betydligt större frihet än sina olycksbröder som satt i läger.

De vanligaste noterade översättningsstrategierna, med avseende på antalet fundament där de förekommer minst en gång är således 'Literal translation', 'Phrase structure change', 'Distribution change' och 'Explicitness change'. Övriga något mindre noterade översättningsstrategier är 'Other semantic changes', 'Clause structure change' och 'Partial translation'.

4.1.1 Förekomster med oförändrad ordföljd och förändringar i subjektet

Av de totalt 130 engelska fundament som har översatts så att det engelska fundamentets satsdelar endast (eventuellt) har ändrats med avseende på V2 har 25 fundament (samtliga i bilaga 4) antingen fått en annan referent, ett pronominaliserat subjekt (i käll- eller måltext), ett underförstått eller expliciterat subjekt i käll- eller måltext eller blivit en 'övrig förekomst'. Förändringen har antingen ägt rum i ett subjekt som står i både det engelska och svenska fundamentet, eller i ett subjekt i det engelska fundamentet som har flyttats till en position direkt efter det finita verbet i den svenska översättningen. I 15 av fundamenten har subjektet fått en annan referent, 6 fundament är en 'övrig förekomst', 2 fundament har ett expliciterat eller underförstått subjekt i det ena språket och i 2 fundament är subjektet i det ena språket ett pronomen. Bland dessa förekomster har dessutom 7 stycken förekomster fått en så kallad obligatorisk 'Clause structure change' som emellertid inte tycks ha påverkat subjektet på ett sätt som har motiverat att de placeras i denna underkategori. I samtliga fall har konstruktionen ändrats från A + S + V till A + V + S, i enlighet med Altenbergs (1998, s. 129) påstående om "the high priority given to adverbials in the Swedish translations in cases where several candidates compete for onset position" (se avsnitt 4.1). I 2 förekomster är det så kallade anknytningsadverbial: *so/(och)därför*, och *in addition/dessutom*, vilka inte avses i det

föregående citatet av Altenberg (1998). Här är det snarare förvånande att anknytningsadverbialen har behållits i fundamentet, då Altenberg (1998, s. 125) hävdar att den svenska översättningen hade subjektet kvar i översättningen i 86 % av förekomsterna där det engelska originalet bestod av ett eller två anknytningsadverbial följt av ett subjekt i fundamentet (se avsnitt 4).

Bland de 15 fundament där subjektet har fått en ny referent beror det främst på följande strategier:

'Paraphrase'. I 7 av fundamenten där subjektet fått en annan referent i den svenska översättningen, beror det helt eller delvis på en 'Paraphrase' som i följande exempel:

29. Far fewer people seemed to worry about being denounced to the Gestapo for defeatism, as the rash of jokes indicated. (17)

De galghumoristiska skämten blev bara fler och fler, någonting som antydde att folk inte längre var lika rädda för att bli angivna och gripna av Gestapo för defaitism.

En orsak till förändringen kan vara att fundamenten i de föregående meningarna i paragrafen – *Air raids/Staden, The lack of sleep/Bristen på sömn* – är inanimata, liksom den efterföljande *The ubiquitous initials LSR for Luftschutzraum, or air-raid shelter/ Förkortningen LSR, som återfanns överallt och som betydde Luftschutzraum, skyddsrum*. Motiveringen kan därför ha varit att inte bryta mönstret.

Ett annat exempel där fundamentets subjekt har fått en ny referent av vad som tycks vara en 'Paraphrase' är:

30. In theory, all basic needs were catered for in the shelters. (32)

Rent teoretiskt hade skyddsrummen utformats för att sörja för alla grundläggande behov.

Här har det engelska fundamentets subjekt *all basic needs* ersatts med *skyddsrummen*. Orsaken kan vara att den föregående engelska och svenska meningens fundament är *The air-raid shelters themselves, lit with blue lights/Skyddsrummen i sig själva, som lystes upp av blå lampor*. Den efterföljande meningen har fundamentet *There/Där*, vilket också syftar på platsen som sådan i den svenska översättningen. På samma sätt tycks följande översättning med en 'Paraphrase' ha påverkats av fundamentet i meningen som den föregås av:

31. The fact that he had been with this woman agitated her far more than his fate. (62)

Hon blev betydligt mer upprörd över att han hade varit tillsammans med den här kvinnan än att han blivit skadad.

Den föregående meningens fundament *She/Hon* kan ha gjort att översättaren valde översättningen ovan.

I 5 fundament har en 'Clause structure change' resulterat i att subjektet har fått en annan referent, genom att den ena satsen är passiv och den andra är aktiv, som i:

32. Candles were used to measure the diminishing levels of oxygen. (41)

Man använde stearinljus för att mäta halten av syre.

Bland de 6 fundament som klassas som en 'övrig förekomst' beror det i 5 fundament helt eller delvis på en 'Paraphrase' som i:

33. There was no doubt where that lay. (103)

Och svaret på den frågan var entydigt.

I de 2 fundament där subjektet i det ena språket är ett pronomen beror förändringen på en 'Cohesion change', som i:

34. Despite having as quick a temper as Hitler, Guderian was very different in outlook. (100)

Även om Guderian var lika hetlevrad som Hitler hade han ett helt annat synsätt.

I de 2 fundament där subjektet i det ena språket är implicit beror förändringen på ett 'Unit shift' där en mening på det ena språket motsvaras av en sats på det andra som i:

35. After the raid, a boy called Erich Schmidtke and a Czech labourer whose illegal presence in the cellar had been tolerated heard his screams of pain and ran upstairs towards the sound. (59)

De rusade upp ur källaren och följde skriken.

4.2 Förändrad ordföljd men samma inledande satsdel

I samtliga fundament har det skett en obligatorisk 'Clause structure change' i och med att det finita verbet föregår subjektet i översättningen. Med avseende på övriga förändringar i ordningen på satsdelarna, som motiverar att de inte förs in i kategori 4.1, är det emellertid endast 1 av 5 fundament (20 %) där dessa förändringar enbart beror på en obligatorisk 'Clause structure change': Förekomst nr. 3, där subjekt och verb har bytt plats med varandra i käll- och måltext, men där dessa satsdelar föregås av 2 adverbial istället för ett. I förekomst nr. 1 där ett obligatoriskt objekt – *sig* – har infogats mellan översättningens verb och subjekt förefaller det däremot som att det även hade kunnat placeras efter subjektet *alla*, vilket gör det till en vanlig 'Clause structure change'. Likaså har källtexten i förekomst nr. 4 2 adverbial i fundamentet när måltexten endast har ett, trots att båda hade kunnat översättas, vilket därför är en vanlig 'Clause structure change'. I ytterligare en förekomst (nr. 5) har adverbialen *inte* infogats mellan huvudsatsens finita verb och subjekt i vad som förefaller vara en 'Paraphrase'. Slutligen, i förekomst nr. 2, var det svårt att definiera de strategier som har ägt rum i översättningen då bland annat ett adverbial (*more than*) har utelämnats i översättningen, vilket är en 'Clause structure change'. Dessutom kommer en predikatsfyllnad, *det tredubbla*, efter subjektet i översättningen. Slutligen har en nominalfras (*three times that number*) översatts som två (*antalet personer som trängdes där nere* och *det tredubbla*). Detta bidrar till att det även klassificeras som en 'Paraphrase':

- 36.** The complex of shelters under the Gesundbrunnen U-Bahn station had been designed to take 1,500 people, yet often more than three times that number packed in. (40)
Komplexet av skyddsrum under tunnelbanestationen Gesundbrunnen hade byggts för att rymma 1500 människor, men oftast var antalet personer som trängdes där nere det tredubbla.

Med avseende på de översättningsstrategier som har använts för satsdelarnas placering i fundamenten tycks alltså den vanligaste strategin vara delvis obligatorisk 'Clause structure change' för samtliga 5 fundament och enbart för förekomst nr. 3, (alltså 20 % av de 5 fundamenten). Det beror även helt eller delvis på en vanlig 'Clause structure change' i förekomst nr. 1, 2 och nr. 4, alltså 60 % av de 5 fundamenten). Det förekommer även en annan typ av 'Clause structure change' i förekomst nummer 3, vilket gör att totalt 80 % av fundamenten i det här avsnittet har en form av 'Clause structure change', som därmed blir den

näst vanligaste översättningsstrategin totalt sett i det här avsnittet, efter obligatorisk 'Clause structure change'.

4.2.1 Förekomster med förändrad ordföljd och förändringar i subjektet

Det fundament som ingår i den här kategorin har fått en annan referent:

37. When a candle on a chair went out, then the evacuation of the level began. (43)

När ett ljus som stod på en stol slocknade, påbörjade man evakueringen av den nivån.

Här har subjektet *the evacuation of the level* översatts med *man*. Denna omskrivning förefaller motsvara strategin 'Paraphrase'.

4.3 Förändrad ordföljd med ny inledande satsdel

Det finns 7 exempel där den svenska översättningen av det engelska fundamentet har resulterat i en ny inledande satsdel och där subjektet inte har fått en ny referent, är ett pronomen i det ena språket eller är expliciterat/underförstått eller är en 'övrig förekomst'. I alla fundament utom ett har ett inledande subjekt samt eventuellt adverbial i engelskan ersatts med ett eller mer än ett adverbial i svenskan, och det får därför främst klassas som en 'Clause structure change' som i följande exempel:

38. Rumours had begun to circulate just before Christmas 1942 that General Paulus's Sixth Army had been encircled on the Volga by the Red Army. (6)

En kort tid före julen 1942 hade rykten börjat spridas att general Paulus 6. armé hade omringats vid Volga av Röda armén.

Här kan förändringen bero på att översättaren ville att fundamentet skulle ha en tydlig anknytning till den tidpunkt som nämns i slutet av den föregående meningen i både engelskan och svenskan: *two years before/två år tidigare*. Ett annat exempel är:

39. He had then left the capital on the evening of 10 December in his personal armoured train. (93)

Därefter hade han lämnat huvudstaden på kvällen den 10 december i sitt personliga pansartåg.

Detta skulle kunna bero på att inga andra fundament i paragrafen i fråga börjar med ett personligt pronomen i det engelska originalet och den svenska översättningen och att de båda föregående meningarna i den aktuella paragrafen börjar med ett tidsadverbial i både engelskan och svenskan.

I två av exemplen föregås det engelska fundamentet av *yet*:

40. Colonel General Jodl, who had a cold, hard face, was far more competent than Keitel, yet he hardly ever opposed the Führer's disastrous attempts to control every battalion. (111)

Generalöverste Jodl, som hade ett kallt och hårt ansikte, var betydligt mer kompetent än Keitel, men ändå motsatte han sig ytterst sällan Führerns katastrofala försök att kontrollera skeendet ner till varje bataljon.

41. Yet Hitler had moments of clarity during those days. (134)

Men då och då under denna period hade Hitler ögonblick av klartänkthet.

I exempel 40 förefaller *yet* ha översatts som både konjunktionen *men* och adverbialet *ändå*, vilket har nödvändiggjort att subjektet *han* placeras efter verbet. I exempel 41 däremot förefaller det mindre logiskt att inte ha subjektet *Hitler* i fundamentet eftersom de 3 föregående fundamenten och 2 efterföljande (varav ett är ett citat som inte ingår i studien) nämner Hitler.

I ett exempel innehåller emellertid inte det engelska originalet det adverbial som utgör det svenska fundamentet. Istället har en del av nominalfrasen *Children in those times* översatts med adverbialet *På den tiden*. Här är det svårt att avgöra vilken översättningsstrategi som har ägt rum, men beroende på hur det betonas skulle det kunna vara en 'Emphasis change'.

42. Children in those times received a harsh introduction to the realities of the adult world. (63)

På den tiden fick barn intensivutbildning i hur livet gestaltade sig för de vuxna.

4.3.1 Förekomster med förändrad ordföljd och förändringar i subjektet

4 av fundamenten är en 'övrig förekomst', 2 fundament har ett pronomen som subjekt i det ena språket, 1 av fundamenten har en annan referent för subjektet och 1 fundament har ett expliciterat subjekt.

2 av fundamenten som klassificeras som en 'övrig förekomst' har översatts med en 'Paraphrase' och en 'Sentence structure change' som i:

43. For a population of around 3 million, Berlin did not have enough shelters, so they were usually overcrowded. (38)

Det fanns inte tillräckligt många skyddsrum för Berlins tre miljoner invånare, och därför var trängseln oftast stor.

De 2 fundamenten där subjektet är ett pronomen i det ena språket har översatts med en 'Cohesion change' som i:

44. Designated the Adlerhorst, or 'Eagle's Eyrie', it was the last of his field headquarters to be known by codenames which reeked of puerile fantasy. (95)

Detta högkvarter, som kallades Adlerhorst, eller "Örnnästet" var den sista operationsbas som benämndes vid kodnamn, som stank lång väg av barnsliga fantasier.

Här har pronomenet *it* översatts som en nominalfras, vilket motsvarar en 'Cohesion change'.

4.4 Skillnad i fundamentslängd

De engelska fundamenten innehöll totalt 758 ord, medan de svenska översättningarna sammantaget innehöll 600 ord. Det genomsnittliga engelska fundamentet innehöll alltså 5 ord medan översättningen innehöll 4. Emellertid har det längsta engelska fundamentet endast 22 ord medan de två längsta svenska fundamenten har 24 respektive 27 ord. Det svenska fundament som har 24 ord är en översättning av det längsta engelska fundamentet.

I följande avsnitt anges den eller de översättningsstrategier, liksom de rent grammatiska skillnader, som tycks ha bidragit mest till att 37 av de totalt 150 fundamenten i studien fick en skillnad i ordlängd på minst 3 ord mellan käll- och måltext.

4.4.1 Skillnad i fundamentalslängd på minst tre ord för fundament med oförändrad ordföljd med (eventuellt) undantag för V2

I 11 av de 25 fundamenten (44 %) finns 22 exempel där 'övriga obligatoriska förändringar' (exklusive obligatorisk 'Clause structure change') har varit den enda eller en av de främsta orsakerna till en skillnad i fundamentalslängd på minst 3 ord mellan käll- och måltext. Ett sådant exempel är:

45. This was partly an extension of the Nazi policy to stop them mingling intimately with the German race, but the overriding concern of the authorities was to save the lives of Germans. (46)

Detta var delvis en förlängning av den nazistiska politiken att hindra dem från att umgås intimt med den tyska rasen, men myndigheternas främsta skäl var att rädda tyska liv.

Här har 2 tillägg av bestämd artikel och en omskrivning med *of*-genetiv resulterat i en skillnad i fundamentalslängd på 3 ord. Ett annat exempel är:

46. General Burgdorf, Hitler's chief military adjutant and chief of the army personnel department controlling all appointments, had replaced the devoted General Schmundt, mortally wounded by Stauffenberg's bomb at the *Wolfsschanze*. (113)

General Burgdorf, Hitlers chefsadjutant och ansvarig för arméns personalavdelning som kontrollerade alla utnämningar, hade ersatt den tillgivne general Schmundt, som sårades dödligt av Stauffenbergs bomb i *Wolfsschanze*.

Här har *the army personnel department* översatts som *arméns personalavdelning*. Engelskans bestämda artikel *the* och särskrivningen *personnel department* bidrar till en skillnad på 2 ord i fundamentalslängd, liksom översättningen av *chief military adjutant* som *chefsadjutant*, vilka tillsammans utgör merparten av den totala skillnaden på 3 ord.

I 9 av de 25 fundamenten (36 %) beror skillnaden i fundamentalslängd helt eller delvis på en obligatorisk 'Clause structure change' som i följande exempel:

47. By 1944, the traditional roast goose had become a distant memory. (9)

1944 hade den traditionella ugnstekta gåsen blivit ett avlägset minne.

Här har svenskans krav på att endast en satsdel får föregå det finita verbet (se avsnitt 2.2.2) gjort att subjektet i den svenska översättningen – *den traditionella ugnstekta gåsen* – har flyttats ut ur fundamentet, som därmed har förkortats med 4 ord. Detta utgör merparten av den totala skillnaden i fundamentslängd på 5 ord.

I 4 av de 25 fundamenten (19 %) beror ordskillnaden i fundamentslängd på minst 3 ord helt eller delvis på en 'Distribution change' som i följande exempel:

- 48. A forced labourer, particularly an 'Ostarbeiter', or eastern worker, most of whom had been rounded up in the Ukraine and Belorussia, was regarded as expendable. (47)**
Slavarbetare, och då särskilt "Ostarbeiter", eller arbetare från Öst, varav de flesta hade hämtats från Ukraina och Vitryssland, betraktades som förbrukningsvaror.

Mer specifikt består förändringen i att *been rounded up* har översatts som *hämtats* vilket har bidragit till en skillnad på 2 ord, vilket är merparten av den totala skillnaden på 3 ord.

Slutligen innehåller 4 av de 25 fundamenten (16 %) en 'Explicitness change' som resulterat i skillnaden i fundamentslängd, som i:

- 49. The mood in Germany had changed exactly two years before. (5)**
Stämningen hade förändrats exakt två år tidigare.

Här består skillnaden på 3 ord främst i att den svenska översättningen har tagit bort *in Germany* ('i Tyskland') vilket har gjort det svenska fundamentet 2 ord kortare.

4.4.1.1 Skillnad i fundamentslängd på minst tre ord för fundament med oförändrad ordföljd och förändringar i subjektet

I 4 av de 6 fundamenten (67 %) beror skillnaden i fundamentlängd på en 'Paraphrase' som i följande exempel:

- 50. There was no doubt where that lay. (103)**
Och svaret på den frågan var entydigt.

'Paraphrase' är den enda översättningsstrategi i det här avsnittet som har bidragit till en skillnad i fundamentslängd på minst 3 ord i mer än en förekomst.

4.4.2 Skillnad i fundamentalslängd på minst tre ord för fundament med förändrad ordföljd men samma inledande satsdel

I 2 av de 3 förekomsterna (66 %) beror förändringen i fundamentalslängd på en obligatorisk 'Clause structure change' som i följande exempel där verb och subjekt har fått byta plats:

51. And if a third candle, positioned at about chin level, began to sputter, then the whole bunker was evacuated, however heavy the attack above. (44)

Och om ett tredje ljus, som stod ungefär i hakhöjd började fladdra, då utrymdes hela bunkern, oavsett hur kraftigt angreppet var.

4.4.2.1 Skillnad i fundamentalslängd på minst tre ord för fundament med förändrad ordföljd men samma inledande satsdel, och förändringar i subjektet

Endast ett exempel ingår i det här avsnittet:

52. When a candle on a chair went out, then the evacuation of the level began. (43)

När ett ljus som stod på en stol slocknade, påbörjade man evakueringen av den nivån.

Den totala skillnaden på 5 ord utgörs dels av att adverbialiet *then* inte har översatts ('Clause structure change'), dels av att subjektet *man* inte föregår det finita verbet (obligatorisk 'Clause structure change'). Emellertid har det även skett en 'Paraphrase' genom översättningen av subjektet *the evacuation of the level* som *man* i den svenska översättningen. Även om subjektet *man* hade föregått det finita verbet skulle skillnaden i fundamentalslängd därför ha överskridit 3 ord. Därför är det svårt att avgöra exakt vad som orsakar skillnaden i fundamentalslängd i det här fundamentet, men i bilaga 12 anges den 'Clause structure change' och den obligatoriska 'Clause structure change' som har nämnts tidigare i det här avsnittet.

4.4.3 Skillnad i fundamentalslängd på minst tre ord för fundament med ny inledande satsdel

I de 3 fundament där det finns en skillnad i fundamentalslängd på minst 3 ord och fundamentet har en ny inledande satsdel som inte har en ny referent, är ett pronomen i det ena språket, är underförstått/expliciterat eller är en 'övrig förekomst' beror skillnaden på en 'Clause structure

change'. I ett av exemplen, med en skillnad på 6 ord i fundamentalslängd, hade det emellertid blivit en skillnad på minst 3 ord mellan originalets och översättningens fundamentet även om samma inledande satsdel hade använts i översättningen, som i:

53. Using the findings of Gehlen's intelligence department, Guderian outlined the Red Army's build-up for a huge offensive in the east. (115)

Guderian skisserade med utgångspunkt i Gehlens underrättelserrapport att Röda armén höll på att mobilisera inför en väldig offensiv i öst.

Den svenska översättningen av *Using the findings of Gehlen's intelligence department* är 2 ord kortare: *med utgångspunkt i Gehlens underrättelserrapport*. Eftersom ordet *Gehlen* dessutom hade behövt placeras efter det finita verbet hade skillnaden i fundamentalslängd fortfarande varit 3 ord.

4.4.3.1 Skillnad i fundamentalslängd på minst tre ord för fundament med ny inledande satsdel och förändringar i subjektet

I de 3 förekomster där fundamentets subjekt har fått en annan referent, är ett pronomen i det ena språket, har ett underförstått/expliciterat subjekt eller är en 'övrig förekomst' har det i samtliga fall skett en 'Clause structure change' som har påverkat skillnaden tillsammans med en annan översättningsstrategi, som alla beskrivs i resten av det här avsnittet.

En gång har det skett en 'Paraphrase':

54. For a population of around 3 million, Berlin did not have enough shelters, so they were usually overcrowded. (38)

Det fanns inte tillräckligt många skyddsrum för Berlins tre miljoner invånare, och därför var trängseln oftast stor.

Skillnaden hade emellertid varit 3 ord även om den svenska meningen hade inletts med *för Berlins tre miljoner invånare*. Hade *Berlin* haft samma subjeksposition hade det dock blivit en mindre skillnad, som i 'För en befolkning på runt 3 miljoner invånare hade Berlin... '.

I en annan förekomst har det skett en 'Sentence structure change', där en huvudsats har blivit en bisats och tvärtom:

55. Although the OKH was responsible for the Eastern Front it was never allowed a free hand. (97)

Guderians OKH hade ansvar för östfronten, även om han aldrig fick fria händer.

Det faktum att huvudsatsen inleder den svenska översättningen gör att fundamentet blir kortare, medan hela den inledande bisatsen i det engelska originalet blir en del av fundamentet. Ändringen av referent från *it* till *han* tycks inte ha påverkat resultatet eftersom den hade kunnat stå oförändrad i översättningen.

I det sista exemplet har det skett en 'Clause structure change' där ett underförstått subjekt har översatts med ett adverbial, vilket har gjort fundamentet 7 ord längre. När subjektet skrivs ut sker det även en 'Cohesion change':

56. He warned that the attack would take place within three weeks and requested that, since the Ardennes offensive had now ground to a halt, as many divisions as possible should be withdrawn for redeployment on the Vistula front. (116)

Han varnade för att angreppet skulle ske inom tre veckor och eftersom offensiven i Ardennerna nu kört fast, menade han att så många divisioner som möjligt skulle dras tillbaka och omgrupperas vid Wisłafronten.

Här skulle skillnaden i fundamentalslängd emellertid inte ha varit så stor om översättningen hade haft ordet *han* i fundamentet.

5. Sammanfattning

Syftet med studien var att undersöka fundamentstrukturen i 150 engelska fundament och deras svenska översättningar i en engelsk populärvetenskaplig text. Resultaten delades upp i tre överkategorier: Översättningen har samma ordföljd med eventuellt undantag för V2. Översättningen har en annan ordföljd men samma inledande satsdel. Översättningen har en annan ordföljd och ny inledande satsdel. I dessa tre kategorier gjordes även en åtskillnad mellan de översättningar där subjektet var oförändrat och de översättningar där subjektet hade ny referent, var ett pronomen i det ena språket, var implicit/explicit i det ena språket eller en 'övrig förekomst'. Slutligen undersöktes även de fundament som hade en skillnad i fundamentslängd på minst 3 ord.

Med avseende på den övergripande fundamentstrukturen (avsnitt 4) hade 129 av de 150 fundamenten oförändrad ordföljd med undantag för V2. Med avseende på övrig ändrad ordföljd var det i likhet med Svenssons (2000) studie vanligare med fundament som i den svenska översättningen hade förändrad ordföljd med ny inledande satsdel än med fundament som hade förändrad ordföljd och samma inledande satsdel.

Bland de fundament med oförändrad ordföljd undantaget V2 i käll- och måltext, och där subjektet inte hade en ny referent, var ett pronomen i det ena språket, var explicit/underförstått eller en 'övrig förekomst' (avsnitt 4.1) var följande översättningsstrategier mest frekventa: 'Literal translation', obligatorisk 'Clause structure change', 'Phrase structure change', 'Distribution change' och 'Explicitness change'. Bland de fundament som hade en förändrad ordföljd men samma inledande satsdel och samma subjekt (avsnitt 4.2) var den vanligaste strategin en obligatorisk 'Clause structure change' och därefter 'Clause structure change', med avseende på placeringen av fundamentets satsdelar och i avsnittet som helhet. Bland de fundament som hade ändrad ordföljd och ny inledande satsdel och oförändrat subjekt (avsnitt 4.3) var den vanligaste översättningsstrategin 'Clause structure change' med avseende på placeringen av fundamentets satsdelar.

Bland de fundament där den syntaktiska strukturen var oförändrad ordföljd med undantag för V2 och subjektet hade en ny referent (avsnitt 4.1.1), var den vanligaste strategin 'Paraphrase' och 'Clause structure change'. När subjektet var en 'övrig förekomst' var den vanligaste strategin 'Paraphrase'. Då subjektet var ett pronomen i det ena språket var den vanligaste strategin 'Cohesion change' och när subjektet var underförstått eller expliciterat var den vanligaste översättningsstrategin ett 'Unit shift'. I det fundament som hade förändrad ordföljd men samma inledande satsdel (avsnitt 4.2.1) hade subjektet förändrats i

översättningen genom en ändring av referenten. Där berodde förändringen främst på en 'Paraphrase'. Bland de fundament vars översättning hade en förändrad ordföljd med ny inledande satsdel hade en förändring av subjektet ägt rum i 7 av fundamenten, som presenterades i avsnitt 4.3.1. 2 av de 4 subjekt som hade blivit en 'övrig förekomst' i översättningen hade översatts med en 'Paraphrase' och en 'Sentence structure change'. De 2 subjekt som var ett pronomen i det ena språket hade översatts med en 'Cohesion change'.

Med avseende på skillnader i fundamentalslängd på minst 3 ord, i avsnitt 4.4, var de engelska fundamenten i genomsnitt 5 ord, medan de svenska i genomsnitt var 4 ord. Skillnaden bland de förekomster som hade en oförändrad ordföljd undantaget V2, men där subjektet inte hade en ny referent eller dylikt (avsnitt 4.4.1), berodde främst på en obligatorisk 'Clause structure change' eller övriga grammatiska skillnader. För samma grammatiska konstruktion där subjektet hade förändrats (avsnitt 4.4.1.1) var den vanligaste översättningsstrategin 'Paraphrase'. Bland de förekomster som hade en förändrad ordföljd med samma inledande satsdel (avsnitt 4.4.2) berodde förändringen på en obligatorisk 'Clause structure change'. I det enda fundament som hade förändrad ordföljd men samma inledande satsdel och ett subjekt med ny referent i översättningen (avsnitt 4.4.2.1) berodde förändringen i fundamentalslängd på en obligatorisk och en icke-obligatorisk 'Clause structure change'. Med avseende på de fundament som hade förändrad ordföljd och ny inledande satsdel (avsnitt 4.4.3.) berodde skillnaden i fundamentalslängd främst på strategin 'Clause structure change' i de fall där subjektet inte hade fått en ny referent, var ett pronomen i det ena språket, blivit expliciterat/underförstått eller var en 'övrig förekomst'. Bland de förekomster som i samma syntaktiska kategori hade förändrad ordföljd och ny inledande satsdel och där subjektet hade ändrats (avsnitt 4.4.3.1) berodde skillnaden i fundamentalslängd delvis på en 'Clause structure change' men även på respektive en 'Paraphrase', en 'Sentence structure change' och en 'Cohesion change'.

Frågor för framtida studier är:

På vilket sätt bidrar resultaten mer specifikt till att göra texterna mer eller mindre lättlästa?

Finns det skillnader mellan texter tillhörande andra genrer i användningen av översättningsstrategier?

Hur påverkas informationsstrukturen i denna och liknande texter av den här typen av förändringar mellan käll- och måltext?

Referenslista

Primära Källor

Beevor, A. (2002). *Berlin. The Downfall 1945*. London & New York: Viking.

Beevor, A. Berlin. (2004). *Slutstriden 1945*. Lund: Historisk Media.

Sekundära källor

Altenberg, B. (1998). Connectors and sentence openings in English and Swedish. I S. Johansson, S. Oksefjell (Red.), *Corpora and Cross-linguistic Research. Theory, Method and Case Studies* (s. 115–143). Amsterdam - Atlanta, GA: Rodopi.

Antony Beevor. (u.å.). *Biography*. Hämtad 2019-09-04 från:

<https://www.antonybeevor.com/biography/>

Cambridge Dictionary [online]. <https://dictionary.cambridge.org/>

Chesterman, A. (2016). *Memes of Translation. The spread of ideas in translation theory*. (rev uppl.). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company

Cutts, M. (2001). *Clarifying Eurolaw. How European Community directives could be written more clearly so that citizens of Member States, including lawyers, would understand them better. Prepared for the European Law Conference, Stockholm, June 2001*.

U.o.: Plain Language Commission. Hämtad från:

<https://irp-cdn.multiscreensite.com/aaf9e928/files/uploaded/ClarifyingEurolawNOCOVERS.pdf>

Ericsson, E. 2016. *Att överföra innehåll i ett nytt format. Strukturella skillnader vid översättning av en populärvetenskaplig text om Spirited Away*. (Magisteruppsats).

Lund: Språk och Litteraturcentrum, Lunds universitet. Hämtad från:

<http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=8881267&fileId=8881281>

- Erman, B. (2000). Information Structure in Swedish and English. I B. E. Dimitrova (Red.), *Översättning och tolkning. Rapport från ASLA:s höstsymposium Stockholm, 5–6 november 1998*. (s. 117–132) Uppsala: Association suédoise de linguistique appliquée, Svenska föreningen för tillämpad språkvetenskap.
- Gunnarsson, B.-L. (1996). Populärvetenskapens register – om texten, syftet och läsaren. I M. Thelander, L. Elmevik, B.-L. Gunnarsson, & B. Melander (Red.), *Samspel och variation. Språkliga studier tillägnade Bengt Nordberg på 60-årsdagen* (s. 141 – 154). Uppsala: Institutionen för nordiska språk, Uppsala Universitet.
- Hansson, M. (2007). *Informationsstruktur och översättning*. (Utan uppsatstyp). Stockholm: Tolks- och översättarinstitutet, Stockholms universitet. Hämtad från: https://www.tolk.su.se/polopoly_fs/1.57957.1322835362!/mirjam_hansson.pdf
- Hellspång, L. & Ledin P. (1997). *Vägar genom texten. Handbok i brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Historisk Media. (u.å.a). *Antony Beevor*. Hämtad 2019-09-04 från: <https://historiskamedia.se/forfattare/antony-beevor/>
- Historisk Media. (u.å.b). *Om Historisk Media*. Hämtad 2019-09-04 från: <https://historiskamedia.se/om-oss/>
- Historisk Media. (u.å.c). *Berlin: Slutstriden*. Hämtad 2019-09-04 från: <https://historiskamedia.se/bok/berlin-slutstriden/>
- Hultman, T. G. (2003). *Svenska Akademiens språklära*. Stockholm: Svenska Akademien.
- Jarrick, A. & Josephson, O. (1996). *Från tanke till text. En språkhandbok för uppsatsskrivande studenter*. (2:a uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Kjellmer, G. (1990). *Ordlista för språkvetare. Svensk-engelsk och engelsk-svensk*. Lund: Studentlitteratur.

- Lagerholm, P. (2008). *Stilistik*. U.o: Studentlitteratur.
- Landqvist, H. (2003). *Sju små fält. Om positionsgrammatisk analys av satser och meningar*. Göteborg: Göteborgs Universitet.
- Melander, B. (1987). Något om populärvetenskapliga texter och populärvetenskapligt språk. I B.-L. Gunnarsson (Red.), *Facktext* (s. 104–124). Malmö: Liber.
- Moorhouse, R. (2009, 14 juni). D-Day: The Battle for Normandy, By Antony Beevor. *Independent*. Hämtad från: <https://www.independent.co.uk/arts-entertainment/books/reviews/d-day-the-battle-for-normandy-by-antony-beevor-1702035.html>
- Nilsson, N. (2016). *En ansvarsfull översättning. Från läsaransvar till författaransvar i en populärvetenskaplig bok om Storbritannien under vikingatiden* (Magisteruppsats). Lund: Språk- och litteraturcentrum, Lunds universitet. Hämtad från: <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=8882354&fileId=8882357>
- Pelger, S., Santesson, S., Josefsson, G. (2009). *Naturvetare skriver populärvetenskap*. (Rapport 2009:4) Lund: Lunds universitet.
- Viking. (u.å.). *Penguin Viking*. Hämtad 2019-09-04 från: <https://www.penguin.co.uk/company/publishers/penguin-general/viking.html>
- Roger Moorhouse. (u.å.). *Welcome to Roger Moorhouse*. Hämtad 2019-09-04 från: <http://www.rogermoorhouse.com/>
- Svartvik, J. & Sager, O. (1996). *Engelsk universitetsgrammatik*. (2:a uppl.) Stockholm: Liber AB.
- Svenska Akademiens Ordböcker*. [online]. <https://svenska.se/>

- Svensson, M. (2000). Sentence openings and textual progression in English and Swedish. I C. Mair., M. Hundt (Red.), *Corpus Linguistics and Linguistic Theory. Papers from the Twentieth International Conference on English Language Research on Computerized Corpora (ICAME 20) Freiburg im Breisgau 1999* (s. 355–370). Amsterdam - Atlanta, GA: Rodopi.
- Teleman, U., Hellberg, S., & Andersson, E. (1999). *Svenska Akademiens grammatik 4. Satser och meningar*. Stockholm: Svenska Akademien.
- Yet². (2014). I *Longman Dictionary of Contemporary English*. (6:e uppl.) Harlow: Pearson Education Limited.

Bilagor

1. Källtext med understrukna fundament/teman

Berliners, gaunt from short rations and stress, had little to celebrate at Christmas in 1944. Much of the capital of the Reich had been reduced to rubble by bombing raids. The Berlin talent for black jokes had turned to gallows humour. The quip of that un festive season was, ‘Be practical: give a coffin.’ (4)

The mood in Germany had changed exactly two years before. Rumours had begun to circulate just before Christmas 1942 that General Paulus’s Sixth Army had been encircled on the Volga by the Red Army. The Nazi Regime found it hard to admit that the largest formation in the whole of the Wehrmacht was doomed to annihilation in the ruins of Stalingrad and in the frozen steppe outside. To prepare the country for bad news, Joseph Goebbels, the Reichsminister for Propaganda and Enlightenment, had announced a ‘German Christmas’, which in National Socialist terms meant austerity and ideological determination, not candles and pine wreathes and singing ‘*Heilige Nacht*’. By 1944, the traditional roast goose had become a distant memory. (9)

In streets where the façade of a house had collapsed, pictures could still be seen hanging on the walls of what had been a sitting room or bedroom. The actress Hildegard Knef gazed at a piano left exposed on the remnants of a floor. Nobody could get to it, and she wondered how long it would be before it tumbled down to join the rubble below. Messages from families were scrawled on gutted buildings to tell a son returning from the front that they were all right and staying elsewhere. Nazi Party notices warned, ‘~~Looters will be punished with death!~~’ (15)

Air raids were so frequent, with the British by night and the Americans by day, that Berliners felt that they spent more time in cellars and air-raid shelters than in their own beds. The lack of sleep contributed to the strange mixture of suppressed hysteria and fatalism. Far fewer people seemed to worry about being denounced to the Gestapo for defeatism, as the rash of jokes indicated. The ubiquitous initials LSR for Luftschutzraum, or air-raid shelter, were said to stand for ‘*Lernt schnell Russisch*’: ‘Learn Russian quickly’. Most Berliners had entirely dropped the ‘*Heil Hitler!*’ greeting. When Lothar Loewe, a Hitler Youth who had been away from the city, used it on entering a shop, everyone turned and stared at him. It was the last time he uttered the words when not on duty. Loewe found that the most common greeting had become ‘*Bleib übrig!*’ – ‘Survive!’. (23)

The humour also reflected the grotesque, sometimes surreal, images of the time. The largest air-raid construction in Berlin was the Zoo bunker, a vast ferro-concrete fortress of the totalitarian age, with flak batteries on the roof and huge shelters below, into which crowds of Berliners packed when the sirens sounded. The diarist Ursula von Kardorff described it as ‘like a stage-set for the prison scene in *Fidelio*’. Meanwhile, loving couples embraced on concrete spiral staircases as if taking part in a ‘travesty of a fancy-dress ball’. (27)

There was a pervasive atmosphere of impending downfall in personal lives as much as in the nation’s existence. People spent their money recklessly, half-assuming that it would soon be worthless. And there were stories, although hard to confirm, of girls and young women coupling with strangers in dark corners around the Zoo station and in the Tiergarten. The desire to dispense with innocence is said to have become even more desperate later as the Red Army approached Berlin. (31)

The air-raid shelters themselves, lit with blue lights, could indeed provide a foretaste of claustrophobic hell, as people pushed in bundled in their warmest clothes and carrying small cardboard suitcases containing sandwiches and thermos. In theory, all basic needs were catered for in the shelters. There was a *Sanitätsraum* with a nurse, where women could go into labour. Childbirth seemed to be accelerated by the vibrations from bomb explosions, which felt as if they came as much from the centre of the earth as from ground level. The ceilings were painted with luminous paint for the frequent occasions during the air raids when the lights failed, first dimming then flickering off. Water supplies ceased when mains were hit and the Aborte, or lavatories, soon became disgusting, a real distress for a nation preoccupied with hygiene. Often the lavatories were sealed off by the authorities because there were so many cases of depressed people who, having locked the door, committed suicide. (39)

For a population of around 3 million, Berlin did not have enough shelters, so they were usually overcrowded. In the main corridors, seating halls and bunk rooms, the air was foul from over-use and condensation dripped from the ceilings. The complex of shelters under the Gesundbrunnen U-Bahn station had been designed to take 1,500 people, yet often more than three times that number packed in. Candles were used to measure the diminishing levels of oxygen. When a candle placed on the floor went out, children were picked up and held at shoulder height. When a candle on a chair went out, then the evacuation of the level began. And if a third candle, positioned at about chin level, began to sputter, then the whole bunker was evacuated, however heavy the attack above. (49)

The foreign workers in Berlin, 300,000 strong and identifiable by a letter painted on their clothes to denote their country of origin, were simply forbidden entry to underground bunkers

and cellars. This was partly an extension of the Nazi policy to stop them mingling intimately with the German race, but the overriding concern of the authorities was to save the lives of Germans. A forced labourer, particularly an ‘Ostarbeiter’, or eastern worker, most of whom had been rounded up in the Ukraine and Belorussia, was regarded as expendable. Yet many foreign workers, conscripted as well as volunteers, enjoyed a far greater degree of freedom than the unfortunates consigned to camps. Those who worked in armaments factories around the capital, for example, had created their own refuge and Bohemian subculture with newsheets and plays in the depths of the Friedrichstrasse station. Their spirits were rising visibly as the Red Army advanced, while those of their exploiters fell. Most Germans looked on foreign workers with trepidation. They saw them as a Trojan Horse garrison ready to attack and revenge themselves as soon as the enemy armies approached the city. (58)

Berliners suffered from an atavistic and visceral fear of the Slav invader from the east. Fear was easily turned to hate. As the Red Army approached, Goebbels’s propaganda harked on again and again about the atrocities at Nemmersdorf, when Red Army troops had invaded the south-eastern corner of East Prussia the previous autumn and raped and murdered inhabitants of this village. (61)

Some people had their own reasons for refusing to take shelter during a bombing raid. A married man who used to visit his mistress regularly in the district of Prenzlauerberg could not go down to the communal cellar because that would have aroused suspicions. One evening, the building received a direct hit, and the luckless adulterer, who had been sitting on a sofa, was buried up to his neck in rubble. After the raid, a boy called Erich Schmidtke and a Czech labourer whose illegal presence in the cellar had been tolerated heard his screams of pain and ran upstairs towards the sound. After he had been dug out and carried off for treatment, the fourteen-year-old Erich then had to go to tell the injured man’s wife that her husband had been badly injured in this other woman’s flat. She started screaming in anger. The fact that he had been with this woman agitated her far more than his fate. Children in those times received a harsh introduction to the realities of the adult world. (71)

General Günther Blumentritt, like most of those in authority, was convinced that the bombing raids on Germany produced a real ‘*Volksgenossenschaft*’ or ‘patriotic comradeship’. This may well have been true in 1942 and 1943, but by late 1944 the effect tended to polarize opinion between the hardliners and the war-weary. Berlin had been the city with the highest proportion of opponents to the Nazi regime, as its voting records before 1933 indicate. But with the exception of a very small and courageous minority, opposition to the Nazis had

generally been limited to gibes and grumbles. The majority had been genuinely horrified by the assassination attempt against Hitler on 20 July 1944. And as the Reich's frontiers became threatened both in the east and in the west, they drank in Goebbels's stream of lies that the Führer would unleash new 'wonder weapons' against their enemies, as if he were about to assume the role of a wrathful Jupiter flinging thunderbolts as a symbol of his power. (78)

A letter written by a wife to her husband in a French prison camp reveals the embattled mentality and the readiness to believe the regime's propaganda. ~~'I have such faith in our destiny,' she wrote, 'that nothing can shake a confidence which is born from our long history, from our glorious past, as Dr Goebbels says. It's impossible that things turn out differently. We may have reached a very low point at this moment, but we have men who are decisive. The whole country is ready to march, weapons in hand. We have secret weapons which will be used at the chosen moment, and we have above all a Führer whom we can follow with our eyes closed. Don't allow yourself to be beaten down, you must not at any price.'~~ (79)

The Ardennes offensive, launched on 16 December 1944, intoxicated Hitler loyalists with revived morale. The tables had at last turned. Belief in the Führer and in the *Wunderwaffen*, the miracle weapons such as the V-2, blinded them to reality. Rumours spread that the US First Army had been completely surrounded and taken prisoner due to an anaesthetic gas. They thought that they could hold the world to ransom and take revenge for all that Germany had suffered. Veteran NCOs appear to have been among the most embittered. Paris was about to be recaptured, they told each other with fierce glee. Many regretted that the French capital should have been spared from destruction the year before while Berlin was bombed to ruins. They exulted at the idea that history might now be corrected. (89)

The German Army's high command did not share this enthusiasm for the offensive in the west. General staff officers feared that Hitler's strategic coup against the Americans in the Ardennes would weaken the Eastern Front at a decisive moment. The plan was in any case vastly over-ambitious. The operation was spearheaded by the Sixth SS Panzer Army of Oberstgruppenführer Sepp Dietrich and the Fifth Panzer Army of General Hasso von Manteuffel. Yet the lack of fuel made it extremely unlikely that they would ever reach their objective of Antwerp, the Western Allies' main supply base. (94)

Hitler was fixated by the dreams of dramatically reversing the fortunes of war and forcing Roosevelt and Churchill to come to terms. He had decisively rejected any suggestion of overtures to the Soviet Union, partly for the sound reason that Stalin was interested only in the destruction of Nazi Germany, but there was also a fundamental impediment. Hitler suffered from an atrocious personal vanity. He could not be seen to sue for peace when Germany was

losing. A victory in the Ardennes was therefore vital for every reason. But American doggedness in defence, especially at Bastogne, and the massive deployment of Allied air power once the weather cleared, broke the momentum of attack within a week. (101)

On Christmas Eve, General Heinz Guderian, the chief of the army supreme command, OKH, drove in his large Mercedes staff car to Führer headquarters in the west. After abandoning the *Wolfsschanze*, or ‘Wolf’s Lair’, in East Prussia on 20 November 1944, Hitler had moved to Berlin for a minor operation on his throat. He had then left the capital on the evening of 10 December in his personal armoured train. His destination was another secret and camouflaged complex in woods near Ziegenberg, less than forty kilometres from Frankfurt am Main. Designated the *Adlerhorst*, or ‘Eagle’s Eyrie’, it was the last of his field headquarters to be known by codenames which reeked of puerile fantasy. (106)

Guderian, the great theorist of tank warfare, had known the dangers of such an operation from the start, but he had little say in the matter. Although the OKH was responsible for the Eastern Front it was never allowed a free hand. The OKW, the high command of the Wehrmacht (all the armed forces), was responsible for operations outside the Eastern Front. Both organizations were based just south of Berlin in neighbouring underground complexes at Zossen. (111)

Despite having as quick a temper as Hitler, Guderian was very different in outlook. He had little time for an entirely speculative international strategy when the country was under attack from both sides. Instead, he relied on a soldier’s instinct for the point of maximum danger. There was no doubt where that lay. His briefcase contained the intelligence analysis of General Reinhard Gehlen, the head of Fremde Heere Ost, the military intelligence department for the Eastern Front. Gehlen calculated that around 12 January the Red Army would launch a massive attack from the line of the River Vistula. His department estimated that the enemy had a superiority of eleven to one in infantry, seven to one in tanks and twenty to one in artillery and also in aviation. (118)

Guderian entered the conference room at the *Adlerhorst* to find himself facing Hitler and his military staff, and also Heinrich Himmler, the Reichsführer SS who, after the July plot, had also been made commander of the Replacement Army. Every member of Hitler’s military staff had been selected for his unquestioning loyalty. Field Marshal Keitel, the chief of staff of the OKW, was famous for his pompous servility to Hitler. Exasperated army officers referred to him either as the ‘Reich’s garage attendant’ or the ‘nodding donkey’. Colonel General Jodl, who had a cold, hard face, was far more competent than Keitel, yet he hardly ever opposed the Führer’s disastrous attempts to control every battalion. He had very nearly been dismissed

in the autumn of 1942 for having dared to contradict his master. General Burgdorf, Hitler's chief military adjutant and chief of the army personnel department controlling all appointments, had replaced the devoted General Schmudt, mortally wounded by Stauffenberg's bomb at the *Wolfsschanze*. Burgdorf was the man who had delivered the poison to Field Marshal Rommel, with the ultimatum to commit suicide. (127)

Using the findings of Gehlen's intelligence department, Guderian outlined the Red Army's build-up for a huge offensive in the east. He warned that the attack would take place within three weeks and requested that, since the Ardennes offensive had now ground to a halt, as many divisions as possible should be withdrawn for redeployment on the Vistula front. Hitler stopped him. He declared that such estimates of enemy strength were preposterous. Soviet rifle divisions never had more than 7,000 men each. Their tank corps had hardly any tanks. ~~'It's the greatest imposture since Genghis Kahn,' he shouted, working himself up. 'Who is responsible for producing all this rubbish?'~~ (134)

Guderian resisted the temptation to reply that it was Hitler himself who talked of German 'armies' when they were the size of a single corps, and of 'infantry divisions' reduced to battalion strength. Instead, he defended Gehlen's figures. To his horror, General Jodl argued that the offensive in the west should continue with further attacks. Since this was exactly what Hitler wanted, Guderian was thwarted. It was even more provoking for him to have to listen at dinner to the verdict of Himmler, who revelled in his new role of military leader. He had recently been made army group commander on the upper Rhine in addition to his other appointments. ~~'You know, my dear Colonel General,' he said to Guderian, 'I don't really believe that the Russians will attack at all. It's all an enormous bluff.'~~ (140)

Guderian had no alternative but to return to OKH headquarters at Zossen. In the meantime, the losses in the west mounted. The Ardennes offensive and its ancillary operations cost 80,000 German casualties. In addition, it had used up a large proportion of Germany's rapidly dwindling fuel reserves. Hitler refused to accept that the Ardennes battle was his equivalent of the *Kaiserschlacht*, the last great German attack of the First World War. He obsessively rejected any parallels with 1918. For him, 1918 symbolized only the revolutionary 'stab in the back' which brought down the Kaiser and reduced Germany to a humiliating defeat. Yet Hitler had moments of clarity during those days. ~~'I know the war is lost,' he said late one evening to Colonel Nicolaus von Below, his Luftwaffe aide. 'The enemy's superiority is too great.'~~ But he continued to lay all the blame on others for the sequence of disasters. They were all 'traitors', especially army officers. (150)

2. Måltext med understrukna fundament/teman

Berlinarna, som magrat som en följd av den hårda ransoneringen av livsmedel och alla påfrestningar, hade föga anledning att fira julen 1944. Större delen av Tredje rikets huvudstad hade förvandlats till ruiner av bombräderna. Berlinarnas talang för makabra skämt hade förvandlats till galghumor. Ett populärt skämt denna föga festliga högtid lydde: ”Var praktisk: köp en kista i julklapp.”

Stämningen hade förändrats exakt två år tidigare. En kort tid före julen 1942 hade rykten börjat spridas att general Paulus 6. armé hade omringats vid Volga av Röda armén. Det bar den nazistiska regimen emot att erkänna att den största enheten i hela Wehrmacht var dömd till undergång i Stalingrads ruiner och på den frusna stäppen runtomkring. I ett försök att förbereda nationen på de dåliga nyheterna hade Joseph Goebbels, ministern för folkupplysning och propaganda, tillkännagivit en ”tysk jul”, vilket i nationalsocialistisk begreppsvärld betydde spartansk livsföring och ideologisk beslutsamhet, inte stearinljus och kransar och *Stille Nacht, heilige Nacht*. 1944 hade den traditionella ugnstekta gåsen blivit ett avlägset minne.

På gator där en husfasad störtat samman såg man fortfarande inramade fotografier och målningar som hängde på väggarna i vad som varit ett vardagsrum eller sovrum. Skådespelerskan Hildegard Knef stirrade på ett piano som stod utlämnat åt vädrets makter på återstoden av ett golv. Det gick inte att ta sig fram till det, och hon undrade hur länge det skulle dröja innan det rasade ner och blev till ett med bråten nere på marken. Familjer som bott i de urblåsta husen hade skrivit meddelanden på väggarna för att berätta för sin son som kanske skulle komma hem från fronten att de mådde bra och nu bodde någon annanstans. Anslag från nazistpartiet varnade: ”~~Plundring bestraffas med döden!~~”

Staden utsattes för flygräder så ofta – av engelsmännen på natten och amerikanerna på dagen – att berlinarna kände att de tillbringade mer tid i källare och skyddsrum än i sina egna sängar. Bristen på sömn bidrog till den förunderliga blandningen av undertryckt hysteri och fatalism. De galghumoristiska skämt blev bara fler och fler, någonting som antydde att folk

inte längre var lika rädda för att bli angivna och gripna av Gestapo för defaitism. Förkortningen LSR, som återfanns överallt och som betydde *Luftschutzraum*, skyddsrum, tolkades nu om till att betyda ”*Lernt schnell Russisch*”, ”lär er ryska snabbt”. De flesta berlinare hade helt lagt bort Hitlerhälsningen. När Lothar Loewe, som var medlem i *Hitler-Jugend* men som varit borta från staden, sträckte ut armen i sedvanlig Hitlerhälsning när han gick in i en affär, vände sig alla om och stirrade på honom. Det var sista gången han yttrade de orden annat än när han var i tjänst. Loewe kunde konstatera att den vanligaste hälsningen nu blivit ”Bleib übrig!” – ”Överlev!”

Humorn återspeglade också de groteska och ibland överkliga bilder som hörde tiden till. Det största skyddsrummet i Berlin var bunkern i Tiergarten (Zoologiska trädgården), en enorm fästning i järn och betong byggd under Hitlertiden, med luftvärnsbatterier på taket och väldiga skyddsrum under marken, dit stora mängder berlinare sökte sig när sirenerna ljöd. Dagboksförfattaren Ursula von Kardorff beskrev den som ”en väldig iscensättning av fängelsescenen i *Fidelio*”. Samtidigt omfamnade kärlekspar varandra i spiraltrapporna av betong som om de deltog i en ”travesti på en maskeradbal”.

Det fanns en förhärskande stämning av förestående undergång lika mycket i privatlivet som i nationens existens. Folk spenderade sina pengar utan tanke på morgondagen i tron att den tyska riksmarken ändå snart skulle vara värdelös. Och det berättas, även om det är svårt att dra detta i bevis, att flickor och unga kvinnor hade samlag med främlingar i prången vid Zoologiska trädgårdens tunnelbanestation och i Tiergarten. Lusten att bli av med sin oskuld sägs ha blivit än mer desperat ju närmare Berlin Röda armén kom.

Skyddsrummen i sig själva, som lystes upp av blå lampor, gav också en försmak av ett klaustrofobiskt helvete, när människor påbyltade i sina varmaste kläder trängde sig in med små resväskor i papp som innehöll smörgåsar och termos. Rent teoretiskt hade skyddsrummen utformats för att sörja för alla grundläggande behov. Där fanns ett *Sanitätsraum*, sjukrum, med en sköterska, dit kvinnor i barnsnöd kunde söka sig. Det verkade som om vibrationerna från bombexplosionerna, som snarare lät som om de kom från jordens medelpunkt än

från gatunivån, satte igång födsloarbetet. Taken var målade med självlysande färg eftersom det ofta hände under bombräderna att elektriciteten försvann – först fladdrade ljusskenet till och sedan slocknade lamporna helt.

Vattentillgången upphörde abrupt när huvudledningar träffades, och Aborts, toaletterna, blev snart fullständigt motbjudande, något som var ytterligt problematiskt för en nation som var fixerad vid hygien. Det hände ofta att myndigheterna lät stänga av toaletterna eftersom det var vanligt att folk låste dörren om sig och i yttersta depression begick självmord.

Det fanns inte tillräckligt många skyddsrum för Berlins tre miljoner invånare, och därför var trängseln oftast stor. I de större korridorerna, i salarna med bänkar och i bunkrarna ville luften inte räckta till och kondensvatten droppade från taken. Komplexet av skyddsrum under tunnelbanestationen Gesundbrunnen hade byggts för att rymma 1500 människor, men oftast var antalet personer som trängdes där nere det tredubbla. Man använde stearinljus för att mäta halten av syre. När ett stearinljus som stod på golvet slocknade, lyfte man upp barnen och höll dem i axelhöjd. När ett ljus som stod på en stol slocknade, påbörjade man evakueringen av den nivån. Och om ett tredje ljus, som stod ungefär i hakhöjd började fladdra, då utrymdes hela bunkern, oavsett hur kraftigt angreppet var.

De 300 000 utländska arbetarna i Berlin, vilka identifierades med en bokstav som målats på deras kläder för att beteckna vilket land de kom från, fick överhuvudtaget inte lov att gå ner i skyddsrummen. Detta var delvis en förlängning av den nazistiska politiken att hindra dem från att umgås intimt med den tyska rasen, men myndigheternas främsta skäl var att rädda tyska liv. Slavarbetare, och då särskilt ”Ostarbeiter”, eller arbetare från Öst, varav de flesta hade hämtats från Ukraina och Vitryssland, betraktades som förbrukningsvaror. Men många utländska arbetare, såväl sådana som hämtats med tvång som frivilliga, åtnjöt betydligt större frihet än sina olycksbröder som satt i läger. De som arbetade i rustningsindustrierna runt huvudstaden, till exempel, hade skapat sin egen tillflyktsort och en bohemisk subkultur med nyhetsblad och teaterpjäser djupt inne på stationen vid Friedrichstrasse. Deras humör blev allt bättre ju längre in i Tyskland Röda armén avancerade, medan deras förtryckare blev allt mer deprimerade. De flesta tyskar betraktade de

utländska arbetarna med nervös oro. De uppfattade dem som femtekolonnare som var beredda att gå till angrepp och utkräva hämnd i samma ögonblick som de fientliga arméerna närmade sig staden.

Berlinarna led av en atavistisk och irrationell skräck för de slaviska inkräktarna från öst. Skräck kunde lätt omvandlas till hat. När Röda armén närmade sig återkom Goebbels i sin propaganda gång på gång till illdåden i Nemmersdorf, den by i sydöstra delen av Ostpreussen som ryssarna föregående höst hade intagit och vars invånare våldtagits och mördats.

Det fanns också de som hade mycket privata skäl för att vägra söka skydd under bombräderna. En gift man som regelbundet brukade besöka sin älskarinna i området vid Prenzlauerberg, kunde inte gå ner i det kommunala skyddsrummet eftersom det skulle väcka misstankar. En kväll fick huset en direkträff, och den olycklige äktenskapsbrytaren, som hade suttit i en soffa, begravdes upp till halsen i bråte. Efter räden hörde en pojke som hette Erich Schmidtke och en tjeckisk arbetare, som visserligen inte fick lov att vistas i källaren men som ändå givits tillträde, att någon skrek av smärta. De rusade upp ur källaren och följde skriken. Efter att mannen hade grävts fram och burits iväg för att få läkarhjälp, blev den fjortonåriga Erich tvungen att uppsöka den skadade mannens hustru och berätta att hennes make hade blivit svårt sårad i en annan kvinnas lägenhet. Hon började skrika av ilska. Hon blev betydligt mer upprörd över att han hade varit tillsammans med den här kvinnan än att han blivit skadad. På den tiden fick barn intensivutbildning i hur livet gestaltade sig för de vuxna.

General Günther Blumentritt var, liksom de flesta makthavare, övertygad om att bombräderna mot Tyskland framkallade ett sannskyldigt ”*Volksgenossenschaft*” eller ”patriotiskt kamratskap”. Det kan mycket väl ha varit fallet 1942 och 1943, men i slutet av 1944 var effekten snarare att åsikterna mellan hökarna och de krigströtta polariserades än mer. Berlin hade varit den stad som haft högst proportion oppositionella mot nazistregeringen, såsom röstlängderna före 1933 visar. Men med undantag av en mycket liten och modig minoritet hade motståndet mot nazisterna i stort sett begränsats till gliringar och kverulans.

Majoriteten hade blivit uppriktigt förfärad av mordförsöket på Hitler den 20 juli 1944. Och allteftersom riksgränsen började hotas både ifrån öst och väst, insöp de girigt Goebbels ändlösa flöde av lögnar, som att Führern skulle släppa lös nya ”undervapen” mot deras fiender, som om han skulle ikläda sig rollen av en vredgad Jupiter som kastade åskvigar omkring sig som ett uttryck för sin makt.

Ett brev som skrevs av en hustru till sin make i ett franskt fångläger avslöjar den förvridna mentaliteten och redobogenheten att tro på regimens propaganda. ”Jag har så djup tro på vårt öde”, skrev hon, ”att ingenting kan rubba ett förtroende som utgår från vår långa historia, från vårt ärorika förflutna, som doktor Goebbels säger. Det är omöjligt att situationen skulle utvecklas åt ett annat håll. Vi kanske har nått ett lågvattenmärke i detta ögonblick, men vi har män som är beslutsamma. Hela landet är redo att marschera med vapen i hand. Vi har hemliga vapen som kommer att tas i bruk i rätt ögonblick, och vi har framförallt en Führer som vi kan följa med slutna ögon. Låt dig inte nedslås, inte under några som helst omständigheter.”

Ardenneroffensiven, som inleddes den 16 december 1944, innebar ett enormt uppsving i moralen för dem som var lojala mot Hitler. Lyckoomkastet hade infunnit sig. Tron på Führern och på Wunderwaffen, mirakelvapen som V-2-raketerna, gjorde dem blinda för helhetsbilden. Rykten spreds om att hela den 1. amerikanska armén hade kringränts och tagits till fånga med hjälp av bedövningsgas. De trodde att de kunde utöva utpressning mot hela världen och ta hämnd för allt det lidande Tyskland utsatts för. Bitterheten verkar ha varit som störst bland annat hos underofficerare med lång krigserfarenhet. Med obändig glädje intalade de varandra att Paris skulle återerövas. Många beklagade sig över att man hade skonat Paris från förstörelse föregående år medan Berlin bombades till ruiner. De jublade över tanken på att detta misstag nu skulle rättas till.

Den tyska arméns överkommando delade inte denna entusiasm för offensiven i väst. Generalstabsofficerare var rädda att Hitlers strategiska kupp mot amerikanerna i Ardennerna skulle försvaga östfronten vid en avgörande tidpunkt. Planen var i vilket fall som helst oerhört överambitiös. Operationens

spjutspets utgjordes av 6. SS-pansararmén under befäl av Oberstgruppenführer Sepp Dietrich och 5. pansararmén under general Hasso van Manteuffel. Men brist på drivmedel gjorde det högst osannolikt att de någonsin skulle nå fram till målet Antwerpen, de västallierades viktigaste underhållsbas.

Hitler var fixerad vid drömmar om att dramatiskt kasta om krigslyckan och tvinga Roosevelt och Churchill till en uppgörelse. Han hade eftertryckligt förkastat alla antydningar om trevare mot Sovjetunionen, delvis av det helt korrekta skälet att Stalin bara hade ett mål för ögonen och det var att krossa det nazistiska Tyskland, men det fanns också annat som lade hinder i vägen. Hitlers personliga fåfänga var enorm. Han kunde inte be om fred när Tyskland höll på att förlora. En seger i Ardennerna var därför av nöden på flera plan. Men de amerikanska truppernas hårdnackade försvar, särskilt vid Bastogne, och massiva allierade flyginsatser när väl vädret klarnat, gjorde att angreppet förlorade sin udd inom en vecka.

På julaftonen körde generalöverste Heinz Guderian, chef för arméns överkommando, OKH [*Oberkommando des Heeres*], i sin stora stabsbil av märket Mercedes, till Führerns högkvarter i väst. Efter att ha lämnat *Wolfsschanze*, "Varglyan", i Ostpreussen den 20 november 1944, hade Hitler flyttat till Berlin för att genomgå en mindre halsoperation. Därefter hade han lämnat huvudstaden på kvällen den 10 december i sitt personliga pansartåg. Hans mål var ett annat hemligt och kamouflerat komplex i skogarna nära Ziegenberg, mindre än fyrtio kilometer från Frankfurt am Main. Detta högkvarter, som kallades *Adlerhorst*, eller "Örnnästet" var den sista operationsbas som benämndes vid kodnamn, som stank lång väg av barnsliga fantasier.

Guderian, den store teoretikern på pansarkrigföring, insåg redan från början riskerna som var förknippade med offensiven i Ardennerna, men hans åsikter i frågan vägde lätt. Guderians OKH hade ansvar för östfronten, även om han aldrig fick fria händer. OKW, Wehrmachts överkommando (*Oberkommando der Wehrmacht*), hade ansvar för övrig krigföring. Organisationerna låg grannar med varandra ett kort stycke söder om Berlin i underjordiska bunkerkomplex i Zossen.

Även om Guderian var lika hetlevrad som Hitler hade han ett helt annat synsätt. Han hade inte tid att ägna sig åt spekulationer i internationell strategi när landet angreps från bägge håll. I stället förlitade han sig på sin instinkt som soldat för att bedöma varifrån den värsta faran hotade. Och svaret på den frågan var entydigt. I sin portfölj hade han med sig en underrättelseanalys som sammanställts av general Reinhard Gehlen, chef för *Fremde Heere Ost*, den militära underrättelsetjänsten på östfronten. Gehlen hade kommit fram till att ungefär den 12 januari skulle Röda armén inleda en massiv attack från frontlinjen vid floden Wisła. Hans avdelning hade beräknat att fienden hade en överlägsenhet med elva mot ett vad gällde infanteri, sju mot ett i pansar och tjugo mot ett i artilleri och även i flyg.

Guderian gick in i konferensrummet i *Adlerhorst* där han mötte Hitler och hans militära stab, och dessutom Heinrich Himmler, högste chefen för SS, som efter attentatet i juli också hade utsetts till befälhavare för hemmaarmén. Alla medlemmarna i Hitlers militära stab hade valts på grundval av sin obestridda lojalitet. Fältmarskalk Keitel, stabschef för Wehrmachts överkommando, OKW, var berömd för sin pompösa underdånighet inför Hitler. Uppretade arméofficerare kallade honom antingen för ”Rikets garagevakt” eller den ”nickande åsnan”. Generalöverste Jodl, som hade ett kallt och hårt ansikte, var betydligt mer kompetent än Keitel, men ändå motsatte han sig ytterst sällan Führerns katastrofala försök att kontrollera skeendet ner till varje bataljon. Han hade varit på vippen att få silkessnöret på hösten 1942 eftersom han dristat sig att säga emot Hitler. General Burgdorf, Hitlers chefsadjutant och ansvarig för arméns personalavdelning som kontrollerade alla utnämningar, hade ersatt den tillgivne general Schmundt, som sårades dödligt av Stauffenbergs bomb i *Wolfsschanze*. Det var Burgdorf som givit giftet till fältmarskalk Rommel med ultimatumet att begå självmord.

Guderian skisserade med utgångspunkt i Gehlens underrättelserapport att Röda armén höll på att mobilisera inför en väldig offensiv i öst. Han varnade för att angreppet skulle ske inom tre veckor och eftersom offensiven i Ardennerna nu kört fast, menade han att så många divisioner som möjligt skulle dras tillbaka och omgrupperas vid Wisłafronten. Hitler tystade honom och hävdade att sådana

beräkningar av fiendens styrka var absurda. Sovjetiska skyttedivisioner omfattade aldrig fler än 7000 man. Deras pansarkårer saknade i stort stridsvagnar. ”~~Det är den största bluffen sedan Djingis khan~~”, vrålade han och började bli upphetsad. ”~~Vem är ansvarig för allt det här tramset?~~”

Guderian motstod frestelsen att påpeka att Hitler själv gärna talade om tyska ”arméer” när de inte var större än en kår, och om ”infanteridivisioner” när det i själva verket rörde sig om bataljoner. I stället försvarade han Gehlens uppgifter. Till hans förskräckelse hävdade generalöverste Jodl att offensiven i väst borde fortsätta med förnyade angrepp. Eftersom detta var exakt vad Hitler ville, fick inte Guderian sin vilja igenom. Det var än mer provocerande för honom att vara tvungen att vid middagen lyssna på de åsikter som framfördes av Himmler, som njöt av sin nya roll som militär ledare. Han hade nyligen utsetts till befälhavare för armégruppen vid övre Rhen förutom alla andra befattningar som han innehade. ”~~Nu är det faktiskt så, min käre generalöverste~~”, sade han till Guderian, ”~~att jag inte tror att ryssarna kommer att angripa överhuvudtaget. Det rör sig helt enkelt om en enorm bluff.~~”

Guderian hade inget annat alternativ än att återvända till OKH:s högkvarter i Zossen. Under tiden steg förlusterna i väst. Offensiven i Ardennerna och olika stödoperationer resulterade i 80 000 döda och sårade. Dessutom hade offensiven förbrukat en stor del av Tysklands snabbt krympande bränslereserver. Hitler vägrade att acceptera att slaget i Ardennerna var hans motsvarighet till *Kaiserschlacht*, den sista stora tyska attacken under första världskriget. Han avvisade maniskt alla paralleller med 1918. För honom var 1918 endast liktydigt med revolutionärernas knivhugg i ryggen som innebar kejsardömetts fall och utsatte Tyskland för ett förödmjukande nederlag. Men då och då under denna period hade Hitler ögonblick av klartänkthet. ”~~Jag vet att kriget är förlorat~~”, sade han sent en kväll till överste Nicolas von Below, hans flygvapenadjutant. ”~~Fiendens överlägsenhet är alltför stor.~~” Men han fortsatte att lägga skulden för raden av katastrofer på andra. De var alla ”förrädare”, särskilt arméofficerarna.

3. Förekomster med oförändrad ordföljd, med undantag för V2

Fundamentets satsdel(ar) och antalet ord i fundamentet står utskrivna i fetstil efteråt.

Tabell A

Chestermans översättningsstrategier + obligatorisk 'Clause structure change' (% av antalet fundament för avsnitt 4.1 där översättningsstrategin förekommer åtminstone en gång)	De 104 fundamenten för avsnitt 4.1, med avseende på fundamentets ordningstal (1-104) i den här bilagan (mer än ett exempel av samma översättningsstrategi per fundament anges inom parentes efter fundamentets ordningstal)
Literal translation – 51 av 104 fundament (49 %)	8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 17, 18, 20, 21, 22, 32, 37, 38, 39, 44, 46, 48, 50, 52, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 65, 66, 67, 68, 69, 74, 77, 79, 80, 81, 84, 86, 87, 88, 89, 91, 92, 95, 96, 97, 100, 103, 104
Loan/Calque	
Transposition – 5 av 104 fundament (5 %)	1, 19, 34, 70(2), 99
Unit shift – 3 av 104 fundament (3 %)	12, 31, 34
Phrase structure change – 16 av 104 fundament (15 %)	1(3), 4, 6, 12, 26(2), 34(3), 36, 40, 51, 56(2), 64, 70(2), 71, 82, 83, 99
Clause structure change – 8 av 104 fundament (8 %)	1, 24, 31(2), 35, 45, 47, 54, 55
Sentence structure change – 1 av 104 fundament (1 %)	45
Cohesion change – 7 av 104 fundament (7 %)	12, 27, 28(2), 53, 72, 85, 99
Level shift – 3 av 104 fundament (3 %)	12(2), 35, 47
Synonymy – 3 av 104 fundament (3 %)	6, 41, 73
Hyponymy – 1 av 104 fundament (1 %)	25
Abstraction change – 7 av 104 fundament (7 %)	1, 2(2), 29, 30, 53, 70, 83
Distribution change – 12 av 104 fundament (12 %)	1(3), 4, 12, 28, 29, 34, 35, 47, 53, 70, 71, 83
Emphasis change – 1 av 104 förekomster (1 %)	42
Paraphrase	
Other semantic changes – 9 av 104 fundament (10 %)	1, 3, 6, 23, 28, 33, 34, 36, 43, 53
Explicitness change – 11 av 104 fundament (11 %)	1, 2, 4, 5, 25, 30, 53, 70(2), 75, 76, 83
Information change – 3 av 104 fundament (3 %)	28, 56, 71
Coherence change – 3 av 104 fundament (3 %)	12, 31, 42
Visibility change – 1 av 104 fundament (1 %)	71

Partial translation – 8 av 104 fundament (8 %)	12, 27, 34, 56, 71, 72, 75, 83
Transediting (omvänt) – 1 av 104 fundament (1 %)	28
Obligatorisk clause structure change – 20 av 104 fundament (19 %)	6, 7, 16, 19, 27, 28, 43, 45, 49, 51, 53, 71, 72, 78, 90, 93, 94, 98, 101, 102

1. Berliners, gaunt from short rations and stress, had little to celebrate at Christmas in 1944. (1) **Subjekt. 7 ord.**

Berlinarna, som magrat som en följd av den hårda ransoneringen av livsmedel och alla påfrestningar, hade föga anledning att fira julen 1944. **Subjekt. 15 ord.**

Phrase structure change (obestämd form *Berliners* = bestämd form *Berlinarna*)

Phrase structure change (obestämd form *short rations* = bestämd form *den hårda ransoneringen*)

Phrase structure change (pluralis *short rations* = singularis *den hårda ransoneringen*)

Explicitness change (tillägget av *livsmedel* gör översättningen mer explicit)

Abstraction change (tillägget av *livsmedel* gör översättningen mindre abstrakt)

Clause structure change (den verblösa satsen *gaunt from short rations and stress* = den finita satsen *som magrat som en följd av den hårda ransoneringen av livsmedel och alla påfrestningar*)

Transposition (adjektivet *gaunt* = verbet *magrat*)

Distribution change (*from* = *som en följd av*)

Distribution change (*short rations* = *den hårda ransoneringen av livsmedel*)

Distribution change (*stress* = *alla påfrestningar*)

Other semantic changes (*short* ≠ *knappa*) (Jfr *meagre rations*)

2. Much of the capital of the Reich had been reduced to rubble by bombing raids. (2) **Subjekt. 7 ord.**

Större delen av Tredje rikets huvudstad hade förvandlats till ruiner av bombräderna. **Subjekt. 6 ord.**

Abstraction change (*Much of* är mer abstrakt än *Större delen av*)

Abstraction change (*the Reich* är mer abstrakt än *Tredje riket*) Jfr *the Third Reich*

Explicitness change (*the Reich* är mindre explicit än *Tredje riket*) Jfr *the Third Reich*

3. The Berlin talent for black jokes had turned to gallows humour. (3) **Subjekt. 6 ord.**

Berlinarnas talang för makabra skämt hade förvandlats till galghumor. **Subjekt. 5 ord.**

Other semantic changes (*Berlin* ≠ *Berlinarnas*). En mer ordagrann översättning vore förmodligen 'Talangen i Berlin för...'

4. The quip of that unfestive season was, 'Be practical: give a coffin.' (4) **Subjekt. 6 ord.**

Ett populärt skämt denna föga festliga högtid lydde: "Var praktisk: köp en kista i julklapp." **Subjekt. 7 ord.**

Phrase structure change (Bestämd form *The quip* = Obestämd form *Ett populärt skämt*)

Explicitness change (*Quip* = *populärt skämt*). Innebörden *populärt* tycks inte finnas i *quip* men eftersom det tycks ha använts ofta bör det ha varit populärt.

Distribution change (*unfestive* = *föga högtidliga*)

5. The mood in Germany had changed exactly two years before. (5) **Subjekt. 4 ord.**

Stämningen hade förändrats exakt två år tidigare. **Subjekt. 1 ord.**

Explicitness change (Översättningen är mindre explicit eftersom *in Germany* inte har översatts)

6. To prepare the country for bad news, Joseph Goebbels, the Reichsminister for Propaganda and Enlightenment, had announced a 'German Christmas', which in National Socialist terms meant austerity and ideological determination, not candles and pine wreaths and singing '*Heilige Nacht*'. (8) **Adverbial + subjekt. 15 ord.**

I ett försök att förbereda nationen på de dåliga nyheterna hade Joseph Goebbels, ministern för folkupplysning och propaganda, tillkännagivit en "tysk jul", vilket i nationalsocialistisk begreppsvärld betydde spartansk livsföring och ideologisk beslutsamhet, inte stearinljus och kransar och *Stille Nacht, heilige Nacht*. **Adverbial. 10 ord.**

Obligatorisk clause structure change (A + S + V = A + V + S)

Other semantic changes (*To prepare* = *I ett försök att förbereda*)

Synonymy (*the country* = *nationen*) Jfr *landet*

Phrase structure change (obestämd form *bad news* = bestämd form *de dåliga nyheterna*)

7. By 1944, the traditional roast goose had become a distant memory. (9) **Adverbial + subjekt. 6 ord.**

1944 hade den traditionella ugnstekta gåsen blivit ett avlägset minne. **Adverbial. 1 ord.**

Obligatorisk clause structure change (A + S + V = A + V + S)

8. The actress Hildegard Knef gazed at a piano left exposed on the remnants of a floor. (11) **Subjekt. 4 ord.**

Skådespelerskan Hildegard Knef stirrade på ett piano som stod utlämnat åt vädrets makter på återstoden av ett golv. **Subjekt. 3 ord.**

Literal translation

9. Nobody could get to it, and she wondered how long it would be before it tumbled down to join the rubble below. (12) **Subjekt. 1 ord.**

Det gick inte att ta sig fram till det, och hon undrade hur länge det skulle dröja innan det rasade ner och blev till ett med bråten nere på marken. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

10. Nazi Party notices warned, 'Looters will be punished with death!' (14) **Subjekt. 3 ord.**

Anslag från nazistpartiet varnade: "Plundring bestraffas med döden!" **Subjekt. 3 ord.**

Literal translation

11. The lack of sleep contributed to the strange mixture of suppressed hysteria and fatalism. (16) **Subjekt. 4 ord.**

Bristen på sömn bidrog till den förunderliga blandningen av undertryckt hysteri och fatalism. **Subjekt. 3 ord.**

Literal translation

12. The ubiquitous initials LSR for Luftschutzraum, or air-raid shelter, were said to stand for '*Lernt schnell Russisch*': 'Learn Russian quickly'. (18) **Subjekt. 9 ord.**

Förkortningen LSR, som återfanns överallt och som betydde Luftschutzraum, skyddsrum, tolkades nu om till att betyda "*Lernt schnell Russisch*", "lär er ryska

snabbt". **Subjekt. 10 ord.**

Phrase structure change (Plural *initials* = Singular *förkortningen*)

Unit shift (ordet *ubiquitous* = satsen *som återfanns överallt*)

Distribution change (*for* = *som betydde...*)

Level shift (ordet *for* = syntax *som betydde*)

Cohesion change (*or* har tagits bort från översättningen)

Level shift (ordet *ubiquitous* = satsen *som återfanns överallt*)

Coherence change (*Ubiquitous* har flyttats fram i satsen där det översatts som *som återfanns överallt*)

Partial translation (*Luftschutzraum* = *Luftschutzraum*)

13. Most Berliners had entirely dropped the ‘*Heil Hitler!*’ greeting. (19) **Subjekt. 2 ord.**

De flesta berlinare hade helt lagt bort Hitlerhälsningen. **Subjekt. 3 ord.**

Literal translation

14. It was the last time he uttered the words when not on duty. (21) **Subjekt. 1 ord.**

Det var sista gången han yttrade de orden annat än när han var i tjänst. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

15. Loewe found that the most common greeting had become ‘*Bleib übrig!*’ – ‘Survive!’. (22) **Subjekt. 1 ord.**

Loewe kunde konstatera att den vanligaste hälsningen nu blivit ”Bleib übrig!” – ”Överlev!” **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

16. The humour also reflected the grotesque, sometimes surreal, images of the time. (23) **Subjekt + adverbial. 3 ord.**

Humorn återspeglade också de groteska och ibland överkliga bilder som hörde tiden till. **Subjekt. 1 ord.**

Obligatorisk clause structure change (S + A + V = S + V + A)

17. The largest air-raid construction in Berlin was the Zoo bunker, a vast ferro-concrete fortress of the totalitarian age, with flak batteries on the roof and huge shelters below, into which crowds of Berliners packed when the sirens sounded. (24) **Subjekt. 6 ord.**

Det största skyddsrummet i Berlin var bunkern i Tiergarten (Zoologiska trädgården), en enorm fästning i järn och betong byggd under Hitlertiden, med luftvärnsbatterier på taket och väldiga skyddsrum under marken, dit stora mängder berlinare sökte sig när sirenerna ljöd. **Subjekt. 5 ord.**

Literal translation

18. The diarist Ursula von Kardorff described it as 'like a stage-set for the prison scene in *Fidelio*'. (25) **Subjekt. 5 ord.**

Dagboksförfattaren Ursula von Kardorff beskrev den som "en väldig iscensättning av fängelsescenen i *Fidelio*". **Subjekt. 4 ord.**

Literal translation

19. Meanwhile, loving couples embraced on concrete spiral staircases as if taking part in a 'travesty of a fancy-dress ball'. (26) **Adverbial + subjekt. 3 ord.**

Samtidigt omfamnade kärlekspar varandra i spiraltrapporna av betong som om de deltog i en "travesti på en maskeradbal". **Adverbial. 1 ord.**

Obligatorisk clause structure change (A + S + V = A + V + S)

Transposition (verbet *loving* = substantivet *kärleks*...)

20. There was a pervasive atmosphere of impending downfall in personal lives as much as in the nation's existence. (27) **Subjekt. 1 ord.**

Det fanns en förhärskande stämning av förestående undergång lika mycket i privatlivet som i nationens existens. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

21. People spent their money recklessly, half-assuming that it would soon be worthless. (28) **Subjekt. 1 ord.**

Folk spenderade sina pengar utan tanke på morgondagen i tron att den tyska riksmarken ändå snart skulle vara värdelös. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

22. And there were stories, although hard to confirm, of girls and young women coupling with strangers in dark corners around the Zoo station and in the Tiergarten. (29)

Subjekt. 1 ord.

Och det berättas, även om det är svårt att dra detta i bevis, att flickor och unga kvinnor hade samlag med främlingar i prången vid Zoologiska trädgårdens tunnelbanestation och i Tiergarten. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

23. The desire to dispense with innocence is said to have become even more desperate later as the Red Army approached Berlin. (30) **Subjekt. 6 ord.**

Lusten att bli av med sin oskuld sägs ha blivit än mer desperat ju närmare Berlin Röda armén kom. **Subjekt. 7 ord.**

Other semantic changes (*innocence* har inte samma innebörd som *sin oskuld*)

24. The air-raid shelters themselves, lit with blue lights, could indeed provide a foretaste of claustrophobic hell, as people pushed in bundled in their warmest clothes and carrying small cardboard suitcases containing sandwiches and thermos. (31) **Subjekt. 8 ord.**

Skyddsrummen i sig själva, som lystes upp av blå lampor, gav också en försmak av ett klaustrofobiskt helvete, när människor påbyltade i sina varmaste kläder trängde sig in med små resväskor i papp som innehöll smörgåsar och termos. **Subjekt. 10 ord.**

Clause structure change (den infinita satsen *lit with blue lights* blir den finita satsen *som lystes upp av blå lampor*).

25. The ceilings were painted with luminous paint for the frequent occasions during the air raids when the lights failed, first dimming then flickering off. (35)
Subjekt. 2 ord.

Taken var målade med självlysande färg eftersom det ofta hände under bombräderna att elektriciteten försvann – först fladdrade ljusskenet till och sedan slocknade lamporna helt.

Subjekt. 1 ord.

Hyponomy (alla innertak är tak, men alla tak är inte innertak)

Explicitness change (“Taken” är mer implicit än det mer ordagranna “innertaken”)

26. Water supplies ceased when mains were hit and the *Aborte*, or lavatories, soon became disgusting, a real distress for a nation preoccupied with hygiene. (36)
Subjekt. 2 ord.

Vattentillgången upphörde abrupt när huvudledningar träffades, och *Aborts*, toaletterna, blev snart fullständigt motbjudande, något som var ytterligt problematiskt för en nation som var fixerad vid hygien.

Subjekt. 1 ord.

Phrase structure change (plural *Water supplies* = singular *Vattentillgången*)

Phrase structure change (obestämd form *Water supplies* = bestämd form *Vattentillgången*)

27. Water supplies ceased when mains were hit and the *Aborte*, or lavatories, soon became disgusting, a real distress for a nation preoccupied with hygiene. (36) **Subjekt + adverbial. 5 ord.**

Vattentillgången upphörde abrupt när huvudledningar träffades, och *Aborts*, toaletterna, blev snart fullständigt motbjudande, något som var ytterligt problematiskt för en nation som var fixerad vid hygien. **Subjekt. 2 ord.**

Obligatorisk clause structure change (S + A + V = S + V + A)

Cohesion change (or har tagits bort från översättningen)

Partial translation (*Aborte* = *Aborts*)

28. In the main corridors, seating halls and bunk rooms, the air was foul from over-use and condensation dripped from the ceilings. (39) **Adverbial + subjekt. 11 ord.**

I de större korridorerna, i salarna med bänkar och i bunkrarna ville luften inte räckta till och kondensvatten droppade från taken. **Adverbial. 11 ord.**

Obligatorisk clause structure change (A + S + V = A + V + S)

Distribution change (*seating halls = salarna med bänkar*)

Information change (*med bänkarna har lagts till*)

Transediting (omvänt) (*bunk rooms ≠ bunkrarna*)

Cohesion change (*i har upprepats i i salarna*)

Cohesion change (*i har upprepats i i bunkrarna*)

Other semantic changes (*main ≠ större*)

29. In the main corridors, seating halls and bunk rooms, the air was foul from over-use and condensation dripped from the ceilings. (39) **Subjekt. 1 ord.**

I de större korridorerna, i salarna med bänkar och i bunkrarna ville luften inte räckta till och kondensvatten droppade från taken. **Subjekt. 1 ord.**

Abstraction change (*kondensvatten är mindre abstrakt än det ordagranna 'kondens'*)

Distribution change

30. The complex of shelters under the Gesundbrunnen U-Bahn station had been designed to take 1,500 people, yet often more than three times that number packed in. (40) **Subjekt. 9 ord.**

Komplexet av skyddsrum under tunnelbanestationen Gesundbrunnen hade byggts för att rymma 1500 människor, men oftast var antalet personer som trängdes där nere det tredubbla. **Subjekt. 6 ord.**

Explicitness change (*Shelter är mindre explicit än skyddsrum*) Jfr. *air-raid construction/air-raid shelter*

Abstraction change (*U-Bahn station är mer abstrakt på engelska än vad tunnelbanestationen är på svenska*)

31. The foreign workers in Berlin, 300,000 strong and identifiable by a letter painted on their clothes to denote their country of origin, were simply forbidden entry to underground bunkers and cellars. (45) **Subjekt. 22 ord.**
De 300 000 utländska arbetarna i Berlin, vilka identifierades med en bokstav som målats på deras kläder för att beteckna vilket land de kom från, fick överhuvudtaget inte lov att gå ner i skyddsrummen. **Subjekt. 24 ord.**

Coherence change: (300,000 har flyttats fram i översättningen)

Clause structure change: (den verblösa satsen *identifiable by a letter* = den finita satsen *vilka identifierades med en bokstav*)

Clause structure change: (den infinita satsen *painted on their clothes* = den finita satsen *som målats på deras kläder*)

Unit shift: (frasen *their country of origin* = satsen *vilket land de kom ifrån*)

32. This was partly an extension of the Nazi policy to stop them mingling intimately with the German race, but the overriding concern of the authorities was to save the lives of Germans. (46) **Subjekt. 1 ord.**
Detta var delvis en förlängning av den nazistiska politiken att hindra dem från att umgås intimt med den tyska rasen, men myndigheternas främsta skäl var att rädda tyska liv. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

33. This was partly an extension of the Nazi policy to stop them mingling intimately with the German race, but the overriding concern of the authorities was to save the lives of Germans. (46) **Subjekt. 6 ord.**
Detta var delvis en förlängning av den nazistiska politiken att hindra dem från att umgås intimt med den tyska rasen, men myndigheternas främsta skäl var att rädda tyska liv. **Subjekt. 3 ord.**

Other semantic changes (*concern* ≠ *skäl*) Jfr 'angelägenhet'

34. A forced labourer, particularly an 'Ostarbeiter', or eastern worker, most of whom had been rounded up in the Ukraine and Belorussia, was regarded as expendable. (47) **Subjekt. 21 ord.**

Slavarbetare, och då särskilt "Ostarbeiter", eller arbetare från Öst, varav de flesta hade hämtats från Ukraina och Vitryssland, betraktades som förbrukningsvaror. **Subjekt. 18 ord.**

Phrase structure change (Singular *A forced labourer* = Plural *Slavarbetare*)

Phrase structure change (Singular *an 'Ostarbeiter'* = Plural *"Ostarbeiter"*)

Phrase structure change (Singular *eastern worker* = Plural *arbetare från Öst*)

Unit shift (ordet *eastern* = frasen *från Öst*)

Transposition (adjektivet *eastern* = adverbet *från Öst*)

Distribution change (*been rounded up* = *hämtats*)

Other semantic changes (*in* = *från*)

Partial translation (*Ostarbeiter* = *Ostarbeiter*)

35. Yet many foreign workers, conscripted as well as volunteers, enjoyed a far greater degree of freedom than the unfortunates consigned to camps. (48) **Subjekt. 8 ord.**

Men många utländska arbetare, såväl sådana som hämtats med tvång som frivilliga, åtnjöt betydligt större frihet än sina olycksbröder som satt i läger. **Subjekt. 11 ord.**

Clause structure change: (infinite sats *conscripted as well as volunteers* = finite sats *såväl sådana som hämtats med tvång som frivilliga*)

Distribution change (*conscripted* = *sådana som hämtats med tvång*)

Level shift (ordet *conscripted* = syntax *sådana som hämtats med tvång*)

36. Those who worked in armaments factories around the capital, for example, had created their own refuge and Bohemian subculture with newsheets and plays in the depths of the Friedrichstrasse station. (49) **Subjekt + adverbial. 11 ord.**

De som arbetade i rustningsindustrierna runt huvudstaden, till exempel, hade skapat sin egen tillflyktsort och en bohemisk subkultur med nyhetsblad och teaterpjäser djupt inne på stationen vid Friedrichstrasse. **Subjekt + adverbial. 9 ord.**

Phrase structure change (obestämd form *armaments factories* = bestämd form *rustningsindustrierna*)

Other semantic changes (*armaments factories* ≠ *rustningsindustrierna*) Jfr 'rustningsfabrikerna'

37. Their spirits were rising visibly as the Red Army advanced, while those of their exploiters fell. (50) **Subjekt. 2 ord.**

Deras humör blev allt bättre ju längre in i Tyskland Röda armén avancerade, medan deras förtryckare blev allt mer deprimerade. **Subjekt. 2 ord.**

Literal translation

38. Most Germans looked on foreign workers with trepidation. (51) **Subjekt. 2 ord.**

De flesta tyskar betraktade de utländska arbetarna med nervös oro. **Subjekt. 3 ord.**

Literal translation

39. They saw them as a Trojan Horse garrison ready to attack and revenge themselves as soon as the enemy armies approached the city. (52) **Subjekt. 1 ord.**

De uppfattade dem som femtekolonnare som var beredda att gå till angrepp och utkräva hämnd i samma ögonblick som de fientliga arméerna närmade sig staden.

Subjekt. 1 ord.

Literal translation

40. Berliners suffered from an atavistic and visceral fear of the Slav invader from the east. (53) **Subjekt. 1 ord.**

Berlinarna led av en atavistisk och irrationell skräck för de slaviska inkräktarna från öst. **Subjekt. 1 ord.**

Phrase structure change: (obestämd form *Berliners* = bestämd form *Berlinarna*)

41. Fear was easily turned to hate. (54) **Subjekt. 1 ord.**

Skräck kunde lätt omvandlas till hat. **Subjekt. 1 ord.**

Synonymy (Jfr 'rädsla')

42. A married man who used to visit his mistress regularly in the district of Prenzlauerberg could not go down to the communal cellar because that would have aroused suspicions. (57) **Subjekt. 15 ord.**
- En gift man som regelbundet brukade besöka sin älskarinna i området vid Prenzlauerberg, kunde inte gå ner i det kommunala skyddsrummet eftersom det skulle väcka misstankar. **Subjekt. 13 ord.**
- Coherence change (i nominalfrasen har översättningen av *regularly* (*regelbundet*) flyttats bak i översättningen).**
- Emphasis change (*regularly* har fått en svagare betoning i översättningen, där det skrivs tidigare i satsen).**
43. One evening, the building received a direct hit, and the luckless adulterer, who had been sitting on a sofa, was buried up to his neck in rubble. (58) **Subjekt. 4 ord.**
- En kväll fick huset en direktträff, och den olycklige äktenskapsbrytaren, som hade suttit i en soffa, begravdes upp till halsen i bråte. **Subjekt. 2 ord.**
- Obligatorisk clause structure change (A + S + V = A + V + S)**
- Other semantic changes: (*the building* = *huset*)**
44. One evening, the building received a direct hit, and the luckless adulterer, who had been sitting on a sofa, was buried up to his neck in rubble. (58) **Subjekt. 10 ord.**
- En kväll fick huset en direktträff, och den olycklige äktenskapsbrytaren, som hade suttit i en soffa, begravdes upp till halsen i bråte. **Subjekt. 9 ord.**
- Literal translation**
45. After the raid, a boy called Erich Schmidtke and a Czech labourer whose illegal presence in the cellar had been tolerated heard his screams of pain and ran upstairs towards the sound. (59) **Adverbial + subjekt. 21 ord.**
- Efter råden hörde en pojke som hette Erich Schmidtke och en tjeckisk arbetare, som visserligen inte fick lov att vistas i källaren men som ändå givits tillträde, att någon skrek av smärta. **Adverbial. 2 ord.**
- Obligatorisk clause structure change (A + S + V = A + V + S)**

Clause structure change (infinit sats called *Erich Schmidke* = finit sats som *hette Erich Schmidke*)

Sentence structure change (relativsatsen *whose illegal presence in the cellar had been tolerated* = två relativsats som *visserligen inte fick lov att vistas i källaren + som ändå givits tillträde*)

46. She started screaming in anger. (61) **Subjekt. 1 ord.**

Hon började skrika av ilska. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

47. General Günther Blumentritt, like most of those in authority, was convinced that the bombing raids on Germany produced a real '*Volksgenossenschaft*' or 'patriotic comradeship'. (64) **Subjekt + adverbial. 9 ord.**

General Günther Blumentritt var, liksom de flesta makthavare, övertygad om att bombräderna mot Tyskland framkallade ett sannskyldigt "*Volksgenossenschaft*" eller "patriotiskt kamratskap". **Subjekt. 3 ord.**

Clause structure change (S + A + V = S + V + A)

Distribution change (*Those in authority* = *makthavare*)

Level shift (elliptisk relativsats *Those in authority* = ordet *makthavare*)

48. This may well have been true in 1942 and 1943, but by late 1944 the effect tended to polarize opinion between the hardliners and the war-weary. (65) **Subjekt. 1 ord.**

Det kan mycket väl ha varit fallet 1942 och 1943, men i slutet av 1944 var effekten snarare att åsikterna mellan högarna och de krigströtta polariserades än mer. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

49. This may well have been true in 1942 and 1943, but by late 1944 the effect tended to polarize opinion between the hardliners and the war-weary. (65) **Adverbial + subjekt. 5 ord.**

Det kan mycket väl ha varit fallet 1942 och 1943, men i slutet av 1944 var effekten snarare att åsikterna mellan hökarna och de krigströtta polariserades än mer.
Adverbial. 4 ord.

Obligatorisk clause structure change (A + S + V = A + V + S)

50. Berlin had been the city with the highest proportion of opponents to the Nazi regime, as its voting records before 1933 indicate. (66) **Subjekt. 1 ord.**

Berlin hade varit den stad som haft högst proportion oppositionella mot nazistregeringen, såsom röstlängderna före 1933 visar. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

51. But with the exception of a very small and courageous minority, opposition to the Nazis had generally been limited to gibes and grumbles. (67) **Adverbial + subjekt. 14 ord.**

Men med undantag av en mycket liten och modig minoritet hade motståndet mot nazisterna i stort sett begränsats till gliringar och kverulans. **Adverbial. 9 ord.**

Obligatorisk clause structure change (A + S + V = A + V + S)

Phrase structure change (obestämd form *opposition* = bestämd form *motståndet*)

52. The majority had been genuinely horrified by the assassination attempt against Hitler on 20 July 1944. (68) **Subjekt. 2 ord.**

Majoriteten hade blivit uppriktigt förfärad av mordförsöket på Hitler den 20 juli 1944. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

53. And as the Reich's frontiers became threatened both in the east and in the west, they drank in Goebbels's stream of lies that the Führer would unleash new 'wonder weapons' against their enemies, as if he were about to assume the role of a wrathful Jupiter flinging thunderbolts as a symbol of his power. (69) **Adverbial + subjekt. 15 ord.**

Och allteftersom riksgränsen började hotas både ifrån öst och väst, insöp de girigt Goebbels ändlösa flöde av lögnar, som att Führern skulle släppa lös nya ”undervapen” mot deras fiender, som om han skulle ikläda sig rollen av en vredgad Jupiter som kastade åskvigar omkring sig som ett uttryck för sin makt. **Adverbial. 9 ord.**

Obligatorisk clause structure change (A + S + V = A + V + S)

Explicitness change (*the Reich's frontiers* är mer explicit än *riksgränsen* eftersom det tydligare anger vilken riksgräns det gäller. Alternativ: 'rikets gränser' eller 'Tredje rikets gränser')

Cohesion change (*in* har inte översatts i *in the west = väst*)

Distribution change (*the Reich's frontiers = riksgränsen*) (inte med avseende på artikeln)

Abstraction change (*the Reich's frontiers* är mindre abstract än *riksgränsen*)

Other semantic changes (befintlighet blir rikning, *in the east and in the west = ifrån öst och väst*)

54. A letter written by a wife to her husband in a French prison camp reveals the embattled mentality and the readiness to believe the regime's propaganda. (70)
Subjekt. 14 ord.

Ett brev som skrevs av en hustru till sin make i ett franskt fångläger avslöjar den förvridna mentaliteten och redobogenheten att tro på regimens propaganda. **Subjekt. 14 ord.**

Clause structure change (infinite sats *written by a wife to her husband in a French prison camp* = finite sats *som skrevs av en hustru till sin make i ett franskt fångläger*)

55. The Ardennes offensive, launched on 16 December 1944, intoxicated Hitler loyalists with revived morale. (71) **Subjekt. 8 ord.**

Ardenneroffensiven, som inleddes den 16 december 1944, innebar ett enormt uppsving i moralen för dem som var lojala mot Hitler. **Subjekt. 7 ord. (Annan referent)**

Clause structure change (infinite sats *launched on 16 December 1944* = finite sats *som inleddes den 16 december 1944*).

56. Belief in the Führer and in the *Wunderwaffen*, the miracle weapons such as the V-2, blinded them to reality. (73) **Subjekt. 15 ord.**

Tron på Führern och på Wunderwaffen, mirakelvapen som V-2-raketerna, gjorde dem blinda för helhetsbilden. **Subjekt. 9 ord.**

Phrase structure change (obestämd form *Belief* = bestämd form *Tron*)

Phrase structure change (bestämd form *the miracle weapons* = obestämd form *mirakelvapen*)

Information change (*V-2* = *V-2-raketerna*)

Partial translation (*Wunderwaffen* = *Wunderwaffen*)

57. Rumours spread that the US First Army had been completely surrounded and taken prisoner due to an anaesthetic gas. (74) **Subjekt. 1 ord.**

Rykten spreds om att hela den 1. amerikanska armén hade kringränts och tagits till fånga med hjälp av bedövningsgas. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

58. They thought that they could hold the world to ransom and take revenge for all that Germany had suffered. (75) **Subjekt. 1 ord.**

De trodde att de kunde utöva utpressning mot hela världen och ta hämnd för allt det lidande Tyskland utsatts för. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

59. Many regretted that the French capital should have been spared from destruction the year before while Berlin was bombed to ruins. (78) **Subjekt. 1 ord.**

Många beklagade sig över att man hade skonat Paris från förstörelse föregående år medan Berlin bombades till ruiner. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

60. They exulted at the idea that history might now be corrected. (79) **Subjekt. 1 ord.**

De jublade över tanken på att detta misstag nu skulle rättas till. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

61. The German Army's high command did not share this enthusiasm for the offensive in the west. (80) **Subjekt. 5 ord.**

Den tyska arméns överkommando delade inte denna entusiasm för offensiven i väst. **Subjekt. 4 ord.**

Literal translation

62. General staff officers feared that Hitler's strategic coup against the Americans in the Ardennes would weaken the Eastern Front at a decisive moment. (81) **Subjekt. 3 ord.**

Generalstabsofficerare var rädda att Hitlers strategiska kupp mot amerikanerna i Ardennerna skulle försvaga östfronten vid en avgörande tidpunkt. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

63. The plan was in any case vastly over-ambitious. (82) **Subjekt. 2 ord.**

Planen var i vilket fall som helst oerhört överambitiös. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

64. Yet the lack of fuel made it extremely unlikely that they would ever reach their objective of Antwerp, the Western Allies' main supply base. (84) **Subjekt. 4 ord.**

Men brist på drivmedel gjorde det högst osannolikt att de någonsin skulle nå fram till målet Antwerpen, de västallierades viktigaste underhållsbas. **Subjekt. 3 ord.**

Phrase structure change (bestämd form *the lack of fuel* = obestämd form *brist på drivmedel*).

65. Hitler was fixated by the dreams of dramatically reversing the fortunes of war and forcing Roosevelt and Churchill to come to terms. (85) **Subjekt. 1 ord.**

Hitler var fixerad vid drömmar om att dramatiskt kasta om krigslyckan och tvinga Roosevelt och Churchill till en uppgörelse. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

66. He had decisively rejected any suggestion of overtures to the Soviet Union, partly for the sound reason that Stalin was interested only in the destruction of Nazi Germany, but there was also a fundamental impediment. (86) **Subjekt. 1 ord.**

Han hade eftertryckligt förkastat alla antydningar om trevare mot Sovjetunionen, delvis av det helt korrekta skälet att Stalin bara hade ett mål för ögonen och det var att krossa det nazistiska Tyskland, men det fanns också annat som lade hinder i vägen.

Subjekt. 1 ord.

Literal translation

67. He had decisively rejected any suggestion of overtures to the Soviet Union, partly for the sound reason that Stalin was interested only in the destruction of Nazi Germany, but there was also a fundamental impediment. (86) **Subjekt. 1 ord.**

Han hade eftertryckligt förkastat alla antydningar om trevare mot Sovjetunionen, delvis av det helt korrekta skälet att Stalin bara hade ett mål för ögonen och det var att krossa det nazistiska Tyskland, men det fanns också annat som lade hinder i vägen. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

68. He could not be seen to sue for peace when Germany was losing. (88) **Subjekt. 1 ord.**

Han kunde inte be om fred när Tyskland höll på att förlora. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

69. A victory in the Ardennes was therefore vital for every reason. (89) **Subjekt. 5 ord.**

En seger i Ardennerna var därför av nöden på flera plan. **Subjekt. 4 ord.**

Literal translation

70. But American doggedness in defence, especially at Bastogne, and the massive deployment of Allied air power once the weather cleared, broke the momentum of attack within a week. (90) **Subjekt. 19 ord.**

Men de amerikanska truppernas hårdnackade försvar, särskilt vid Bastogne, och massiva allierade flyginsatser när väl vädret klarnat, gjorde att angreppet förlorade sin udd inom en vecka. **Subjekt. 16 ord.**

Distribution change (*American* = *amerikanska truppernas*)

Abstraction change (*American* är mer abstrakt än *amerikanska truppernas*)

Explicitness change (*American* är mindre explicit än *amerikanska truppernas*)

Transposition (substantivet *doggedness* = adjektivet *hårdnackade*)

Transposition (adverbet *in defence* = substantivet *försvar*)

Phrase structure change (obestämd form *American doggedness in defence* = bestämd form *de amerikanska truppernas hårdnackade försvar*)

Phrase structure change (bestämd form *the massive deployment of Allied air power* = obestämd form *massiva allierade flyginsatser*)

Explicitness change (*deployment* har inte översatts och översättningen blir mer implicit)

71. On Christmas Eve, General Heinz Guderian, the chief of the army supreme command, OKH, drove in his large Mercedes staff car to Führer headquarters in the west. (91)
Adverbial + subjekt. 14 ord.

På julaftonen körde generalöverste Heinz Guderian, chef för arméns överkommando, OKH [*Oberkommando des Heeres*], i sin stora stabsbil av märket Mercedes, till Führerns högkvarter i väst. **Adverbial. 2 ord.**

Obligatorisk clause structure change (A + S + V = A + V + S)

Phrase structure change (bestämd form *the chief* = obestämd form *chef*)

Information change (*[Oberkommando des Heeres]* har lagts till i översättningen)

Distribution change (*[Oberkommando des Heeres]* har lagts till i översättningen)

Visibility change (*[Oberkommando des Heeres]* har lagts till i översättningen)

Partial translation (*OKH = OKH*)

72. After abandoning the *Wolfsschanze*, or ‘Wolf’s Lair’, in East Prussia on 20 November 1944, Hitler had moved to Berlin for a minor operation on his throat. (92) **Adverbial + subjekt. 15 ord.**

Efter att ha lämnat *Wolfsschanze*, ”Varglyan”, i Ostpreussen den 20 november 1944, hade Hitler flyttat till Berlin för att genomgå en mindre halsoperation. **Adverbial. 12 ord.**

Obligatorisk clause structure change (A + S + V = A + V + S)

Cohesion change (*or* har inte översatts)

Partial translation (*Wolfsschanze = Wolfsschanze*)

73. His destination was another secret and camouflaged complex in woods near Ziegenberg, less than forty kilometres from Frankfurt am Main. (94) **Subjekt. 2 ord.**

Hans mål var ett annat hemligt och kamouflerat komplex i skogarna nära Ziegenberg, mindre än fyrtio kilometer från Frankfurt am Main. **Subjekt. 2 ord.**

Synonymy (*mål* istället för *destination*)

74. Guderian, the great theorist of tank warfare, had known the dangers of such an operation from the start, but he had little say in the matter. (96) **Subjekt. 7 ord.**

Guderian, den store teoretikern på pansarkrigföring, insåg redan från början riskerna som var förknippade med offensiven i Ardennerna, men hans åsikter i frågan vägde lätt. **Subjekt. 6 ord.**

Literal translation

75. The OKW, the high command of the Wehrmacht (all the armed forces), was responsible for operations outside the Eastern Front. (98) **Subjekt. 12 ord.**

OKW, Wehrmachts överkommando (*Oberkommando der Wehrmacht*), hade ansvar för övrig krigföring. **Subjekt. 6 ord.**

Explicitness change (*all the armed forces* är mer explicit på engelska än vad *Oberkommando der Wehrmacht* är på svenska)

Partial translation (*OKW= OKW*)

76. Both organizations were based just south of Berlin in neighbouring underground complexes at Zossen. (99) **Subjekt. 2 ord.**

Organisationerna låg grannar med varandra ett kort stycke söder om Berlin i underjordiska bunkerkomplex i Zossen. **Subjekt. 1 ord.**

Explicitness change (*Both organizations* är mer explicit än *Organisationerna*)

77. He had little time for an entirely speculative international strategy when the country was under attack from both sides. (101) **Subjekt. 1 ord.**

Han hade inte tid att ägna sig åt spekulationer i internationell strategi när landet angreps från bägge håll. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

78. Instead, he relied on a soldier's instinct for the point of maximum danger. (102) **Adverbial + subjekt. 2 ord.**

I stället förlitade han sig på sin instinkt som soldat för att bedöma varifrån den värsta faran hotade. **Adverbial. 2 ord.**

Obligatorisk clause structure change (A + S + V = A + V + S)

79. Gehlen calculated that around 12 January the Red Army would launch a massive attack from the line of the River Vistula. (105) **Subjekt. 1 ord.**

Gehlen hade kommit fram till att ungefär den 12 januari skulle Röda armén inleda en massiv attack från frontlinjen vid floden Wisła. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

80. His department estimated that the enemy had a superiority of eleven to one in infantry, seven to one in tanks and twenty to one in artillery and also in aviation. (106) **Subjekt. 2 ord.**

Hans avdelning hade beräknat att fienden hade en överlägsenhet med elva mot ett vad gällde infanteri, sju mot ett i pansar och tjugo mot ett i artilleri och även i flyg.

Subjekt. 2 ord.

Literal translation

81. Guderian entered the conference room at the *Adlerhorst* to find himself facing Hitler and his military staff, and also Heinrich Himmler, the Reichsführer SS who, after the July plot, had also been made commander of the Replacement Army. (107) **Subjekt. 1 ord.**

Guderian gick in i konferensrummet i *Adlerhorst* där han mötte Hitler och hans militära stab, och dessutom Heinrich Himmler, högste chefen för SS, som efter attentatet i juli också hade utsetts till befälhavare för hemmaarmén. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

82. Every member of Hitler's military staff had been selected for his unquestioning loyalty. (108) **Subjekt. 6 ord.**
Alla medlemmarna i Hitlers militära stab hade valts på grundval av sin obestriddiga lojalitet. **Subjekt. 6 ord.**

Phrase structure change (singular *Every member* = plural *Alla medlemmarna*)

83. Field Marshal Keitel, the chief of staff of the OKW, was famous for his pompous servility to Hitler. (109) **Subjekt. 10 ord.**
Fältmarskalk Keitel, stabschef för Wehrmachts överkommando, OKW, var berömd för sin pompösa underdånighet inför Hitler. **Subjekt. 7 ord.**
Explicitness change (översättningen har lagt till *Wehrmachts överkommando* och därmed blivit mer explicit)
Distribution change (översättningen har lagt till *Wehrmachts överkommando*)
Abstraction change (översättningen har lagt till *Wehrmachts överkommando* och blivit mindre abstrakt)
Phrase structure change (bestämd form *the chief of staff* = obestämd form *stabschef*)
Partial translation (*OKW* = *OKW*)

84. Exasperated army officers referred to him either as the 'Reich's garage attendant' or the 'nodding donkey'. (110) **Subjekt. 3 ord.**
Uppretade arméofficerare kallade honom antingen för "Rikets garagevakt" eller den "nickande åsnan". **Subjekt. 2 ord.**
Literal Translation

85. Colonel General Jodl, who had a cold, hard face, was far more competent than Keitel, yet he hardly ever opposed the Führer's disastrous attempts to control every battalion. (111) **Subjekt. 9 ord.**

Generalöverste Jodl, som hade ett kallt och hårt ansikte, var betydligt mer kompetent än Keitel, men ändå motsatte han sig ytterst sällan Führerns katastrofala försök att kontrollera skeendet ner till varje bataljon. **Subjekt. 9 ord.**

Cohesion change (*och* har lagts till i översättningen)

86. He had very nearly been dismissed in the autumn of 1942 for having dared to contradict his master. (112) **Subjekt. 1 ord.**

Han hade varit på vippen att få silkessnöret på hösten 1942 eftersom han dristat sig att säga emot Hitler. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

87. General Burgdorf, Hitler's chief military adjutant and chief of the army personnel department controlling all appointments, had replaced the devoted General Schmudt, mortally wounded by Stauffenberg's bomb at the *Wolfsschanze*. (113) **Subjekt. 16 ord.**

General Burgdorf, Hitlers chefsadjutant och ansvarig för arméns personalavdelning som kontrollerade alla utnämningar, hade ersatt den tillgivne general Schmudt, som sårades dödligt av Stauffenbergs bomb i *Wolfsschanze*. **Subjekt. 13 ord.**

Literal translation

88. He warned that the attack would take place within three weeks and requested that, since the Ardennes offensive had now ground to a halt, as many divisions as possible should be withdrawn for redeployment on the Vistula front. (116) **Subjekt. 1 ord.**

Han varnade för att angreppet skulle ske inom tre veckor och eftersom offensiven i Ardennerna nu kört fast, menade han att så många divisioner som möjligt skulle dras tillbaka och omgrupperas vid Wisłafronten. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

89. Hitler stopped him. (117) **Subjekt. 1 ord.**

Hitler tystade honom och hävdade att sådana beräkningar av fiendens styrka var absurda. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

90. Soviet rifle divisions never had more than 7,000 men each. (119) **Subjekt + adverbial. 4 ord.**

Sovjetiska skyttedivisioner omfattade aldrig fler än 7000 man. **Subjekt. 2 ord.**

Obligatorisk clause structure change (S + A + V = S + V + A)

91. Their tank corps had hardly any tanks. (120) **Subjekt. 3 ord.**

Deras pansarkårer saknade i stort stridsvagnar. **Subjekt. 2 ord.**

Literal translation

92. Guderian resisted the temptation to reply that it was Hitler himself who talked of German 'armies' when they were the size of a single corps, and of 'infantry divisions' reduced to battalion strength. (121) **Subjekt. 1 ord.**

Guderian motstod frestelsen att påpeka att Hitler själv gärna talade om tyska "arméer" när de inte var större än en kår, och om "infanteridivisioner" när det i själva verket rörde sig om bataljoner. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

93. Instead, he defended Gehlen's figures. (122) **Adverbial + subjekt. 2 ord.**

I stället försvarade han Gehlens uppgifter. **Adverbial. 2 ord.**

Obligatorisk clause structure change (A + S + V = A + V + S)

94. To his horror, General Jodl argued that the offensive in the west should continue with further attacks. (123) **Adverbial + subjekt. 5 ord.**

Till hans förskräckelse hävdade generalöverste Jodl att offensiven i väst borde fortsätta med förnyade angrepp. **Adverbial. 3 ord.**

Obligatorisk clause structure change (A + S + V = A + V + S)

95. It was even more provoking for him to have to listen at dinner to the verdict of Himmler, who revelled in his new role of military leader. (125) **Subjekt. 1 ord.**

Det var än mer provocerande för honom att vara tvungen att vid middagen lyssna på de åsikter som framfördes av Himmler, som njöt av sin nya roll som militär ledare.

Subjekt. 1 ord.

Literal translation

96. He had recently been made army group commander on the upper Rhine in addition to his other appointments. (126) **Subjekt. 1 ord.**

Han hade nyligen utsetts till befälhavare för armégruppen vid övre Rhen förutom alla andra befattningar som han innehade. **Subjekt. 1 ord.**

Literal translation

97. Guderian had no alternative but to return to OKH headquarters at Zossen. (127) **Subjekt. 1 ord.**

Guderian hade inget annat alternativ än att återvända till OKH:s högkvarter i Zossen.

Subjekt. 1 ord.

Literal translation

98. In the meantime, the losses in the west mounted. (128) **Adverbial + subjekt. 8 ord.**

Under tiden steg förlusterna i väst. **Adverbial. 2 ord.**

Obligatorisk clause structure change (A + S + V = A + V + S)

99. The Ardennes offensive and its ancillary operations cost 80,000 German casualties. (129) **Subjekt. 7 ord.**

Offensiven i Ardennerna och olika stödoperationer resulterade i 80 000 döda och sårade. **Subjekt. 6 ord.**

Transposition (Substantivet *The Ardennes* = adverbet *i Ardennerna*)

Cohesion change (*its* har inte översatts)

Phrase structure change (bestämd form *its ancillary operations* = obestämd form *olika stödoperationer*)

100. Hitler refused to accept that the Ardennes battle was his equivalent of the *Kaiserschlacht*, the last great German attack of the First World War. (131) **Subjekt. 1 ord.**

Hitler vägrade att acceptera att slaget i Ardennerna var hans motsvarighet till *Kaiserschlacht*, den sista stora tyska attacken under första världskriget.

Subjekt. 1 ord.

Literal translation

101. He obsessively rejected any parallels with 1918. (132) **Subjekt + adverbial. 2 ord.**

Han avvisade maniskt alla paralleller med 1918. **Subjekt. 1 ord.**

Obligatorisk clause structure change (S + A + V = S + V + A)

102. For him, 1918 symbolized only the revolutionary 'stab in the back' which brought down the Kaiser and reduced Germany to a humiliating defeat. (133) **Prepositionsobjekt + subjekt. 3 ord.**

För honom var 1918 endast liktydigt med revolutionärernas knivhugg i ryggen som innebar kejsardömetts fall och utsatte Tyskland för ett förödmjukande nederlag.

Prepositionsobjekt. 2 ord.

Obligatorisk clause structure change (Prep.o + S + V = Prep.o. + V + S)

- 103.** But he continued to lay all the blame on others for the sequence of disasters.
(135) **Subjekt. 1 ord.**
Men han fortsatte att lägga skulden för raden av katastrofer på andra. **Subjekt. 1 ord.**
Literal translation

- 104.** They were all 'traitors', especially army officers. (136) **Subjekt. 1 ord.**

De var alla "förrädare", särskilt arméofficerarna. **Subjekt. 1 ord.**
Literal translation

4. Förekomster med oförändrad ordföljd, utom eventuellt V2, och med samma syntaktiska satsdel(ar) men annan referent, pronominalisering eller underförstått subjekt.

Tabell B

Chestermans översättningsstrategier + 'Obligatorisk 'Clause structure change (% av antalet fundament för avsnitt 4.1.1 där översättningsstrategin har bidragit till att subjektet har ändrats)	De 25 fundamenten för avsnitt 4.1.1, med avseende på fundamentets ordningstal (1-25) i den här bilagan (mer än ett exempel av samma översättningsstrategi per fundament anges inom parentes efter fundamentets ordningstal)
Transposition – 3 av 25 fundament (12 %)	12, 17, 18
Unit shift – 2 av 25 fundament (8 %)	14, 24
Clause structure change – 5 av 25 fundament (20 %)	2, 4, 5, 10, 11
Sentence structure change – 2 av 25 fundament (8 %)	3, 13
Cohesion change – 2 av 25 fundament (8 %)	21, 25
Trope change – 1 av 25 fundament (4 %)	12
Hyponymy - 1 av 25 fundament (4 %)	18
Distribution change	
Emphasis change – 3 av 25 fundament (12 %)	1, 17, 19
Other semantic changes	
Paraphrase – 11 av 25 fundament (44 %)	3, 4, 6, 7, 8, 9, 13, 15, 16, 20 22, 23
Explicitness change – 1 av 25 fundament (4 %)	4
Information change – 1 av 25 fundament (4 %)	6
Trope change 1 av 25 fundament (4 %)	18
Obligatorisk Clause structure change – 7 av 25 fundament (28 %)	2, 7, 9, 11, 12, 21, 25

1. The Nazi Regime found it hard to admit that the largest formation in the whole of the Wehrmacht was doomed to annihilation in the ruins of Stalingrad and in the frozen steppe outside. (7) **Subjekt. 3 ord.**

Det bar den nazistiska regimen emot att erkänna att den största enheten i hela Wehrmacht var dömd till undergång i Stalingrads ruiner och på den frusna stäppen runtomkring. **Subjekt. 1 ord. (Övrig förekomst)**

Emphasis change (*The Nazi Regime*, översatt som *den nazistiska regimen*, och *it*, översatt som *Det* har bytt plats i översättningen och fått mer respektive mindre betoning)

2. In streets where the façade of a house had collapsed, pictures could still be seen hanging on the walls of what had been a sitting room or bedroom. (10) **Adverbial + subjekt. 11 ord.**

På gator där en husfasad störtat samman såg man fortfarande inramade fotografier och målningar som hängde på väggarna i vad som varit ett vardagsrum eller sovrum. **Adverbial. 7 ord. (Annan referent för subjektet)**

Clause structure change (den aktiva satsen med fundamentet blir passiv, därför ändras subjektet *pictures* till *man*)

3. Nobody could get to it, and she wondered how long it would be before it tumbled down to join the rubble below. (12) **Subjekt. 1 ord.**

Det gick inte att ta sig fram till det, och hon undrade hur länge det skulle dröja innan det rasade ner och blev till ett med bråten nere på marken. **Subjekt. 1 ord. (Övrig förekomst)**

Paraphrase

Sentence structure change (Engelsk huvudsats *Nobody could get to it* = svensk huvudsats *Det gick inte* + bisats *att ta sig fram till det*)

4. Messages from families were scrawled on gutted buildings to tell a son returning from the front that they were all right and staying elsewhere. (13) **Subjekt. 3 ord.**

Familjer som bott i de urblåsta husen hade skrivit meddelanden på väggarna för att berätta för sin son som kanske skulle komma hem från fronten att de mådde bra och nu bodde någon annanstans. **Subjekt. 7 ord. (Annan referent för subjektet)**

Clause structure change (fundamentets passiva sats blir aktiv, därför ändras referenten för fundamentets subjekt *Messages (from families)* till *Familjer (som bott i de urblåsta husen)*)

Explicitness change (*Som bott i* har lagts till i översättningen)

Paraphrase – *som bott i de urblåsta husen* har flyttat i översättningen (dock mellan satser)

5. Air raids were so frequent, with the British by night and the Americans by day, that Berliners felt that they spent more time in cellars and air-raid shelters than in their own beds. (15) **Subjekt. 2 ord.**

Staden utsattes för flygräder så ofta – av engelsmännen på natten och amerikanerna på dagen – att berlinarna kände att de tillbringade mer tid i källare och skyddsrum än i sina egna sängar. **Subjekt. 1 ord. (Annan referent)**

Clause structure change (fundamentets aktiva sats blir passiv, därför ändras fundamentets subjekt från *Air raids* till *Staden*)

6. Far fewer people seemed to worry about being denounced to the Gestapo for defeatism, as the rash of jokes indicated. (17) **Subjekt. 3 ord.**

De galghumoristiska skämten blev bara fler och fler, någonting som antydde att folk inte längre var lika rädda för att bli angivna och gripna av Gestapo för defaitism. **Subjekt. 3 ord. (Annan referent för subjektet)**

Paraphrase

Information change (*Ordet galghumoristiska* har lagts till i översättningen)

7. In theory, all basic needs were catered for in the shelters. (32) **Adverbial + subjekt. 5 ord.**

Rent teoretiskt hade skyddsrummen utformats för att sörja för alla grundläggande behov. **Adverbial. 2 ord. (Annan referent för subjektet)**

Paraphrase

8. Childbirth seemed to be accelerated by the vibrations from bomb explosions, which felt as if they came as much from the centre of the earth as from ground level. (34) **Subjekt. 1 ord.**

Det verkade som om vibrationerna från bombexplosionerna, som snarare lät som om de kom från jordens medelpunkt än från gatunivån, satte igång födsloarbetet.

Subjekt. 1 ord. (Övrig förekomst)

Paraphrase

9. For a population of around 3 million, Berlin did not have enough shelters, so they were usually overcrowded. (38) **Adverbial + subjekt. 2 ord.**

Det fanns inte tillräckligt många skyddsrum för Berlins tre miljoner invånare, och därför var trängseln oftast stor. **Adverbial. 1 ord. (Annan referent för subjektet)**

Paraphrase

10. Candles were used to measure the diminishing levels of oxygen. (41) **Subjekt. 1 ord.**
Man använde stearinljus för att mäta halten av syre. **Subjekt. 1 ord. (Annan referent)**

Clause structure change (fundamentets passiva sats blir aktiv, därför ändras fundamentets subjekt från *Candles* till *Man*)

11. When a candle placed on the floor went out, children were picked up and held at shoulder height. (42) **Adverbial + subjekt. 10 ord.**

När ett stearinljus som stod på golvet slocknade, lyfte man upp barnen och höll dem i axelhöjd. **Adverbial. 8 ord. (Annan referent för subjektet)**

Clause structure change (passiv sats blir aktiv, därför ändras fundamentets subjekt från *children* till *man*)

12. As the Red Army approached, Goebbels's propaganda harked on again and again about the atrocities at Nemmersdorf, when Red Army troops had invaded the south-eastern corner of East Prussia the previous autumn and raped and murdered inhabitants of this village. (55) **Adverbial + subjekt. 7 ord.**

När Röda armén närmade sig återkom Goebbels i sin propaganda gång på gång till illdåden i Nemmersdorf, den by i sydöstra delen av Ostpreussen som ryssarna

föregående höst hade intagit och vars invånare våldtagits och mördats. **Adverbial. 5 ord. (Annan referent för subjektet)**

Transposition (substantivet *propaganda* = adverbet *i sin propaganda*)

Trope change

13. Some people had their own reasons for refusing to take shelter during a bombing raid.

(56) Subjekt. 2 ord.

Det fanns också de som hade mycket privata skäl för att vägra söka skydd under bombräderna. **Subjekt. 1 ord. (Övrig förekomst)**

Paraphrase

Sentence structure change (Engelsk huvudsats *Some people had their own reasons* = Svensk huvudsats *Det fanns också de* + bisats *som hade mycket privata skäl*)

14. After the raid, a boy called Erich Schmidtke and a Czech labourer whose illegal presence in the cellar had been tolerated heard his screams of pain and ran upstairs towards the sound. (59) **Underförstått subjekt. 0 ord.**

De rusade upp ur källaren och följde skriken. **Subjekt. 1 ord. (Explicit subjekt).**

Unit shift. (Engelsk huvudsats blir svensk mening som består av två samordnade huvudsatser).

15. The fact that he had been with this woman agitated her far more than his fate. (62)

Subjekt. 9 ord.

Hon blev betydligt mer upprörd över att han hade varit tillsammans med den här kvinnan än att han blivit skadad. **Subjekt. 1 ord. (Annan referent)**

Paraphrase

16. The tables had at last turned. (72) **Subjekt. 2 ord.**

Lyckoomkastet hade infunnit sig. **Subjekt. 1 ord. (Annan referent)**

Paraphrase

17. Veteran NCOs appear to have been among the most embittered. (76) **Subjekt. 2 ord.**

Bitterheten verkar ha varit som störst bland annat hos underofficerare med lång krigserfarenhet. **Subjekt. 1 ord. (Annan referent)**

Emphasis change (I källtexten betonas *the most embittered* men i måltexten betonas *underofficerare med lång krigserfarenhet*)

Transposition (adjektivet *embittered* = substantivet *Bitterheten*)

18. The operation was spearheaded by the Sixth SS Panzer Army of Oberstgruppenführer Sepp Dietrich and the Fifth Panzer Army of General Hasso von Manteuffel. (83) **Subjekt. 2 ord.**

Operationens spjutspets utgjordes av 6. SS-pansararmén under befäl av Oberstgruppenführer Sepp Dietrich och 5. pansararmén under general Hasso von Manteuffel. **Subjekt. 2 ord. (Annan referent)**

Hyponymy (*Operationens spjutspets* är en underkategori av *The operation*)

Transposition (verbet *spearheaded* = substantivet *spjutspets*)

Trope change

19. Hitler suffered from an atrocious personal vanity. (87) **Subjekt. 1 ord.**

Hitlers personliga fåfänga var enorm. **Subjekt. 3 ord. (Annan referent)**

Emphasis change (I källtexten betonas *personal vanity* medan översättningen betonar *enorm*)

20. Guderian, the great theorist of tank warfare, had known the dangers of such an operation from the start, but he had little say in the matter. (96) **Subjekt. 1 ord.**
- Guderian, den store teoretikern på pansarkrigföring, insåg redan från början riskerna som var förknippade med offensiven i Ardennerna, men hans åsikter i frågan vägde lätt. **Subjekt. 4 ord. (Annan referent)**

Paraphrase

21. Despite having as quick a temper as Hitler, Guderian was very different in outlook. (100) **Adverbial + subjekt. 9 ord.**

Även om Guderian var lika hetlevrad som Hitler hade han ett helt annat synsätt. **Adverbial. 8 ord. (Pronominalisering)**

Cohesion change: (pronominalisering, Guderian = han)

22. There was no doubt where that lay. (103) **Subjekt. 1 ord.**

Och svaret på den frågan var entydigt. **Subjekt. 4 ord. (Övrig förekomst)**

Paraphrase

23. Burgdorf was the man who had delivered the poison to Field Marshal Rommel, with the ultimatum to commit suicide. (114) **Subjekt. 1 ord.**

Det var Burgdorf som givit giftet till fältmarskalk Rommel med ultimatumet att begå självmord. **Subjekt. 1 ord. (Övrig förekomst)**

Paraphrase

24. He declared that such estimates of enemy strength were preposterous. (118) **Subjekt. 1 ord.**

Hitler tystade honom och hävdade att sådana beräkningar av fiendens styrka var absurda. **Underförstått subjekt. 0 ord.**

Unit shift (engelsk mening + engelsk mening = två svenska samordnade huvudsater).

25. In addition, it had used up a large proportion of Germany's rapidly dwindling fuel reserves. (130) **Adverbial + subjekt. 3 ord.**
Dessutom hade offensiven förbrukat en stor del av Tysklands snabbt krympande bränslereserver. **Adverbial. 1 ord. (Pronominalisering av subjektet)**

Cohesion change (pronomenet *it* = substantivet *offensiven*)

5. Förekomster med förändrad ordföljd, men samma inledande satsdel

Fundamentets satsdel(ar) och antalet ord i fundamentet står utskrivna i fetstil efteråt.

Tabell C

Chestermans översättningsstrategier + obligatorisk 'Clause structure change' (% av antalet fundament för avsnitt 4.2 där översättningsstrategin förekommer åtminstone 1 gång)	De 5 fundamenten för avsnitt 4.2., med avseende på fundamentets ordningstal (1-5) i den här bilagan (mer än ett exempel av samma översättningsstrategi per fundament anges inom parentes efter fundamentets ordningstal)
Transposition	
Unit shift – 1 av 4 fundament (20 %)	1
Clause structure change – 4 av 5 fundament (80 %)	1, 2, 3, 4
Sentence structure change	
Cohesion change	1
Trope change	
Hyponymy	
Distribution change – 1 av 5 fundament (20 %)	4
Emphasis change	
Other semantic changes	
Paraphrase – 2 av 5 fundament (40 %)	2, 5
Explicitness change – 1 av 5 fundament (20 %)	1
Partial translation	
Obligatorisk Clause structure change – 5 av 5 fundament (100 %)	1, 2, 3, 4, 5

1. When Lothar Loewe, a Hitler Youth who had been away from the city, used it on entering a shop, everyone turned and stared at him. (20) **Adverbial + subjekt. 20 ord.**

När Lothar Loewe, som var medlem i Hitler-Jugend men som varit borta från staden, sträckte ut armen i sedvanlig Hitlerhälsning när han gick in i en affär, vände sig alla om och stirrade på honom. Adverbial. 27 ord.

Obligatorisk 'clause structure change' (subjektet placeras efter verbet i översättningen)

Clause structure change (objektet sig placeras före istället för efter subjektet i översättningen)

Explicitness change (used it är mindre explicit än sträckte ut armen i sedvanlig hälsning)

Unit shift = (frasen a Hitler youth = satsen som var medlem i Hitler-Jugend)

Cohesion change (had har inte översatts)

2. The complex of shelters under the Gesundbrunnen U-Bahn station had been designed to take 1,500 people, yet often more than three times that number packed in. (40)
Adverbial + Adverbial + subjekt. 7 ord.

Komplexet av skyddsrum under tunnelbanestationen Gesundbrunnen hade byggts för att rymma 1500 människor, men oftast var antalet personer som trängdes där nere det tredubbla. **Adverbial. 1 ord.**

Obligatorisk 'Clause structure change' (subjektet placeras efter verbet i översättningen)

Clause structure change (A + A + S + V = A + V + S + Pred.)

Paraphrase (nominalfrasen three times that number = nominalfrasen antalet personer som trängdes där nere + nominalfrasen det tredubbla)

3. And if a third candle, positioned at about chin level, began to sputter, then the whole bunker was evacuated, however heavy the attack above. (44) **Adverbial + adverbial + subjekt. 16 ord.**

Och om ett tredje ljus, som stod ungefär i hakhöjd började fladdra, då utrymdes hela bunkern, oavsett hur kraftigt angreppet var. **Adverbial + adverbial. 12 ord.**

Obligatorisk clause structure change (A + A + S + V = A + A + V + S)

Clause structure change (infinit sats *positioned at about chin level* = finit sats *som stod ungefär i hakhöjd*)

4. After he had been dug out and carried off for treatment, the fourteen-year-old Erich then had to go to tell the injured man's wife that her husband had been badly injured in this other woman's flat. (60) **Adverbial + subjekt + adverbial. 15 ord.**

Efter att mannen hade grävts fram och burits iväg för att få läkarhjälp, blev den fjortonåriga Erich tvungen att uppsöka den skadade mannens hustru och berätta att hennes make hade blivit svårt sårad i en annan kvinnas lägenhet. **Adverbial. 13 ord.**

Obligatorisk clause structure change (A + S + A + V = A + V + S) – verbet föregår subjektet

Clause structure change (Det andra adverbialiet, *then*, har inte översatts)

Distribution change (*treatment* = *att få läkarhjälp*)

5. Since this was exactly what Hitler wanted, Guderian was thwarted. (124)
Adverbial + subjekt. 8 ord.

Eftersom detta var exakt vad Hitler ville, fick inte Guderian sin vilja igenom.

Adverbial. 7 ord.

Obligatorisk clause structure change (A + S + V = A + V + A + S) – verbet föregår subjektet

Paraphrase (*was thwarted* = *fick inte [...] sin vilja igenom*) – adverbialiet *inte* placeras mellan verbet och subjektet

6. Förekomster med förändrad ordföljd, men samma inledande satsdel men annan referent, pronominalisering eller underförstått subjekt.

1. When a candle on a chair went out, then the evacuation of the level began. (43)
Adverbial + adverbial + subjekt. 14 ord.

När ett ljus som stod på en stol slocknade, påbörjade man evakueringen av den nivån.
Adverbial. 9 ord. (Annan referent)

Paraphrase

7. Förekomster med förändrad ordföljd, och ny inledande satsdel

Fundamentets satsdel(ar) och antalet ord i fundamentet står utskrivna i fetstil efteråt.

Tabell D

Chestermans översättningsstrategier i avsnitt 4.3 som bidragit till att fundamenten fått en ny inledande satsdel.	De 7 fundamenten för avsnitt 4.3., med avseende på fundamentets ordningstal (1-5) i den här bilagan (mer än ett exempel av samma översättningsstrategi per fundament anges inom parentes efter fundamentets ordningstal)
Transposition	
Unit shift	
Clause structure change - 6 av 7 fundament (86 %)	1, 3, 4, 5, 6, 7
Sentence structure change	
Cohesion change	
Trope change	
Hyponymy	
Distribution change	
Emphasis change – 1 av 7 fundament (14 %)	2
Other semantic changes	
Paraphrase	
Explicitness change	

1. Rumours had begun to circulate just before Christmas 1942 that General Paulus's Sixth Army had been encircled on the Volga by the Red Army. (6) **Subjekt. 1 ord.**

En kort tid före julen 1942 hade rykten börjat spridas att general Paulus 6. armé hade omringats vid Volga av Röda armén. **Adverbial. 6 ord.**

Clause structure change (S + V + A blir A + V + S)

2. Children in those times received a harsh introduction to the realities of the adult world. (63) **Subjekt. 4 ord.**

På den tiden fick barn intensivutbildning i hur livet gestaltade sig för de vuxna. **Adverbial. 3 ord.**

Clause structure change (S + V blir A + V + S)

Emphasis change (trots att *in those times* står skrivet tidigare i den svenska översättningen tycks det betonas mer).

3. Paris was about to be recaptured, they told each other with fierce glee. (77) **Subjekt. 1 ord.**

Med obändig glädje intalade de varandra att Paris skulle återerövrast. **Adverbial. 3 ord.**

Clause structure change (S blir A)

4. He had then left the capital on the evening of 10 December in his personal armoured train. (93) **Subjekt. 1 ord.**

Därefter hade han lämnat huvudstaden på kvällen den 10 december i sitt personliga pansartåg. **Adverbial. 1 ord.**

Clause structure change (S + V + A blir A + V + S)

5. Colonel General Jodl, who had a cold, hard face, was far more competent than Keitel, yet he hardly ever opposed the Führer's disastrous attempts to control every battalion. (111) **Subjekt + adverbial. 3 ord.**

Generalöverste Jodl, som hade ett kallt och hårt ansikte, var betydligt mer kompetent än Keitel, men ändå motsatte han sig ytterst sällan Führerns katastrofala försök att kontrollera skeendet ner till varje bataljon. **Adverbial. 1 ord.**

Clause structure change (S + A + V = A + V + S)

6. Using the findings of Gehlen's intelligence department, Guderian outlined the Red Army's build-up for a huge offensive in the east. (115) **Adverbial + subjekt. 8 ord.**

Guderian skisserade med utgångspunkt i Gehlens underrättelserapport att Röda armén höll på att mobilisera inför en väldig offensiv i öst. **Subjekt. 1 ord.**

Clause structure change (A + S + V = S + V + A)

7. Yet Hitler had moments of clarity during those days. (134) **Subjekt. 1 ord.**

Men då och då under denna period hade Hitler ögonblick av klartänkthet. **Adverbial. 6 ord.**

Clause structure change (S + V + O + A blir A + A + V + S + O)

8. Förekomster med förändrad ordföljd, och ny inledande satsdel, men annan referent, pronominalisering eller underförstått subjekt.

Tabell E

Chestermans översättningsstrategier som bidragit till att fundamenten i avsnitt 4.3.1 fått ett förändrat subjekt.	De 8 fundamenten för avsnitt 4.3.1, med avseende på fundamentets ordningstal (1-8) i den här bilagan (mer än ett exempel av samma översättningsstrategi per fundament anges inom parentes efter fundamentets ordningstal)
Transposition – 1 av 8 fundament (12,5 %)	2
Unit shift	
Phrase structure change	
Clause structure change – 1 av 8 fundament (12,5 %)	8
Sentence structure change – 2 av 8 fundament (25 %)	1, 4
Cohesion change – 2 av 8 fundament (25 %)	5, 6
Hyponymy	
Distribution change	
Emphasis change	
Other semantic changes	
Paraphrase – 3 av 8 fundament (37,5 %)	1, 3, 7
Explicitness change	

1. Often the lavatories were sealed off by the authorities because there were so many cases of depressed people who, having locked the door, committed suicide. (37)

Adverbial + subjekt. 3 ord.

Det hände ofta att myndigheterna lät stänga av toaletterna eftersom det var vanligt att folk låste dörren om sig och i yttersta depression begick självmord.

Subjekt. 1 ord. (Övrig förekomst)

Paraphrase

Sentence structure change (Engelsk huvudsats *Often the lavatories were sealed off by the authorities* blir svensk huvudsats *Det hände ofta* + bisats *att myndigheterna lät stänga av toaletterna*)

2. There was a *Sanitätsraum* with a nurse, where women could go into labour. (33)

Subjekt. 1 ord.

Där fanns ett *Sanitätsraum*, sjukrum, med en sköterska, dit kvinnor i barnsnöd kunde söka sig. **Adverbial. 1 ord. (Övrig förekomst)**

Transposition (Egentligt subjekt *There* = Adverbet *Där*)

3. For a population of around 3 million, Berlin did not have enough shelters, so they were usually overcrowded. (38) **Adverbial + subjekt. 8 ord.**

Det fanns inte tillräckligt många skyddsrum för Berlins tre miljoner invånare, och därför var trängseln oftast stor. **Subjekt. 1 ord. (Övrig förekomst)**

Paraphrase

4. Paris was about to be recaptured, they told each other with fierce glee. (77) **Subjekt. 1 ord.**

Med obändig glädje intalade de varandra att Paris skulle återerövras. **0 ord. (Övrig förekomst)**

Sentence structure change (Huvudsats *Paris was about to be recaptured* blir bisats *att Paris skulle återerövras*)

5. Designated the *Adlerhorst*, or 'Eagle's Eyrie', it was the last of his field headquarters to be known by codenames which reeked of puerile fantasy. (95) **Adverbial + subjekt. 7 ord.**

Detta högkvarter, som kallades *Adlerhorst*, eller ”Örnnäset” var den sista operationsbas som benämndes vid kodnamn, som stank lång väg av barnsliga fantasier. **Subjekt. 7 ord. (Pronominalisering)**

Cohesion change (Pronomenet *it* blir nominalfrasen *Detta högkvarter*)

- 6.** Although the OKH was responsible for the Eastern Front it was never allowed a free hand. (97) **Adverbial + subjekt. 10 ord.**

Guderians OKH hade ansvar för östfronten, även om han aldrig fick fria händer. **Subjekt. 2 ord. (Pronominisering)**

Cohesion change: (pronomenet *it* blir nominalfrasen *Guderians OKH*)

- 7.** His briefcase contained the intelligence analysis of General Reinhard Gehlen, the head of Fremde Heere Ost, the military intelligence department for the Eastern Front. (104) **Subjekt. 2 ord.**

I sin portfölj hade han med sig en underrättelseanalys som sammanställts av general Reinhard Gehlen, chef för *Fremde Heere Ost*, den militära underrättelsetjänsten på östfronten. **Adverbial. 3 ord. (Annan referent)**

Paraphrase

- 8.** He warned that the attack would take place within three weeks and requested that, since the Ardennes offensive had now ground to a halt, as many divisions as possible should be withdrawn for redeployment on the Vistula front. (116) **Underförstått subjekt. 0 ord.**

Han varnade för att angreppet skulle ske inom tre veckor och eftersom offensiven i Ardennerna nu kört fast, menade han att så många divisioner som möjligt skulle dras tillbaka och omgrupperas vid Wislafronten. **Adverbial. 7 ord. (Expliciterat subjekt)**

Clause structure change (underförstått S blir A)

9. Förekomster med en skillnad i fundamentalslängd på minst tre ord bland förekomster med oförändrad ordföljd, med (eventuellt) undantag för V2

Tabell F

Chestermans översättningsstrategier + obligatorisk 'Clause structure change' + 'Övriga obligatoriska förändringar' som bidragit mest till en skillnad i fundamentalslängd på minst tre ord. Gäller fundamenten i avsnitt 4.4.1	De 21 fundamenten för avsnitt 4.4.1, med avseende på fundamentets ordningstal (1-21) i den här bilagan (mer än ett exempel av samma översättningsstrategi per fundament anges inom parentes efter fundamentets ordningstal)
Transposition	
Unit shift	
Phrase structure change – 2 av 25 fundament (8 %)	1, 14
Clause structure change – 2 av 25 fundament (8 %)	1, 11
Sentence structure change	
Level shift – 1 av 25 fundament (4 %)	9
Cohesion change – 2 av 25 fundament (8 %)	5, 13
Hyponymy	
Abstraction change – 3 av 25 fundament (12 %)	1, 6, 13
Distribution change – 4 av 25 fundament (16 %)	1(2), 8, 9, 13
Emphasis change	
Other semantic changes	
Paraphrase	
Explicitness change – 4 av 25 fundament (16 %)	1, 2, 13, 15
Obligatorisk clause structure change – 9 av 25 fundament (36 %)	3, 4, 5, 10, 12, 13, 16, 17, 21
Övriga obligatoriska förändringar – 11 av 25 fundament (44 %)	5, 6(2), 7, 13(3), 14(5), 15(2), <u>17(2)</u> , 18(2), 19, 20(2), 21

1. Berliners, gaunt from short rations and stress, had little to celebrate at Christmas in 1944. (1) **Subjekt. 7 ord.**

Berlinarna, som magrat som en följd av den hårda ransoneringen av livsmedel och alla påfrestningar, hade föga anledning att fira julen 1944. **Subjekt. 15 ord.**

Clause structure change (den verblösa satsen *gaunt ...* = den finita satsen *som magrat ...*) + 1 ord

Distribution change (*from* = *som en följd av*) + 3 ord

Phrase structure change (obestämd form *short rations* = bestämd form *den hårda ransoneringen*) + 1 ord

Abstraction change/Explicitness change (tillägg *av livsmedel*) + 2 ord

Distribution change (*stress* = *alla påfrestningar*) + 1 ord

2. The mood in Germany had changed exactly two years before. (5) **Subjekt. 4 ord.**

Stämningen hade förändrats exakt två år tidigare. **Subjekt. 1 ord.**

Explicitness change (Översättningen är mindre explicit eftersom *in Germany* inte har översatts) – 2 ord

3. To prepare the country for bad news, Joseph Goebbels, the Reichsminister for Propaganda and Enlightenment, had announced a 'German Christmas', which in National Socialist terms meant austerity and ideological determination, not candles and pine wreaths and singing 'Heilige Nacht'. (8) **Adverbial + subjekt. 15 ord.**

I ett försök att förbereda nationen på de dåliga nyheterna hade Joseph Goebbels, ministern för folkupplysning och propaganda, tillkännagivit en "tysk jul", vilket i nationalsocialistisk begreppsvärld betydde spartansk livsföring och ideologisk beslutsamhet, inte stearinljus och kransar och *Stille Nacht, heilige Nacht*. **Adverbial. 10 ord.**

Obligatorisk clause structure change (A+S+V = A+V+S) -7 ord

4. By 1944, the traditional roast goose had become a distant memory. (9) **Adverbial + subjekt. 6 ord.**

1944 hade den traditionella ugnstekta gåsen blivit ett avlägset minne. **Adverbial. 1 ord.**

Obligatorisk clause structure change (A+S+V = A+V+S) – 4 ord

5. Water supplies ceased when mains were hit and the *Aborte*, or lavatories, soon became disgusting, a real distress for a nation preoccupied with hygiene. (36) **Subjekt + adverbial. 5 ord.**

Vattentillgången upphörde abrupt när huvudledningar träffades, och *Aborts*, toaletterna, blev snart fullständigt motbjudande, något som var ytterligt problematiskt för en nation som var fixerad vid hygien. **Subjekt. 2 ord.**

Cohesion change (or har tagits bort från översättningen) – 1 ord

Obligatorisk clause structure change (S+A+V = S+V+A) – 1 ord

(the *Aborte* = *Aborts*) – 1 ord

6. The complex of shelters under the Gesundbrunnen U-Bahn station had been designed to take 1,500 people, yet often more than three times that number packed in. (40) **Subjekt. 9 ord.**

Komplexet av skyddsrum under tunnelbanestationen Gesundbrunnen hade byggts för att rymma 1500 människor, men oftast var antalet personer som trängdes där nere det tredubbla. **Subjekt. 6 ord.**

(The complex = Komplexet) – 1 ord

Abstraction change (*U-Bahn station* är mer abstrakt på engelska än vad *tunnelbanestationen* är på svenska) – 1 ord

(the *U-Bahn station* = *tunnelbanestationen*) – 1 ord (med avseende på artikeln *the*)

7. This was partly an extension of the Nazi policy to stop them mingling intimately with the German race, but the overriding concern of the authorities was to save the lives of Germans. (46) **Subjekt. 6 ord.**

Detta var delvis en förlängning av den nazistiska politiken att hindra dem från att umgås intimt med den tyska rasen, men myndigheternas främsta skäl var att rädda tyska liv. **Subjekt. 3 ord.**

(the overriding concern of the authorities = myndigheternas främsta skäl) – 3 ord

8. A forced labourer, particularly an ‘Ostarbeiter’, or eastern worker, most of whom had been rounded up in the Ukraine and Belorussia, was regarded as expendable. (47)

Subjekt. 21 ord.

Slavarbetare, och då särskilt ”Ostarbeiter”, eller arbetare från Öst, varav de flesta hade hämtats från Ukraina och Vitryssland, betraktades som förbrukningsvaror. **Subjekt. 18 ord.**

Obs! Samma antal ord fram till och med *had/hade*

Distribution change (*been rounded up = hämtats*) – 2 ord

9. Yet many foreign workers, conscripted as well as volunteers, enjoyed a far greater degree of freedom than the unfortunates consigned to camps. (48) **Subjekt. 8 ord.**

Men många utländska arbetare, såväl sådana som hämtats med tvång som frivilliga, åtnjöt betydligt större frihet än sina olycksbröder som satt i läger. **Subjekt. 11 ord.**

Distribution change/Level shift (*conscripted = sådana som hämtats med tvång*) + 4 ord

10. After the raid, a boy called Erich Schmidtke and a Czech labourer whose illegal presence in the cellar had been tolerated heard his screams of pain and ran upstairs towards the sound. (59) **Adverbial + subjekt. 21 ord.**

Efter räden hörde en pojke som hette Erich Schmidtke och en tjeckisk arbetare, som visserligen inte fick lov att vistas i källaren men som ändå givits tillträde, att någon skrek av smärta. **Adverbial. 2 ord.**

Obligatorisk clause structure change (A+S+V = A+V+S) – 24 ord

11. General Günther Blumentritt, like most of those in authority, was convinced that the bombing raids on Germany produced a real ‘*Volksgenossenschaft*’ or ‘patriotic comradeship’. (64) **Subjekt + adverb. 9 ord.**

General Günther Blumentritt var, liksom de flesta makthavare, övertygad om att bombräderna mot Tyskland framkallade ett sannskyldigt ”*Volksgenossenschaft*” eller ”patriotiskt kamratskap”. **Subjekt. 3 ord.**

Clause structure change (S+A+V = S+V+A) – 4 ord

12. But with the exception of a very small and courageous minority, opposition to the Nazis had generally been limited to gibes and grumbles. (67) **Adverbial + subjekt. 14 ord.**

Men med undantag av en mycket liten och modig minoritet hade motståndet mot nazisterna i stort sett begränsats till gliringar och kverulans. **Adverbial. 9 ord.**

Obligatorisk clause structure change (A+S+V =A+V+S) – 3 ord

13. And as the Reich’s frontiers became threatened both in the east and in the west, they drank in Goebbels’s stream of lies that the Führer would unleash new ‘wonder weapons’ against their enemies, as if he were about to assume the role of a wrathful Jupiter flinging thunderbolts as a symbol of his power. (69) **Adverbial + subjekt. 15 ord.**

Och allteftersom riksgränsen började hotas både ifrån öst och väst, insöp de girigt Goebbels ändlösa flöde av lögner, som att Führern skulle släppa lös nya ”undervapen” mot deras fiender, som om han skulle ikläda sig rollen av en vredgad Jupiter som kastade åskvigar omkring sig som ett uttryck för sin makt. **Adverbial. 9 ord.**

Explicitness change (*the Reich’s frontiers* är mer explicit än *riksgränsen* eftersom det tydligare anger vilken riksgräns det gäller. Alternativ: ’rikets gränser’ eller ’Tredje rikets gränser’/Distribution change (*the Reich’s frontiers* = *riksgränsen*)/
Abstraction change (*the Reich’s frontiers* är mindre abstract än *riksgränsen*)
- 1 ord (inte med avseende på artikeln)

(the Reich's frontiers = riksgrens) – 1 ord (med avseende på artikeln *the*)

(in the east = ifrån öst) – 1 ord (med avseende på artikeln *the*)

Cohesion change (*in* har inte översatts i *in the west = väst*) – 1 ord

(the west = väst) – 1 ord (med avseende på artikeln *the*)

Obligatorisk clause structure change (A+S+V = A+V+S) – 1 ord

14. Belief in the Führer and in the Wunderwaffen, the miracle weapons such as the V-2, blinded them to reality. (73) Subjekt. 15 ord.

Tron på Führern och på *Wunderwaffen*, mirakelvapen som V-2-raketerna, gjorde dem blinda för helhetsbilden. **Subjekt. 9 ord.**

(the Führer = Führern) – 1 ord

(the Wunderwaffen = Wunderwaffen) – 1 ord

Phrase structure change (bestämd form *the miracle weapons* = obestämd form *mirakelvapen*) – 1 ord (med avseende på artikeln *the*)

(miracle weapons = mirakelvapen) – 1 ord

(such as = som) – 1 ord

(the V-2 = V-2-raketerna) – 1 ord

15. But American doggedness in defence, especially at Bastogne, and the massive deployment of Allied air power once the weather cleared, broke the momentum of attack within a week. (90) Subjekt. 19 ord.

Men de amerikanska truppernas hårdnackade försvar, särskilt vid Bastogne, och massiva allierade flyginsatser när väl vädret klarnat, gjorde att angreppet förlorade sin udd inom en vecka. **Subjekt. 16 ord.**

Obs! Samma antal ord fram till och med *massive/massiva*

Explicitness change (*deployment* har inte översatts och översättningen blir mer implicit) – 1 ord

(of saknar motsvarighet eftersom *deployment* inte har översatts) – 1 ord

(air power = flyginsatser) – 1 ord

16. On Christmas Eve, General Heinz Guderian, the chief of the army supreme command, OKH, drove in his large Mercedes staff car to Führer headquarters in the west. (91)

Adverbial + subjekt. 14 ord.

På julaftonen körde generalöverste Heinz Guderian, chef för arméns överkommando, OKH [*Oberkommando des Heeres*], i sin stora stabsbil av märket Mercedes, till Führerns högkvarter i väst. **Adverbial. 2 ord.**

Obligatorisk clause structure change (A+S+V = A+V+S) – 11 ord

17. After abandoning the *Wolfsschanze*, or ‘Wolf’s Lair’, in East Prussia on 20 November 1944, Hitler had moved to Berlin for a minor operation on his throat. (92) **Adverbial**

+ subjekt. 15 ord.

Efter att ha lämnat *Wolfsschanze*, ”Varglyan”, i Ostpreussen den 20 november 1944, hade Hitler flyttat till Berlin för att genomgå en mindre halsoperation. **Adverbial. 12 ord.**

Obs! Fram till och med *or/Wolfsschanze* är det samma antal ord!

(*Wolf’s Lair* = *Varglyan*) – 1 ord

(*East Prussia* = *Ostpreussen*) – 1 ord

Obligatorisk clause structure change (A+S+V = A+V+S) – 1 ord

18. The OKW, the high command of the Wehrmacht (all the armed forces), was responsible for operations outside the Eastern Front. (98) **Subjekt. 12 ord.**

OKW, Wehrmachts överkommando (*Oberkommando der Wehrmacht*), hade ansvar för övrig krigföring. **Subjekt. 6 ord.**

(*the high command* = *överkommando*) – 2 ord

(*of the Wehrmacht* = *Wehrmachts*) – 2 ord

19. Field Marshal Keitel, the chief of staff of the OKW, was famous for his pompous servility to Hitler. (109) **Subjekt. 10 ord.**
Fältmarskalk Keitel, stabschef för Wehrmachts överkommando, OKW, var berömd för sin pompösa underdånighet inför Hitler. **Subjekt. 7 ord.**
(chief of staff = stabschef) – 2 ord

20. General Burgdorf, Hitler's chief military adjutant and chief of the army personnel department controlling all appointments, had replaced the devoted General Schmundt, mortally wounded by Stauffenberg's bomb at the *Wolfsschanze*. (113) **Subjekt. 16 ord.**
General Burgdorf, Hitlers chefsadjutant och ansvarig för arméns personalavdelning som kontrollerade alla utnämningar, hade ersatt den tillgivne general Schmundt, som sårades dödligt av Stauffenbergs bomb i *Wolfsschanze*. **Subjekt. 13 ord.**

(chief military adjutant = chefsadjutant) – 2 ord
(the army personnel department = arméns personalavdelning) – 2 ord

21. In the meantime, the losses in the west mounted. (128) **Adverbial + subjekt. 8 ord.**

Under tiden steg förlusterna i väst. **Adverbial. 2 ord.**

Obligatorisk clause structure change (A+S+V = A+V+S) – 3 ord
(In the meantime = Under tiden) – 1 ord

10. Förekomster med en skillnad i fundamentalslängd på minst tre ord bland förekomster med oförändrad ordföljd undantaget V2 där subjektet fått en annan referent, är pronominaliserat eller är underförstått/expliciterat.

Tabell G

Chestermans översättningsstrategier + obligatorisk 'Clause structure change' + 'Övriga obligatoriska förändringar' som bidragit mest till en skillnad i fundamentalslängd på minst tre ord. Gäller fundamenten i avsnitt 4.4.1.1	De 6 fundamenten för avsnitt 4.4.1.1, med avseende på fundamentets ordningstal (1-6) i den här bilagan (mer än ett exempel av samma översättningsstrategi per fundament anges inom parentes efter fundamentets ordningstal)
Transposition	
Unit shift	
Phrase structure change	
Clause structure change	
Sentence structure change	
Cohesion change	
Hyponymy	
Distribution change	
Emphasis change	
Other semantic changes	
Paraphrase – 4 av 6 fundament (67 %)	2, 4, 5, 6
Explicitness change	
Obligatorisk clause structure change – 1 av 6 fundament (17 %)	3
Övriga obligatoriska förändringar – 1 av 6 fundament (17 %)	1

1. In streets where the façade of a house had collapsed, pictures could still be seen hanging on the walls of what had been a sitting room or bedroom. (10) **Adverbial + subjekt. 11 ord.**

På gator där en husfasad störtat samman såg man fortfarande inramade fotografier och målningar som hängde på väggarna i vad som varit ett vardagsrum eller sovrum.

Adverbial. 7 ord.

(façade of a house = husfasad) – 3 ord

2. Messages from families were scrawled on gutted buildings to tell a son returning from the front that they were all right and staying elsewhere. (13) **Subjekt. 3 ord.**

Familjer som bott i de urblåsta husen hade skrivit meddelanden på väggarna för att berätta för sin son som kanske skulle komma hem från fronten att de mådde bra och nu bodde någon annanstans. **Subjekt. 7 ord.**

Paraphrase – som bott i de urblåsta husen har flyttat i översättningen (dock mellan satser) + 6 ord

3. In theory, all basic needs were catered for in the shelters. (32) **Adverbial + subjekt. 5 ord.**

Rent teoretiskt hade skyddsrummen utformats för att sörja för alla grundläggande behov. **Adverbial. 2 ord.**

Obligatorisk clause structure change (A+S+V = A+V+S) – 1 ord

4. The fact that he had been with this woman agitated her far more than his fate. (62) **Subjekt. 9 ord.**

Hon blev betydligt mer upprörd över att han hade varit tillsammans med den här kvinnan än att han blivit skadad. **Subjekt. 1 ord.**

Paraphrase (Hon = att han hade varit tillsammans med den här kvinnan) = + 8 ord

5. Guderian, the great theorist of tank warfare, had known the dangers of such an operation from the start, but he had little say in the matter. (96) **Subjekt. 1 ord.**

Guderian, den store teoretikern på pansarkrigföring, insåg redan från början riskerna som var förknippade med offensiven i Ardennerna, men hans åsikter i frågan vägde lätt. **Subjekt. 4 ord.**

Paraphrase (*he = hans åsikter i frågan*) + 3 ord

6. There was no doubt where that lay. (103) **Subjekt. 1 ord.**

Och svaret på den frågan var entydigt. **Subjekt. 4 ord.**

Paraphrase + 4 ord (*There = svaret på den frågan*)

11. Förekomster med en skillnad i fundamentalslängd på minst tre ord bland förekomster med förändrad ordföljd men samma inledande satsdel

Tabell H

Chestermans översättningsstrategier + obligatorisk 'Clause structure change' + 'Övriga obligatoriska förändringar' som bidragit mest till en skillnad i fundamentalslängd på minst tre ord. Gäller fundamenten i avsnitt 4.4.2.	De 3 fundamenten för avsnitt 4.4.2, med avseende på fundamentets ordningstal (1-3) i den här bilagan (mer än ett exempel av samma översättningsstrategi per fundament anges inom parentes efter fundamentets orrdningstal)
Transposition	
Unit shift	
Phrase structure change	
Clause structure change	
Sentence structure change	
Cohesion change	
Hyponymy	
Distribution change	
Emphasis change	
Other semantic changes	
Paraphrase	
Explicitness change – 1 av 3 fundament (33 %)	1
Obligatorisk clause structure change – 2 av 3 fundament (67 %)	2, 3
Övriga obligatoriska förändringar – 1 av 3 fundamnet (33 %)	1

1. When Lothar Loewe, a Hitler Youth who had been away from the city, used it on entering a shop, everyone turned and stared at him. (20) **Adverbial + subjekt. 20 ord.**

När Lothar Loewe, som var medlem i Hitler-Jugend men som varit borta från staden, sträckte ut armen i sedvanlig Hitlerhälsning när han gick in i en affär, vände sig alla om och stirrade på honom. **Adverbial. 27 ord.**

Explicitness change (used it = sträckte ut armen i sedvanlig Hitlerhälsning) + 4 ord (on entering a shop = när han gick in i en affär) + 3 ord

2. The complex of shelters under the Gesundbrunnen U-Bahn station had been designed to take 1,500 people, yet often more than three times that number packed in. (40) **Adverbial + subjekt. 7 ord.**

Komplexet av skyddsrum under tunnelbanestationen Gesundbrunnen hade byggts för att rymma 1500 människor, men oftast var antalet personer som trängdes där nere det tredubbla. **Adverbial. 1 ord.**

Obligatorisk Clause structure change (subjektet placeras efter verbet i översättningen) – 6 ord

3. And if a third candle, positioned at about chin level, began to sputter, then the whole bunker was evacuated, however heavy the attack above. (44) **Adverbial + adverbial + subjekt. 16 ord.**

Och om ett tredje ljus, som stod ungefär i hakhöjd började fladdra, då utrymdes hela bunkern, oavsett hur kraftigt angreppet var. **Adverbial + adverbial. 12 ord.**

Obligatorisk clause structure change (A+A+S+V=A+A+V+S) – 2 ord

12. Förekomster med en skillnad i fundamentalslängd på minst tre ord bland förekomster med förändrad ordföljd men samma inledande satsdel, där subjektet fått annan referent pronominaliserats eller är underförstått/expliciterat

1. When a candle on a chair went out, then the evacuation of the level began. (43)
Adverbial + adverbial + subjekt. 14 ord.

När ett ljus som stod på en stol slocknade, påbörjade man evakueringen av den nivån. **Adverbial. 9 ord.**

Obligatorisk Clause structure change (A+A+S+V = A+V+S) (med avseende på att verbet föregår subjektet) – 1 ord

Clause structure change (A+A+S+V = A+V+S) (adverbialen *then* har inte översatts) – 1 ord

13. Förekomster med en skillnad i fundamentalslängd på minst tre ord bland förekomster med förändrad ordföljd men ny inledande satsdel

Tabell I

Chestermans översättningsstrategier + obligatorisk 'Clause structure change' + 'Övriga obligatoriska förändringar' som bidragit mest till en skillnad i fundamentalslängd på minst tre ord. Gäller fundamenten i avsnitt 4.4.3.	De 3 fundamenten för avsnitt 4.4.3, med avseende på fundamentets ordningstal (1-3) i den här bilagan (mer än ett exempel av samma översättningsstrategi per fundament anges inom parentes efter fundamentets ordningstal).
Transposition	
Unit shift	
Clause structure change – 3 av 3 fundament (100%)	1, 2, 3
Sentence structure change	
Cohesion change	
Trope change	
Hyponymy	
Distribution change	
Emphasis change	
Other semantic changes	
Paraphrase	
Explicitness change	

1. Rumours had begun to circulate just before Christmas 1942 that General Paulus's Sixth Army had been encircled on the Volga by the Red Army. (6) **Subjekt. 1 ord.**

En kort tid före julen 1942 hade rykten börjat spridas att general Paulus 6. armé hade omringats vid Volga av Röda armén. **Adverbial. 6 ord.**

Clause structure change (S+V+A blir A+V+S) + 5 ord

2. Using the findings of Gehlen's intelligence department, Guderian outlined the Red Army's build-up for a huge offensive in the east. (115) **Adverbial + subjekt. 8 ord.**

Guderian skisserade med utgångspunkt i Gehlens underrättelserapport att Röda armén höll på att mobilisera inför en väldig offensiv i öst. **Subjekt. 1 ord.**

Clause structure change (A+S+V blir S+V+A) - 4 ord

3. Yet Hitler had moments of clarity during those days. (134) **Subjekt. 1 ord.**

Men då och då under denna period hade Hitler ögonblick av klartänkthet. **Adverbial. 6 ord.**

Clause structure change (S+V+O+A blir A+A+V+S+O) + 5 ord

14. Förekomster med en skillnad i fundamentalslängd på minst tre ord bland förekomster med förändrad ordföljd men ny inledande satsdel, där subjektet fått annan referent pronominaliserats eller är underförstått/expliciterat

Tabell J

Chestermans översättningsstrategier + obligatorisk 'Clause structure change' + 'Övriga obligatoriska förändringar' som bidragit mest till en skillnad i fundamentalslängd på minst tre ord. Gäller fundamenten i avsnitt 4.4.3.1.	De 3 fundamenten för avsnitt 4.4.3, med avseende på fundamentets ordningstal (1-3) i den här bilagan (mer än ett exempel av samma översättningsstrategi per fundament anges inom parentes efter fundamentets ordningstal).
Transposition	
Unit shift	
Clause structure change – 2 av 3 fundament (67 %)	1, 3
Sentence structure change – 1 av 3 fundament (33 %)	2
Cohesion change	
Trope change	
Hyponymy	
Distribution change	
Emphasis change	
Other semantic changes	
Paraphrase – 1 av 3 fundament (33 %)	1
Explicitness change	

1. For a population of around 3 million, Berlin did not have enough shelters, so they were usually overcrowded. (38) **Adverbial + subjekt. 8 ord.**

Det fanns inte tillräckligt många skyddsrum för Berlins tre miljoner invånare, och därför var trängseln oftast stor. **Subjekt. 1 ord.**

Paraphrase/Clause structure change (A+S+V = S+V+A) – 7 ord

2. Although the OKH was responsible for the Eastern Front it was never allowed a free hand. (97) **Adverbial + subjekt. 10 ord.**

Guderians OKH hade ansvar för östfronten, även om han aldrig fick fria händer.

Subjekt. 2 ord.

Clause structure change/Sentence structure change: (Bisats *Although the OKH was responsible for the Eastern Front* blir huvudsats *Guderians OKH hade ansvar för östfronten*. Huvudsats *it was never allowed a free hand* blir bisats *även om han aldrig fick fria händer*) – 5 ord (eftersom *även om han aldrig fick fria händer* är 5 ord längre än *Guderians OKH*)

3. He warned that the attack would take place within three weeks and requested that, since the Ardennes offensive had now ground to a halt, as many divisions as possible should be withdrawn for redeployment on the Vistula front. (116) **Underförstått subjekt. 0 ord.**

Han varnade för att angreppet skulle ske inom tre veckor och eftersom offensiven i Ardennerna nu kört fast, menade han att så många divisioner som möjligt skulle dras tillbaka och omgrupperas vid Wisłafronten. **Adverbial. 7 ord.**

Clause structure change/Cohesion change (underförstått S blir A) + 7 ord